תלוי. כשאינו פתוחין להבית בפ"ט. אבל כשהטומאה בחללים ההם. בין כך ובין כך הבית טמא וטמעם הנ"ל:

משנה ב אפילו כשחלול מקום הטומאה טע"ם. רק שאין פתוח להבית בפ"ט. דמסתבר דשום שהפתח קפן. יוציאו להצאין. או ישרפנו במקומו. אפ"ה גם בכה"ג אמרינן סוף טומאה לצאת:

משנה ג כשהכלי הנ"ל שאמק"ם סותם פתח הבית ופתח הכלי פונה לצד חוץ. אז הדין איפכא. דכשהטומאה בבית תוך הכלי טמא. וכשהטומאה בתוך הכלי הבית טהור. והכל מטעם הנ"ל. **כושב** שהכלי הנ"ל עומד עליו ויש בהטושב ג"כ חלול ב"ק. וטומאה בתוכו. והכלי עם מושבו עומד בפתח הבית. אין הבית טהור רק ביש שם ד' תנאים. שהן חמש. (א) שלא יהא שפה העליונה שלהטושב משוך לתוך הבית טפי מרוחב גא"צ. דמדהכי ארוחה. מחשב גם המושב כנוף הכלי שמחזיק מ"ס ואמק"ם וחוצץ. ומכילא משתמע מתנאי זה. גם תנאי (ב) שבנמשך רק כך אין הב"ק של המושב פתוח להבית בפ"ט. (ג) שיהיה חלול מקום הטומאה שבמושב טע"ם. (ד) שלא יהיה המושב נשמט מנוף הכלי. אז מחשב היבור לו.(ה) שיהיה לכה"ם בהכלי ובמושבו יחד מ"ס:

פרק ה א תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה. נקב העשוי בתנור שהעשן יולא ממנו מוכח חוץ לבית: והאהילו עליו נושאי המת. כשהיו נושאים את המת לקברו האהילו המה על העין: ב"ש אומרים הכל טמא. קסברי. טומאה נכנסת לתנור דרך עינו ויולאה דרך פיה לבית: התנור טמא והבית טהור. התנור שהאהיל המת על מקלתו טמא. והבית טהור. שאין הטומאה יולאה דרך פיה: ר"ע אומר אף התנור טהור. דכיון דלא האהיל על התנור. אלא על העין היולא ממנו. אין התנור טמא. והלכה כב"ה

פרק ה א תנור א) שהוא עומד בתוך הבית. ועינו קמורה לחוץ ב). והאהילו עליו קוברי המת ג). בית שמאי אומרים הכל טמא ד). ובית הלל אומרים התנור טמא. והבית טהור ה). רבי עקיבא אומר אף התנור טהור ו):

ארובה

פותח טפח למה לא תכנס לבית. דלא דמי להני דאמרן בפרקין [דלעיל] דאין דרך טומאה ליכנס. דהכא הרי נכנסה לתנור ואמה לא חלא לבית דרך פתח פיו. ועוד דגבי מגדל אוקמינן [בר"פ דלעיל] בדלהותיו מגופות וכאן פיו של תנור פתוח. ולא מסתבר כלל לחלק בין טומאה עוברת לטומאה עומדת. אלא בדלית ליה פותח טפח לחוץ. [וכן] מוכח בתוספתא. וסברי ב"ש דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן. כדלשכחן בסיפא גבי ארובה שבין בית לעליה. וב"ה סברי דנכנסת טומאה לכלי [דרך נקב] קטן ולא לטומאה הבית. ור"ע סבר דאין נכנסת כלל. והא דמשמע [סוף] פרק תשיעי בכלים דבעינו של תנור בעי למיד פתיל. דקתני תנור שניקב מעינו שיעורו מלא [פי] כוס. התם כשעומד כולו באהל המת דמגו דבעי למיד פתיל לפתחו. בעי נמי לעינו. אבל הכא דאין פיו באהל המת. לא עכ"ל. והכ"מ

*) נד"מ נג' פנים

פי"ח

מלאכת שלמה

פרק ה א בש"א הכל טמא. ומיירי שיש בעין פתח על טפח דאי לאו הכי אפי' טומאה בעין התנור טהור כדתנן בפ"ח דמס' כלים הרא"ש ז"ל נס הר"ש ז"ל פי' בפירוש כתיבת יד ישן שבא לידי וז"ל והוקא כשיש בעינו פותח טפח פליני דאי ליכא פותח טפח לכו"ע טהור ע"כ:

פ"ה א של חרס: ב) עין התנור הוא לומר התנור שהעשן יולא מתוכו רעהר בל"א. וקמורה ר"ל שהרעהר הזה ממשך מקורה מתוך התנור ומתארך לחוץ כעין קנה חלול שיולא מהתנור [וכעין קמור לעיל פ"ג מ"ז]: ג) שבשעה שכשלו המת בתוך. האהילו המת ממעל לגואר הרעהר שהיה משוך לחוץ. והא דנקט שהרעהר היה מקורה לגד מעלה. לרבותא נקט הכי דקמ"ל דאע"ג שאין נקב הרעהר בעליונו דאז הרי האהיל המת על הנקב להדיא. אלא אפי' כשהרעהר לגד מעלה מקורה. והנקב שלו מן הגד אפ"ה כשהאהיל עליו המת. כל האהל כולא טומאה דמי. ונכנסת שפיר הטומאה בהנקב. ומיירי נמי בעין התנור היה פתוח רק פחות מטפח לחוץ. ואפ"ה אילו היה התנור כולו עומד בחוץ. היה נטמא התנור דאף שהתנור ועינו של חרס הן שאמק"ם מגבו. עכ"פ הרי אין לו למ"ש. וכל נקב שבכלי שנעשה בכוונה אפי' הוא פחות מטפח נריך לסתמו בלמ"ש [כדתני"ש כלים פ"ח מ"ז ד"ה אם]. הנ"ל היה הטומאה נכנס להתנור דרך הנקב שבעין אף שהוא פחות מטפח. מיהו בבבא זו דהתנור עומד בתוך הבית. ומחובר בכותלי הבית. הו"ל כמחובר בדפנות אהלים. ודינו כאהל. שאין טומאה נכנס לתוכו מדאורייתא רק בפתח טפח [כפ"ג מ"ז] (**א**): ד) התנור וכל מה שבהבית. דגזרו בתנור עומד בפנים אטו עומד בחוץ. ומדנטמא התנור נכנסה הטומאה להבית דרך התנור דברי אפי' כשהתנור סתום לגמרי בפנים לגד הבית. הרי אין למיד פתיל מועיל רק מלכנים טומאה לתוך הכלי שסתום בגמ"ש אבל לא מלהוליא. וכ"ש הכא שנטמא התנור. וכלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה. ומשו"ה אף דבכל דוכתי כ"ח המחובר עם דפנות אהלים חוצץ בין הטומאה לאהל הטהור [בלקמן מ"ג] היינו רק כשנבנו של הכ"ח פיהם לגד הטומאה דאין כ"ח מק"ט מגבו. אבל הכא הרי הטומאה נכנסת לתוך התנור. וי"ל בכה"ג אין דרך טומאה להכנים אלא להוליא. הכא באמי דכאילו הטומאה כבר בהבית דמי והתנור אינו חוצץ: ה) דוקא לענין התנור שייך לגזור עומד בפנים אטו עומד בחוץ. משא"כ לענין הבית: ו) דגם בתנור לא גזרינן עומד בפנים אטו עומד בחוץ. ולרתוי"ט ומהר"ש מיירי בטחור

א התנור טמא. מיי' פי"ח מהכ"מ ה"ד:

אליהו רבא

פ"ה א תנור שהוא עומד כו' ועינו קמורה לחוץ. שעין התנור מכוסה בנסר ואילו לא היתה מכוסה היתה הטומאה נכנסת דרך העין שכשיו מכוסה העין התנור והעין נילולין ומצילין עם דפנות הכלים שעומד בתוך הבית. בש"א הכל טמא אפי' הבית דגזרינן עומד בתוך הבית אטו עומד בתוך דליכא דפנות הכלים וטומאה נוקעת דרך הנסר לעין הקמור בו ומביא טומאה לתנור הכא אמי אע"ג דליכא דפנות הכלים גזרי' ומביא הטומאה דרך העין לתנור ומתנור לבית ובה"א התנור דעמיד בעומד בתוך ה"ב טמא מביא גזירה להתם. והבית שהור דאתיא ליכא למיגזר. כע"ל אף התנור שהור דליתא ליה גזירה דעומד בתוך כלי. ובתוספתא תניא א"ר יוסי בא

תוספות אנשי שם

פ"ה א תי"ם ד"ה קמורה מקוכנת. פי' שיש ע"ג כמין קוכה וכיון הנקרמת אלא כמלי המדותקבוב.(ב"ד)

משנה אחרונה

פ"ה א והאהילו עליו קוברי המת. המפרשים נדחקו מאד בפלוגתייהו דתנאי דתנאי' דלא תיקשי ממתני' ז' דפ"ח דכלים ע' בתוי"ע. ולולי דברי רבותינו המפרשים ז"ל ל"ל דמתני' דהכא אינה ענין כלל למתני' דכלים דהתם הטומאה בתוך הענין. והכא מני קמורה והאהילו עליו. משמע שהאהילו ע"ב הענין שהוא קמור וסתום והפתח מן הגד ולא בא אהל הטומאה עם ודמי לבוחרת רפ"ע לקמן שהטומאה מתחיה אז ע"ב

פ"ה א) של חרס: ב) עין התנור הוא לומר התנור שהעשן יולא מתוכו רעהר בל"א. וקמורה ר"ל שהרעהר הזה ממשך מקורה מתוך התנור ומתארך לחוץ כעין קנה חלול שיולא מהתנור [וכעין קמור לעיל פ"ג מ"ז]: ג) שבשעה שכשלו המת בתוך. האהילו המת ממעל לגואר הרעהר שהיה משוך לחוץ. והא דנקט שהרעהר היה מקורה לגד מעלה. לרבותא נקט הכי דקמ"ל דאע"ג שאין נקב הרעהר בעליונו דאז הרי האהיל המת על הנקב לגד מעלה מקורה. והנקב שלו מן הגד אפ"ה כשהאהיל עליו המת. כל האהל כולא טומאה דמי. וכנכנסת שפיר הטומאה בהנקב. ומיירי נמי בעין התנור היה פתוח רק פחות מטפח לחוץ. ואפ"ה אילו היה התנור כולו עומד בחוץ. היה נטמא התנור דאף שהתנור ועינו של חרס הן שאמק"ם מגבו. עכ"פ הרי אין לו למ"ש. וכל נקב שבכלי שנעשה בכוונה אפי' הוא פחות מטפח נריך לסתמו בלמ"ש [כדתני"ש כלים פ"ח מ"ז ד"ה אם]. הנ"ל היה הטומאה נכנס להתנור דרך הנקב שבעין אף שהוא פחות מטפח. מיהו בבבא זו דהתנור עומד בתוך הבית. ומחובר בכותלי הבית. הו"ל כמחובר בדפנות אהלים. ודינו כאהל. שאין טומאה נכנס לתוכו מדאורייתא רק בפתח טפח [כפ"ג מ"ז] (**א**): ד) התנור וכל מה שבהבית. דגזרו בתנור עומד בפנים אטו עומד בחוץ. ומדנטמא התנור נכנסה הטומאה להבית דרך התנור דברי אפי' כשהתנור סתום לגמרי בפנים לגד הבית. הרי אין למיד פתיל מועיל רק מלכנים טומאה לתוך הכלי שסתום בגמ"ש אבל לא מלהוליא. וכ"ש הכא שנטמא התנור. וכלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה. ומשו"ה אף דבכל דוכתי כ"ח המחובר עם דפנות אהלים חוצץ בין הטומאה לאהל הטהור [בלקמן מ"ג] היינו רק כשנבנו של הכ"ח פיהם לגד הטומאה דאין כ"ח מק"ט מגבו. אבל הכא הרי הטומאה נכנסת לתוך התנור. וי"ל בכה"ג אין דרך טומאה להכנים אלא להוליא. הכא באמי דכאילו הטומאה כבר בהבית דמי והתנור אינו חוצץ: ה) דוקא לענין התנור שייך לגזור עומד בפנים אטו עומד בחוץ. משא"כ לענין הבית: ו) דגם בתנור לא גזרינן עומד בפנים אטו עומד בחוץ. ולרתוי"ט ומהר"ש מיירי בטחור

ותוכה שהור שאין שם אהל על פיה ועל הטומאה. ומדיקא הי' נראה שבכל שהור דהא אין כ"ח מיטמא מגבו אבל פלוגתייהו דתנאי' דמתני' הוא בהא דאיפלגו בהוא דאיכא אבל אם יד לכלי חרס לטומאה והקשו דמי פדיף יד מגבו וכיון דאין כ"ח מיטמא מגבו היאך מיטמא מחמת ידו. ויש בזה שלש מחלוקות. התוס' מיירי דגזרת הכתוב הוא דיד עדיף מגבו וכ"כ הר"ש והרמב"ן מיירי דקלא אלעזרין ליד מלוה ושכנגד הטומאה בתוירה. ומדברי הרמב"ם נראה דאין כ"ל דלא מהני יד בכ"ח להכנים דלא עדיף מגבו אלא להוליא אחרני. וכ"ז הכנים הרב משנה למלך פי"ז מהל' כלים. וכ"ל דהיינו נמי פלוגתייהו דתנאי דהכא. שהתנין הזה משמע לתנור והוי יד לתנור. וסברי ב"ש כסברת התוס' דיד עדיף מגבו וא"כ מכנים טומאה לתנור ויולאת לבית דמה שהאהיל על היד הוי כמו האהיל על התנור. וב"ה סברי נמי הך סברא דיד עדיף מגבו. ומיהו אין סברא לטמא הבית דהכי דהיד מכנים טומאה לתנור. וה"ז באילו מכנים תנור טמא לבית דהא לא נכנס אהל בתוך הבית. אלא שהתנור שטמא הוא בבית ואין טמא אם מטמא באהל בלתקמן בפי"ח וכ"ז כלי חרס באילו אם הטומאה לעולם ולא נטמא הבית. וכ"ש ס"ל כשעת הרמב"ם דיד לא עדיף מגבו ואין יד בכ"ח להכנים ואינו מכנים טומאה לתנור ובכל שהור אפי' היד עצמו. ולפ"ז נראה דהכא דאלכה בכ"ה דיד עדיף מגבו. ונמתני' דכלים הריני אם אין שם פותח טפח התנור שהור דמטמא כסברת ר"ש דאין יד בכ"ח להכנים דאל"כ תיפוק ליה דהתנור טמא מחמת היד.

ושיהו

ב הקדרה טמאה. עפ"י פכ"ג מ"ד:

אליהו רבא

בא מ"י כן מורי אגל אבא תלפתא אל"ל מה לתה אומר בעין של תנור ונסר נתון ע"ג אל"ל עמה בקעה הטומאה את הנסר נטמא ונטמא את התנור אל"ל אף אני אומר כן אנא שעקינא מטהר. ותוספתא נמי בתנור שעומד בתוך הבית והיינו דר"ע מטהר. ורבי יוחנן ב"ג ואלעזר בר"ש דגזור אתנור אטו עומד בחוץ ונטמא: **ב** ארובה שבין הבית לעליה וקדרה נתונה בעליה כו'. הכא נמי בגזירה קמיפלגי ודר"ע מדאורייתא הקדרה מיגלת ומגלת עם דפנות אהלים אפילו נקובה בפותח עפה אהא נקובה בפותח עפה וכדתניא בתוספתא ארובה שבין הבית לעליה וקדרה כו' נפתחה כמולא זיזים מגלת עד פותח עפה. אנא דב"ש גזור קדרה דארובה אטו קדרה דעמיד פתיל העומד בתוך אהל המת ומוקפת למיד פתיל דהתם כי מיקב בכותם משקה ודאי לא מגיל בג"פ וה"ג גזרי' דלא להגיל ונטמא נמי כל העליה. וב"ש סברי קדרה דבמיד פתיל טמא בארובה נמי טמא משום גזירה. עליה דליכא למיגזר ביה טהור. וד"ע סבר הכל טהור דלית ליה גזירה כלל. ובין בתנור בין בארובה דב"ש מדאורייתא מיגל עם דפנות אהלים ובגזירה קמיפלגי:

תוספות אנשי שם

ד"ה בש"א כו' ל"ל ליעב פירש"י כו'. ע' בפ"י שם דרש"י לא מסברא דנפשיה כ' כן אלא בריי' דספרי היא הובאה בילקוט פ' מקץ על פ' זאת התורה דמייתי התם כל אבא אל האהל כו' מ"ל כל כלי פתוח דרך פתח הוא מטמא ואין מטמא מכל צדדיו עכ"ל וש"ם. (לה"מ): **ב** ועליה שהורה. ל"ל משום דלפי חזרת ב"ה דמתני' דלקי ה"ל לא טהורה לגמרי אלא על האוכלין ומשקין וכ"ח דלא מדייק מגילתה ועוד כ"ל דלפי מה שבאר הרא"ש וכמ"ש העור בי"ד סי' שע"ח בארובה שבין בית לעליה דשטעומאה מהוות תחת הנקב העליה טמאה אע"פ שנקב הארובה קטן דלא בעי פ"ש כשהוא מכוון ע"ג הטומאה ע"פ לפ"ז ה"ל ל"ל שקרקעטמאה ומהוות תחת נקב הקדרה דא"כ מודו ב"ש דהעליה עטאה ומטמ"ל פ"ח מ"ד. (ש"מ):

פי"ח מהטו"מ [הלכה ד] כתב: שהרא"ש כתב דמיירי כשיש בעין טפח על טפח. דאל"ה אפילו טומאה בעין טהור התנור. כדתנן פ"ח דכלים משנה ז. ומ"מ העתיק ג"כ דברי הר"ש. וגם מהר"ם פי' בית בעינו פותח טפח דאל"ה לכ"ע טהור. והוקשה לו טעמא דר"ע דאמר אף התנור טהור. וכ' דנ"ל דמדאורייתא לא עילא טומאה אלא דרך פתח של כלי. וכי היכי דאמרינן פ' חבית [פכ"ב דשבת דף קמו] כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח לענין בגין שבת. ה"נ נימא לענין טומאה. ועינו של תנור אינו להכניס. אלא להוציא עשן ולא קרינן ביה כל כלי פתוח שהטומאה קודמת לפתחו וכ"ש כלי שניקב אח"כ כו'. ובלבד שלא יהא באותו נקב כרמון או רובו כדאמר ס"פ המגיע [דף לה] ומדרבנן גזרו טומאה נכנסת דרך נקב אע"פ שאינו עשוי להכניס ולהוציא. ב"ש סברי כעין דאורייי' תקון. ולב"ה לא גזרו כולי האי. ולר"ע ליכא גזירה זו כלל. ומתני' סוף פ"ט דכלים דלא כר"ע. א"נ אפילו כר"ע ולהגיל על עלמו ועל מה שבאוכו. אבל הכא אם תכנס טומאה לתוכו יטמא כל אשר בבית. להפסד מרובה חשבו ואמרו שאין טומאה נכנסת לתוכו. ולית ליה לר"ע הא דב"ה דדמיא כי חוכא ואטלולא לטמא לאלאין. וכן יש לפרש בסמוך גבי ארובה שבין בית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכותם משקה. ומכאן יש לי לייסב פירש"י דסוף המגיע עד שיפתח רובו שפירש"י כ"ז שלא נפתח רובו כו'. ומקשים עליו מכמה משניות ומהכא. ולפירושי הכל מיושב ואדרבא נראה להביא ראיה מכאן דבענין אחר לא מיפרשה שפיר ואין לי להאריך. עכ"ד: **ב** ארובה. ל' הר"ב כמין חלון שבגג הבית כו'. עיין בפירושו לרפ"ה דבילה. עיין לשון מהר"ם שכתבתי בפ"י משנה ו [ד"ה תוכו]: ובית הלל אומרים הקדרה טמאה כו'. עיין מ"ש בזה בספ"ע דכלים:

היתה

ב ארובה ז) שבין הבית לעליה ח). וקדרה נתונה עליה ט). ונקובה בכותם משקה י). ב"ש אומרים הכל טמא יא) וב"ה אומרים הקדרה טמאה יב). ועליה טהורה יג). רבי עקיבא אומר אף הקדרה טהורה יד):

היתה

כב"ה: **ב** ארובה. כמין חלון שבגג הבית שהוא קרקעית העליה: בכותם משקה. כשמשימים הכלי על המשקים נכנסים המשקין לתוכו דרך אותו הנקב: הכל טמא. אם יש טומאה בבית הקדרה וכל מה שבעליה טמא. שאין הקדרה מגלת. וטומאה עולה דרך ארובה שיש לה פותח טפח: וב"ה אומרים הקדרה טמאה. חומרא בעלמא היא שמחמיר, ב"ה לטמא את הקדרה. דכר"ע סבירא להו שהקדרה מגלת על הטומאה. וכגון שגב הקדרה פונה למטה אבל הטומאה. שאין כלי חרס מקבל טומאה מגבו. והלכה כבית הלל:

מגלת

פתוח שהטומאה קודמת לפתחו וכ"ש כלי שניקב אח"כ כו'. ובלבד שלא יהא באותו נקב כרמון או רובו כדאמר ס"פ המגיע [דף לה] ומדרבנן גזרו טומאה נכנסת דרך נקב אע"פ שאינו עשוי להכניס ולהוציא. ב"ש סברי כעין דאורייי' תקון. ולב"ה לא גזרו כולי האי. ולר"ע ליכא גזירה זו כלל. ומתני' סוף פ"ט דכלים דלא כר"ע. א"נ אפילו כר"ע ולהגיל על עלמו ועל מה שבאוכו. אבל הכא אם תכנס טומאה לתוכו יטמא כל אשר בבית. להפסד מרובה חשבו ואמרו שאין טומאה נכנסת לתוכו. ולית ליה לר"ע הא דב"ה דדמיא כי חוכא ואטלולא לטמא לאלאין. וכן יש לפרש בסמוך גבי ארובה שבין בית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בכותם משקה. ומכאן יש לי לייסב פירש"י דסוף המגיע עד שיפתח רובו שפירש"י כ"ז שלא נפתח רובו כו'. ומקשים עליו מכמה משניות ומהכא. ולפירושי הכל מיושב ואדרבא נראה להביא ראיה מכאן דבענין אחר לא מיפרשה שפיר ואין לי להאריך. עכ"ד: **ב** ארובה. ל' הר"ב כמין חלון שבגג הבית כו'. עיין בפירושו לרפ"ה דבילה. עיין לשון מהר"ם שכתבתי בפ"י משנה ו [ד"ה תוכו]: ובית הלל אומרים הקדרה טמאה כו'. עיין מ"ש בזה בספ"ע דכלים:

היתה

יכין

בשאור הענין פתוח טפח לחוץ [וזה עושה שפי גם לשון התוספתא] ואפ"ה אין טומאה נכנסת לתוכו מדאורייתא מדהוא פתח שעשוי רק ליציאה. דהיינו שיצא שם העשן. ולא גם לכניסה. וכל כה"ג לא מחשב פתח מדאורייתא [בשבת קמ"ז ע"ב] ורק מדרבנן גזרינן בה אטו פתח שעשוי ג"כ לכניסה [ועי' כלים פ"ע מ"ת והו"ק] ולב"ש אינמא הך גזירה דלטמא גם הבית להתנור עומד בתוכו. ולב"ה רק בהתנור עצמו גזרו. אבל לא על הבית שהתנור עומד בתוכו ור"ע לית לי' הך גזירה כלל: ז) כל ארובה הוא חלון מפולש טע"ע בהקרת הבית: ח) והמה בבית: ט) תחובה בארובה וסותמתו לו עומדת בעליה ממעל לארובה. וסותמתו. ומיירי שבין כך לו כך היה נב הקדירה פונה נגד הטומאה. והרי כ"ח לתקע"ו מגבו. וספיר חולק בפני הטומאה. אבל קדירה זו נקובה וכו': י) דאל"כ לכ"ע היתה חוללת שלא הכנס טומאה לעליה לטמא הכל שם [וכמ"ג]: יא) כל מה שבעליה וגם הקדירה בעצמה נטמאו מהטומאה שבבית. דאע"ג שניקבה בכותם משקה. אפ"ה כיון דקדירה עשויה לבשל בה אוכלין ומשקין. אזלינן לחומרא דלעצמה מק"ע עד שתנקב במוליא זית כאילו מיוחדת לאוכלין [כפ"ג דכלים]. וגם על כל מה שבעליה אינה מגלת. מדנקבה בכותם משקה יוצא הטומאה ועוברת דרך נקב זה [בכלים פ"י סי' ס"ח]. ואף דהכא שבתוכה בדפנות אהלים. דהיינו תקרת הבית. ודינה כאהלים ואין הטומאה נכנס לתוכה בנקב פחות מטפח [כפ"ג מ"ז] ב"ש גזרו דבוקה אטו אינה דבוקה בדפנות אהלים והרי אינו היתה קדירה זו עומדת באהל המת. ונמ"ש על פיה. והקדירה נקובה בכותם משקה. לא היתה חוללת על טהרות שבתוכה ולהכי גם הכא אינה חוללת. וגם מה שבבית ובעליה הכל טמא: יב) דכיון דקדירה עשויה לאוכלין ומשקין לפיכך גם בשמתנקבה בכותם משקה מק"ע עד שתנקב כזית [בכפ"ע דכלים] ואע"ג דנבה נגד הטומאה טומאה נכנסת דרך הנקב לתוכה [בכלים פ"י מ"ח]. ואע"ג דהכא מדבוקה לעעזיבה. דינה כמעזיבה שאין טומאה יוצא בנקב שפחות מטפח שבמעזיבה גזרו ב"ה דבוקה אטו שאינה דבוקה: יג) דחוקא בקדירה עצמה מדמתבטלת גזרינן דבוקה אטו אינה דבוקה מש"כ בעליה לא גזרי': יד) דמדמחוברת

בתקרה

ישראל

למעיין בדברי קדשו. וא"ת עכ"פ הרי כל כ"ח אפי' במודבק בדופן אהל אין דינו כאהל רק בממורח בהדופן בגמ"פ (כרמב"ם פכ"ח מטו"מ ה"ג). י"ל דוקא התם. שתגיל הכ"ח על מה שבתוך הכלי לריך שיהיה מסוגר בגמ"פ. כדין כל כ"ח שאינו מגיל על תוכו כשהוא באהל המת רק במסוגר בגמ"פ. אבל הכא לענין שתגיל הכ"ח שלא תכנס הטומאה להפרות שמונחים

אחורי

בועז

בשאור הענין פתוח טפח לחוץ. וא"ת עכ"פ הרי כל כ"ח אפי' במודבק בדופן אהל אין דינו כאהל רק בממורח בהדופן בגמ"פ (כרמב"ם פכ"ח מטו"מ ה"ג). י"ל דוקא התם. שתגיל הכ"ח על מה שבתוך הכלי לריך שיהיה מסוגר בגמ"פ. כדין כל כ"ח שאינו מגיל על תוכו כשהוא באהל המת רק במסוגר בגמ"פ. אבל הכא לענין שתגיל הכ"ח שלא תכנס הטומאה להפרות שמונחים

אחורי

משנה

ומיהו אינא תו סתמי אתרינו דסבדי יד עדיף מגבו וכתבנו מזה פ"ב דכלים. ובכהי ניחא לי הא דאיתא בתוספתא בא ריב"ל אגל אבא תלפתא ס"ל מה אתה אומר בעין של תנור ונסר נתון ע"ג ס"ל אף אני אומר כן אנא שעקינא מטהר. ושיטת לה שבעין והנסר בתוך הבית אנא מקלת הנסר בולע לחוץ והמהיל עליו ואנא כי מתני' וגם הגאון מוויגנא הלך בשבתה זו ופירש דריב"ל ותלפתא גזרו בתוך הבית אטו עומד חוץ לבית ע"ש. וזה לא מצינו בשום מקום. אבל לתתי דפי' תוספתא נמי כי מתני' שבעין חוץ לתנור ופליגי אי מכניס טומאה משום יד דעדיף מגבו או לא וקמ"ל דמאן דמטמא אפי' מכוסה בנסר מטמא דכיסוי נסר לא מהני בכלים עכוסים אע"כ באים במדה כדפי' לקמן מ"ד וכיון דלא מהני הכא כיסוי עצמה בעין ומכניס לתוכו משום יד. וניחא דשמא מה שהקשה הר"ש מדלקמן פי"א הי' מסקיף בעד החלון והמהיל שמא עליו ב"ש אומרים אינו מביא את הטומאה ונימא נמי הטומאה בוקעת מתחתיו ביון לבין החלון ותכנס לבית כמי שנכנסת טומאה כאן תחת הנסר ומשם לבית ע"ע עכ"ל וזה לפי שעתו אבל לתתי דפי' ה"ל אינה בוקעת אנא לענין שאין הכיסוי מגיל כלים וספין ממילא מכניס לתנור משום יד אבל שם אינה בוקעת ביון לחלון דהחלון הוי בעין ועדיף מכלי הבאה במדה ועמ"ש בזה פי"א מ"ד. וסיינו נמי שמא דקדרה המלוי בקונה דס"פ לאם פיה לבוק בקונה מגלת דהתם נמי משום דפנות אהלים חשוב אהל ועדיף מכלי הבאה במדה וכ"כ הר"ש לקמן רפ"ד. ולפ"ז משמע דאדם נמי נעשה אהל לגיגל עם דפנות אהלים כמו כלים מהיות דמשקיף בעד החלון וע"ש ובפ"ו מ"ב כתבנו דהאדם אינו מגיל ולקמן רפ"ב מבן ריב"ל מעשה בנסר שפ"ג תנור וזה מימה לפי' הגר"א מווילנא שכתב דריב"ל מעשה דנזרכדת פ"ג בא לתה בסמוך דהכא כיון שנקובה ליכא למיגזר משום כלי על פ"ה

דנ"ל

ג מצלת על הכל. על כל מה שבעליה שהיא חוצלת בפני הטומאה: אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס. בקדרה של עם הארץ מיירי וטעמייהו דר"ש משום דכליו של ע"ה ממאין הם אצל חבר וכל כלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה ולפי שע"ה מחזיק הכלי שלו בטהור אמרינן ליה שהוא מגיל על אוכלים ומשקין וכלי חרס שבעליה. דלגפייה בלבד הוא דמטהרינן להו. שהרי החברים בדלים מהם וממגעם. ובלאו הכי נמי כל מאכלם טמא. אבל שאר כלים שיש להם טהרה במקום אם תטהרם. הרי הוא משאילם לחבר ויטהמם בהם בטבילה לחודה בלא הזאה שלישי ושביעי: **ד לגין.** של עץ או של מתכת. שמונה בעליה זו שבקדרה מוגחת ע"פ אחורה שלה: הלגין טמא טומאת ז'. שאין הקדרה מצלת על כלי עץ וכלי מתכות כדאמרן: והמשקים טהורים. שהקדרה מצלת על אוכלים ומשקים:

ג היתה שלימה בה"א וכו'. כעין משנה זו שנינו פ"ע דמסכת כלים ולריך לתת טעם אמאי איצטריך תנא לאשמועינן פלוגתא דב"ש וב"ה וחזרת ב"ה כאן ושם. ועי' במ"ש שם בכלים פ"ע מ' ג' בשם מהרי"ק

ג היתה שלימה מו) **ב"ה אומרים מצלת על הכל** מז) **. בשא אינה מצלת אלא על האוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס** יז) **. חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש** יח) **: ד לגין** יט) **שהוא מלא משקין טהורין. הלגין טמא טומאת שבעה. והמשקין טהורין** כ) **.**

ג היתה שלימה. ואח"כ שאין שם למיד פתיל סביבה. אמרו בספרי כלים מגילים בלמיד פתיל באהל המת. ואהליס בכסוי. הרמב"ם: **בית הלל אומרים מצלת על הכל.** בבבא דבסמוך ובכל דוכתא מקדיש ב"ש לב"ה. והכא מקדיש ב"ה לב"ש. גראה דמשום דב"ה משוין דבריהם דקאמרי מצלת על הכל מש"ה מקדיש להו ובבבא דלעיל דבסמוך. מקדיש ב"ש דמשוו לחדתייהו. מהר"ם: **אינה** מצלת אלא על האוכלים כו'. כתב הר"ב בקדרה של ע"ה מיירי. ולא פי' כן במ"ב פ"ט דכלים. ובסוף פ"ק דעדיות. ושם האריכתי בם"ד: היה

מלאכת שלמה

ז"ל דלפירוש הרמב"ם ז"ל לא הוו תרתי בחד עמיתא. ולקמן ברפ"ח כתבתי בשם הרא"ש ז"ל דמיירי שאין הטומאה תחת הקדירה אלא מן הצד: בפי' ר"ע ז"ל ל"ל שהוא מגיל על אוכלין ומשקים וכלי חרס שבעלי' ושבתוכו דלגבפ' נלבל

ג מצלת על הכל. מגיגה בכו: עדיות פ"ע מי"ד כלים פ"ש מ"א: חזרו ב"ה. מיי' שם: ד לגין. מגיגה בכו: טו. מיי' שם:

חלופי גרסאות

ג להורות כדברי ב"ש וכ"ש להורות לדברי וכן נמצא בכמוקה וכ"ה במשנ"ב ד לגין בחגיגה לגין

אליהו רבא

ג לא גרסינן חזרו כ"ה כו'. וכסיפא כתב הא דאמה ועריבה גרסינן חזרו ב"ה כו' וקאי הא דחזרו אהולה. מריבא דהיתה שלימה ולגין ואמה ועריבה. כדתניא בתוספתא מסא דאמה ועריבה דא"ל יהושע בוטנו מדבריכם ב"ש אמה ועריבה טמאין טומאת שבעה ובלא טהור לגין ממאין טומאת שבעה ומשקין טהורין אחר שבעה אמר לפניו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש הכי אומר לפניך טעם שב"ש אומרים בו א"ל אמור א"ל כלים של ע"ה טמא לו טהור א"ל טמא כלי טמא תולין לו אינו תולין א"ל אינו תולין א"ל זהו טעמו של ב"ש א"ל והלא עיהתם אוכלין ומשקין שבתוכו א"ל בכשהרנו אוכלין ומשקין שבתוכו לעצמו טהרנו אבל נטהר את הכלי שבהרתו לך ולו מיד אלך ר' יהושע ונשתעת על קמיי ב"ש ואמר מעניתי לכם עצמות ב"ש אם סתומות אלכם כך מפורשות אלכם על אמת המה וכמה אמרו כל ימיו הוא אחרו שינו מפני הענוה. שמעי' מהא

תוספות אנשי שם

ג הי"מ ד"ה בה"א כו' מבוים דבריהם כו'. לא ידענא מה טעם יש בזה הטעם ותו דבפ"ק דעדיות מקדיש ב"ה אע"פ שאין מבוים דבריהם וכגראה בעיני דבכ"ד שחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש מקדיש ב"ה לב"ש דברי עדיף עפי לומיתי בסיפא דברי ב"ש כדי לסיומי בה וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש דאליק מוייהו הכי מוכחי מהא דפ"ק דעדיות והדע דבמסכת בש"א מבאה ותבול כתובתה דבסמיה התם בהדי הכך דחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש הקדיש לב"ש ופעמא משום דב"ה הסיבו לב"ש מצינו שאין סאתים וכו' וב"ש חזרו לסם הטובה והלא מספר כתובתה עומד וכו' וכיון דעכ"פ נאלרו דברי ב"ש בטוף ומצי למיתני וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש הדר תנא לשיטתיה ומקדיש ב"ש לב"ה והא דבפ"ג דסוכה מ"ט מקדיש ב"ה אע"ג דלא חזרו להורות כדברי ב"ש הייתו משום דבעי הוכיח הוא מינגא דמהדר אהא דתני התם לעי' מינה כמ"ש הר"ב שם וכיון דמאל לענין הסיב בהלכה הייתו אליבא דב"ה דהלכתא כוותייהו ומ"ש

הפי"ש

יכין תפארת ישראל בועז

בתקרה דינה כתקרה. ולא גזר כלל דבוקה אטו אינה דבוקה (ב). וכל פלוגתייהו היינו ממש כבתנור ברישא. רק קמ"ל דגזר אף שדרכו לסמכו להכותל אפ"ה גזרינן אטו אינו דבוק וקמ"ל קדירה. אף שדרכה בהלוש אפ"ה לא גזר בה ר"ע: טו) ומוגחת על המרובה או תחובה בו וסותמתו וגבה שאמק"ש פוגה נגד הבית שהטומאה בו: טז) על הקדירה בעצמה ועל כל מה שבעליה. מדחוצלת בפני הטומאה. והא דהקדיש בבבא זו דברי ב"ה לב"ש לא כבכל דוכתא. ה"ט מדמייתי כאן במ"ג וד'. ג' אופנים. דהיינו קדירה. לגין. עריבה. ובטולהו פליגי ב"ה וב"ש. דחד טעמא איכא בטולהו. והרי בטולהו ג' חזרו בהן ב"ה והוה לב"ש ואילו הוה נקט הכא דברי ב"ה בתר דברי ב"ש. הוה סד"א דרק בתרי מילי בתרייתא הודו ב"ה. ולהכי נקט הכא דברי ב"ה תחלה. ואח"כ כל מילי דב"ש ומסיים אטולה וחזרו. לאשמעינן דבטולן חזרו: יז) דבשאר מילי גזרו שמא יעמידו על המרובה קדירת ע"ה. דהיא טומאה להחבר. דהע"ה מחסרון ידיעה אינו מהר מבאר טומאות. ולפיכך מדהיא טומאה אינה חוצלת בפני הטומאה. ואפ"ה אמרו שחוצלת על אוכלין ומשקין וכ"ח שלא יתעמאו. משום דהבך רק לעצמו טהרוס. דהרי גם אם לא ידעו בהם שום הטם טומאה לא יקח אותם החבר מהע"ה אלא לערכו טהרוס. ולפיכך כ"ח שלו חוצץ לכל דברים שהם לערכו. אבל שאר כלים שאפשר שישאלם החבר ממנו ויסמוך על הטבילה שיטבלם מטומאת ע"ה קודם שישתמש בהם. והרי הגך כלים שנטמאו מהמת שבהבית צריכין טומאת ז' והזאה. לפיכך אמרו שאינן צוצין ע"י הקדירה זו אבל לא הסתפקו לומר שבשאילת החבר מע"ה יהיו ממאין טומאת ז' ויזה עליהן. דהרי אין אדם מבאיל כליו על זמן מרובה כזו. להכי אמרו שגם אצל הע"ה נטמאו ז' וצריכין הזאה. ומלא שבשאילת ממנו החבר. ויטהמם בהן אחר טבילה שפיר קעביד. אבל משום לא פלוג אמרו שגם אצל חבר אין כ"ח מגיל על שאר כלים [ועי' פ"ע דכלים מ"ב ומ"ש שם בפ"ד]: יח) ל"ג הכא חזרו וכו'. רק בסוף מ"ד דטולהו ג' פלוגתות חד טעמא אית בהו. ובטולהו חזרו ב"ה בפעם א' וכן ב' רב"ח: יט) כלי של עץ או של מתכות שמונח בעליה שקדירה מוגחת שם על פי המרובה שבתקרת אהל המת: כ) מטעמא דאמרן. אלא דקמ"ל

משנה אחרונה

דגיד ע"ה נמי מהודה מדאוריתא ומצלת על הכל: **ג בה"א** מצלת על הכל. והא דתנן רפ"ו אין כלי נעשה אהל לעבור. היינו אם הכלי עצמו הוא המאהיל בלא לירוף אהל אחר. אבל בלירוף היינו כשהוא בתוך מרובה או בפתח וחלון היינו הלה עם דפנות אהלים שפיר מגיל. וז"ל הראב"ד בהשגות פי"ג מהט"מ שלא אמרו אלא שהכלים שהחוצין אין נעשין אהל ולא תעמיד אהל אבל בתוך או באחובה שבין בית לעבייה או בין בית לבית כל דבר שאין מקבל טומאה חוצץ שלא תעבור הטומאה לגד השני דוק ותשכח עכ"ל. וכ"כ הרא"ש בפירושו רפ"ח אלא שהוסיף דכשחוצץ באחובה ל"ל שהטומאה בבית מן הצד ולא כנגד הקדירה ע"כ. ולא ידעתי מנ"ל חילוק זה ולקמן בפרקין מ"ז מני טומאה תחתי' כלים שנכנסים מהוחים אותה כנגדה נמי מצלת: **מצלת** על הכל. פלוגתא זו תניא לה בפ"ע דכלים ובדפ"ו שם. והכיא דפ"ע דכלים לענין הצלת ל"פ ודכפ"ו שם משום דחשיב הרבה כלים מצילין מל"פ כלה קתני על הכל מצילין תוך מכ"ח כו' לאשמועינן דכ"ח חוק מכולן והכא תני לה לענין הצלה מחמת דפטת אהלים ובכפ"ק דעדיות תני לה נמי משום דהתם חשיב כמה דברים שחזרו ב"ה להורות כ"ש: **אלא** על אוכלין ומשקין וכ"ח. ועטמא דאלו ממאין ע"ג ע"ה כמ"ש

אחרונה

הר"ב. ואע"ג דטומאת ע"ה מדרבנן היא וטומאה דרבנן מוצץ כדפי' לעיל. מיכן הר"ש לקמן פי"ג מ"ה דשאני טומאת ע"ה כיון דמשום דאוריתא אתו עלה שמא יבאה עליהן אשתו נדה או שאין זהירין בשאר טומאות דאוריתא. טעמו שפקא כודאי לענין הצלה אבל בשאר טומאות ודאן נמי אינו אלא מדרבנן ע"כ: **ד** לגין שהוא אלא משקין טהורין. כך הגירסא בכל ספרי משניות. ובתגיגה ל' כ"ב מייתי לה וגרס משקין שהם ולא תני טהורין וגם הרמב"ם הפתיח משקין שהם. וכ"ל לקיים גירסת הספרים דקמ"ל דבעל חבר נמי גזרו וסיינו דקתני טהורין דשל ע"ה אין טהורין. ויתמה הא דלריך למיתני הך תמני' הא תני לה נעיל דעל כלי שבף לא גזר ועל המשקין גזרו ומי לפרושי אתי דאע"פ שהמשקין שבתוכו ממאין הכלי טהור ואם פיגן לכלי אחר ממאין. אבתי הא דתני מו וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש נאמר שם לה דבבר תני לה לעיל. אלא דלעיל בשל ע"ה והכא קמ"ל בשל חבר נמי גזרו והיינו שכתב הר"ב לעיל דמיירי בשל ע"ה ודאמר מקומות כתב כן בשל חבר וכן בשל ע"ה אלא דהכא תשמע דמתני' דלעיל בשל ע"ה והך בשל חבר כן נראה לפי פי' הר"ב ומיהו העיקר בזה דפלוגתייהו היינה אלא בשל חבר כדפי' פ"ע דכלים: **והמשקין** טהורין.

כוח

בטומאה

ה היה כלי טהור לקדש. כתב הר"ב דהמגיהו רבנן לע"ה על הקדש כו'. עיין במשנה ד' פ"ג דחגיגה: **ולחטאת**. פירש הר"ב דכתיב והיתה לעדת בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושו] וסמכו בזה לאמרו יתברך והיתה לעדת וגו': **שהכל נאמנין על החטאת**. לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת **ואם פינן בכלי אחר** כא) **טמאין** כב). **האשה שהיא לשה בעריבה** יא). **האשה והעריבה טמאים טומאת שבעה** כג). **והבצק טהור** כד). **ואם פינתו לכלי אחר טמא** כה). **חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש** כו): **ה היו כלי גללים** כז) **כלי אבנים כלי אדמה** כח) **הכל טהור** כט). **היה** ל) **כלי טהור לקדש** לא) **ולחטאת** לב). **הכל טהור** לג). **שהכל נאמנין על החטאת** לד). מפני

ואם פינה. המשקים הללו לכלי אחר שבאותה עליה הכלי האחר מטמאין. שכל הכלים שבעליה טמאים. חוץ מכלי חרס אבל הכלי הראשון שהיו המשקין באוסו אינו מטמאין אף ע"פ שהוא טמא טומאת שבעה. שאם אמרת כן א"כ אין הקדרה שבארובה מגלת על המשקין לעולם. ואנן אמרינן שהיא מגלת על האוכלין ומשקין: **האשה והעריבה טמאים**. שאין הקדרה של חרס מגלת עליהן: **והבצק טהור**. שהקדרה מגלת על האוכלים ודוקא כ"ז שלא פירשה ממנה אבל אם הגביהה שתי ידיה ממנה וחזרה ולשה הרי זו מטמאה את הבצק: **ה כלי גללים**. של לפיעי בקר: **כלי אבנים וכלי אדמה**. כל הנך כלים אפי' ביד עם הארץ טהורים. ואם מוגהים ע"פ ארובה. מגילין על הכל אפילו על כלי שטף: **היה כלי טהור לקדש ולחטאת**. דהמגיהו רבנן לעמי הארצות על הקדש. כלי שלא יהא כל אחד הולך וטוחה במה לעצמו. הלכך הכלי הטהור לקדש מגיל על הכל. אפי'

מלאכת שלמה

בלבד וכו': **ד ואם פינם לכלי אחר**. כך הגי' הרב בעלאל אשכנזי ז"ל: **ואם פנתה**. מ"מ ואם פינתו: **חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש** וכו'. תימה אמאי חזר תנא לשנות דחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש דודאי לב"ה קודם חזרה הכל טהור הלנין והמשקין וכן האשה והעריבה והבצק: **ה כלי גללים**. של לפיעי הבקר אבל כלי אבנים: שהכל נאמנים על החטאת. ירושלמי בשבת פ' במה מדליקין ד' ה תניא רשב"ג אומר הלכות הקדש וחטאות והכשרות הן הן נופי הלכות ושלשתן נמסרו לעמי הארץ הלכות הקדש דתנינן בפ' בתרא דחגיגה אם אמר הפרשתי בחוכה רביעית קדש נאמן. חטאות

לב"ש

דתנינן

יכין

הך בבא לרבותא דאע"ג שהמשקין תוך הכלי שנטמא. אפ"ה לא חיישינן לחוכא. ומטהרינן למשקין. וקמ"ל נמי סיפא. דכשעירן לכלי אחר נטמאו: **כא) שעירה משקין**. הל"ל לכלי שטף אחר שכבר נטמא בהעליה שם: **כב) גם להע"ה דהכלי השני טימא להמשקין אף שלא נטמאו בכלי הראשון**. דלא רצו לגזור כל כך לומר דדוקא כשהן שם בכ"ח ישארו המשקין בעהרתן. ולא כשיהיו בכלי שנטמא אלא אדרבה משו"ה טהרו המשקין שנשארו בכלי הראשון כדי שנדע שטומאת כלים אלו רק מדרבנן הוא ולא כסרף עלה תרומה וקדשים. [**ותמוהין** דברי הר"ב כאן. שכתב דלפני לא נטמאו המשקין מכלי הראשון. דא"כ לא היתה הקדירה מגלת על המשקין שבעליה לעולם. ומשום הכי אפשר שיעלו כשיהיו בכ"ח]: **כג) דגם על האדם** גזרו טומאה שם. מהחשש שיתחמם בו חבר כשיעבילו. והרי לריך ספירת ז' והזאה: **כד) דהקדירה שבארובה מגלת על הבצק**. אבל לא על העריבה שהיא כלי עץ. דמוסיל לה חבר מע"ה ומטבילה ונשתמש בה וגם בחשה שיש בה חשש נדות. עכ"פ אפשר שיתחמם בה חבר שתתעסק אצלו בטהרות כשתספור ז' נקיים לפניו. והרי העריבה והחשה שניהן לריכין הזאה ג' וז'. אדלא מגיל עליהן הכלי של הע"ה. שיהו הא דהבצק טהור. היינו דוקא כשלא חזרה החשה ונגעה בהבצק אחר שהגביה' ידיה מהבצק. דבחזרה ונגעה. הו"ל כשיהיה להמשקין לכלי אחר בריחא וטומאה: **כה) ואלעריך לאסמעינן בצק**. דאע"ג דהוה לן לטמוי מב' לדדים. מדנגע בהעריבה ומדנגע בהחשה. אפ"ה בעוד הבצק בחיבורן. טהור ותו קמ"ל נמי סיפא דכשפינהו. אלו דוקא משקין שעלולין לקבל טומאה נזרו בהו רבנן. אלא אפילו בצק שהוא אוכלין. וקמ"ל נמי אשה אע"ג דליכא למיחש נגיעה רק שיתחמם חבר עמה לטהרות בלי הזאה. דהרי בצא זה לריכה ספירת ז' נקיים לפניו. אדלא בקיאין הע"ה בדיני נדה. אפ"ה נזרו בה רבנן. והא דנקט במשקין ובבצק פינן לכלי אחר. זהו לאו דוקא אלא אפי' בכלי הראשון. בהוליאן מכלי הראשון. וחזר והחזירן לאותה כלי שטמאו. דלא עדיף מאילו הגביה האשה ידיה מהבצק וחזרה ונגעה בו שנטמאה [בהוספתא פ"א] אלא אורחא דמלתא נקט: **כו) אחר שהודיעו ב"ש טעמן**. וכן הדין בכ"ח המוקף למ"פ ועומד בתחל המה [כפ"ע דכלים] ומתך טעמא גופא: **כז) כלים הנעשים מגללי בקר**: **כח) כלים הנעשים מעטיו ולא נשרפו בכבשן**. וכל אלו אמק"ע. והיה א' מהן מוכח בארובה הל"ל: **כט) ר"ל בכה"ג אפי' אדם וכלי שטף שבעליה**. טולן טהורים דמדאורייתא מק"ע. להכי אפי' כשהן ביד ע"ה. חוללין בפני הטומאה. וה"ה בהיה מוכח בארובה כלי הבא במדה וכדמסיק במשנה ו'. דכולן מגילין. וכ"ש במוכח בארובה פשוטי כלי עץ ואפ"ה לא נקט להו הכא. משום דבעי למתני שמגילין עם דפנות אלכים והרי בא במדה ודאי א"ל דפנות אלכים דהוא עצמו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ א"ל דפנות אלכים [ובמשנה ו]: **ל) מוכח בארובה הל"ל**: **לא) שיחדה להשתמש בה קדשי מזבח כמנחות או נסכים או בשר קדשים או שמן המטורה**: **לב) ר"ל או שיחדה להשתמש בה לאפר פרה אדומה**: **לג) ודע"ה נאמן על טהרות הבא כלים המיוחדין להבא**. כדי שלא יהיה כל א' בוחה במה לעצמו להקריב עליה כשירלה שלא יתמיטהו בטהרות ולהכי חוללין שפיר בפני הטומאה: **לד) וכ"ש לקודש**. רק רבותא נקט דאפי' חטאת דלית בה שום קדושה אפ"ה זהיר בה הע"ה. **והשתא** הדר הנא למלתיה וקאמר דלהכי כשהיה בארובה כלי שאמק"ע או כלי שהע"ה מזהר בטהרתו אז כל שבעליה טהור. מפני

המגיעין

ה היו כלי גללים. וה"ה שאר כל הכלים המטוריים המטיין רפ"ו דכלים. ומיהו אתה תניא נמי כלים המטוריים משום שאם באים במדה. ובפכ"ד דכלים מ"ד פי' המגיעין. ולפ"ז כשאם בל ע"ה דחייסי' שיעבה עליהן אשתו נדה. והעמא מדרש מיהו חוכן לע"פ שטהור מלקבל טומאת מת כדתנן לקמן ספ"ג שאי ועדר

תוספות חדשים

פ"ה משנה ד[הר"ב סד"ה] והבצק כו' מטמאה את הבצק. וכן אם פינתה הבצק לכלי אחר מכלי בתף שבעלמא נטמא נמנע כלי האחר. (ברמב"ם סכ"ב מהע"מ):

אליהו רבא

דכל שקלא וטריא דיהו גבי אשה ועריבה ולגין הוא דקשקלו וטרו וכרי יהושע דהוה מתלמידי ב"ה אמר בוסנו מדבריכם וכי אסברה מיהליה הלמיד מתלמידי ב"ש הדר ביה והיינו הא דחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש. וגבי אשה ועריבה חזרו ב"ה על הכל על הקדש אשה ועל לגין ועל אשה ועריבה הלכך כתב הא דאשה ועריבה גרסינן הא דחזרו ב"ה וקאי אחולהו דהתם הוא דחזרו אחולהו: **ה שהכל** נאמנין על חטאת. והא דלא תני נמי על הקדש דהא כבר הנא ליה בתגיגה דנאמנין על הקדש:

תוס' אנשי שם

התי"ט שם איתו נראה דהא בכ"מ נמי ב"ש לחומרא ומוסיפין על ב"ה ואפ"ה מקדים להו לב"ש (ב"ד): **ד** בתי"ה ד"ה ד"ה בר"ב ד"ה **והבצק** כו'. וכן אם פינתה כו'. משנה שא"ל היא דהרי תנן בהדיא ואם פנתו לכלי אחר טמא (ב"ש):

משנה אחרונה

בטומאה דאוריתא לא מקבלת כה"ג שהכלי טמא ומה שבתוכו טהור אלא בדבנן כך היתה עיקר הגזרה על הכלי ולא על המשקין. ואתכמן נמי בטומאה דאוריתא כה"ג לקמן פע"ו מ"ע גבי גולל ומקרא יפי לה התם. ומ"ש הר"ב שהכלי הראשון אינו מטמאין שאם אמרת כן אין הקדירה מגלת לעולם כו' וכ"כ הרמב"ם. ולאו דוקא דאכתי משכחת הלא למשקה בהוא בכלי גללים ואבנים או בכלי הטהור לקדש באפי' ביד ע"ה מהורין כדלקמן. אלא משום דא"א אלא להשתמש בשאר כלים אין מתלו פי' כן: **ואם פינן לכלי אחר** טמאין. וה"ה כלי חרס שהי' בעליו ונילול ואח"כ נגע כלי שטף שהי' בעליו ג"כ ונטמא ונגע באויר כ"ח זה ממאהו וה"ז אומר מטמאין לא עמאתי ואתה עמאתני: **ה היו** כלי גללים. וה"ה שאר כל הכלים המטוריים המטיין רפ"ו דכלים. ומיהו אתה תניא נמי כלים המטוריים משום שאם באים במדה. ובפכ"ד דכלים מ"ד פי' הר"ב שבמדרש אם בל ע"ה דחייסי' שיעבה עליהן אשתו נדה. והעמא מדרש מיהו חוכן לע"פ שטהור מלקבל טומאת מת כדתנן לקמן ספ"ג שאי ועדר המגיעין

יכין — תפארת — ישראל — בועז

כא) שעירה משקין. הל"ל לכלי שטף אחר שכבר נטמא בהעליה שם: **כב) גם להע"ה דהכלי השני טימא להמשקין אף שלא נטמאו בכלי הראשון**. דלא רצו לגזור כל כך לומר דדוקא כשהן שם בכ"ח ישארו המשקין בעהרתן. ולא כשיהיו בכלי שנטמא אלא אדרבה משו"ה טהרו המשקין שנשארו בכלי הראשון כדי שנדע שטומאת כלים אלו רק מדרבנן הוא ולא כסרף עלה תרומה וקדשים. [**ותמוהין** דברי הר"ב כאן. שכתב דלפני לא נטמאו המשקין מכלי הראשון. דא"ל לא היתה הקדירה מגלת על המשקין שבעליה לעולם. ומשום הכי אפשר שיעלו כשיהיו בכ"ח]: **כג) דגם על האדם** גזרו טומאה שם. מהחשש שיתחמם בו חבר כשיעבילו. והרי לריך ספירת ז' והזאה: **כד) דהקדירה שבארובה מגלת על הבצק**. אבל לא על העריבה שהיא כלי עץ. דמוסיל לה חבר מע"ה ומטבילה ונשתמש בה וגם בחשה שיש בה חשש נדות. עכ"פ אפשר שיתחמם בה חבר שתתעסק אצלו בטהרות כשתספור ז' נקיים לפניו. והרי העריבה והחשה שניהן לריכין הזאה ג' וז'. אדלא מגיל עליהן הכלי של הע"ה. שיהו הא דהבצק טהור. היינו דוקא כשלא חזרה החשה ונגעה בהבצק אחר שהגביה' ידיה מהבצק. דבחזרה ונגעה. הו"ל כשיהיה להמשקין לכלי אחר בריחא וטומאה: **כה) ואלעריך לאסמעינן בצק**. דאע"ג דהוה לן לטמוי מב' לדדים. מדנגע בהעריבה ומדנגע בהחשה. אפ"ה בעוד הבצק בחיבורן. טהור ותו קמ"ל נמי סיפא דכשפינהו. אלו דוקא משקין שעלולין לקבל טומאה נזרו בהו רבנן. אלא אפילו בצק שהוא אוכלין. וקמ"ל נמי אשה אע"ג דליכא למיחש נגיעה רק שיתחמם חבר עמה לטהרות בלי הזאה. דהרי בצא זה לריכה ספירת ז' נקיים לפניו. אדלא בקיאין הע"ה בדיני נדה. אפ"ה נזרו בה רבנן. והא דנקט במשקין ובבצק פינן לכלי אחר. זהו לאו דוקא אלא אפי' בכלי הראשון. בהוליאן מכלי הראשון. וחזר והחזירן לאותה כלי שטמאו. דלא עדיף מאילו הגביה האשה ידיה מהבצק וחזרה ונגעה בו שנטמאה [בהוספתא פ"א] אלא אורחא דמלתא נקט: **כו) אחר שהודיעו ב"ש טעמן**. וכן הדין בכ"ח המוקף למ"פ ועומד בתחל המה [כפ"ע דכלים] ומתך טעמא גופא: **כז) כלים הנעשים מגללי בקר**: **כח) כלים הנעשים מעטיו ולא נשרפו בכבשן**. וכל אלו אמק"ע. והיה א' מהן מוכח בארובה הל"ל: **כט) ר"ל בכה"ג אפי' אדם וכלי שטף שבעליה**. טולן טהורים דמדאורייתא מק"ע. להכי אפי' כשהן ביד ע"ה. חוללין בפני הטומאה. וה"ה בהיה מוכח בארובה כלי הבא במדה וכדמסיק במשנה ו'. דכולן מגילין. וכ"ש במוכח בארובה פשוטי כלי עץ ואפ"ה לא נקט להו הכא. משום דבעי למתני שמגילין עם דפנות אלכים והרי בא במדה ודאי א"ל דפנות אלכים דהוא עצמו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ א"ל דפנות אלכים [ובמשנה ו]: **ל) מוכח בארובה הל"ל**: **לא) שיחדה להשתמש בה קדשי מזבח כמנחות או נסכים או בשר קדשים או שמן המטורה**: **לב) ר"ל או שיחדה להשתמש בה לאפר פרה אדומה**: **לג) ודע"ה נאמן על טהרות הבא כלים המיוחדין להבא**. כדי שלא יהיה כל א' בוחה במה לעצמו להקריב עליה כשירלה שלא יתמיטהו בטהרות ולהכי חוללין שפיר בפני הטומאה: **לד) וכ"ש לקודש**. רק רבותא נקט דאפי' חטאת דלית בה שום קדושה אפ"ה זהיר בה הע"ה. **והשתא** הדר הנא למלתיה וקאמר דלהכי כשהיה בארובה כלי שאמק"ע או כלי שהע"ה מזהר בטהרתו אז כל שבעליה טהור. מפני

דהרי כ"ח המחובר עם דפנות אלכים מגיל על מה שחוצה לה. גם באינה מחובר הכ"ח בדופן בלמ"פ וכדאחזינן במשנתינו. אבל להגיל על מה שבתוכה. אפי' סמוכה לדפנות אלכים אפ"ה אינה מגלת על תוכה רק במרוחה בדופן בלמ"פ (כרמב"ם פכ"א מטו"מ ה"ב וג'). ורתוי"ט (שפ"ע דכלים) הביא קו' הר"ם דהתם תנן דבניקב כ"ח בכוחם משקה אינו מגיל וכאן תנן לבב"ה ור"ע אפי' קדירה שניקבה בכוחם משקה מגלת. ותירץ רתוי"ט. דהתם נהגיל רק על שבתוכה אינה מגלת. אבל הכא נהגיל על שחוצה לה אפי' ניקבה בכוחם משקה מגלת. ותמהני איך נשמט מרגיונו דברי עצמו (פ"ח מ"ו) שכתב בשם מהר"ם דכל נקב שנעשה מעצמו גם על מה שבתוכו מגיל. כל שאינו מט"ם. אע"כ דהך דשפ"ע דבניקב בכוחם משקה אינו מגיל. מיירי בעשה שנקב בכוחה. א"כ הו"ל לרבינו לתרוצי דלהכי משנתינו קאמר דמגלת. מיירי בשנתנקב ממילא. כדמשמע פשטותא דמשנה. ואי דמיקא ליה לרבינו לאוקמי משנתינו הכי. דהא פתמא קתני. הרי יש לן תירוץ מרווח טפי. דבמשנתינו הרי רק עם דפנות אלכים מגיל. אבנם תמוה מאד דהרמב"ם לא הביא הך דינא (בפכ"ב מטו"מ ופי"ד מכלים) דנקב שנעשה ממילא רק בשניקב מט"פ אינו מגיל. ורק (בפכ"ב מטו"מ) כתב דאף דכלי יין שיער נקיבתו כמילה שניה של קנה. הוא רק בניקב ממילא. אבל בניקבו בכוחה אפי' כ"ש אינו מגיל. ושיטת הך דתמינן (בכלים שפ"ע). מבל הנין שמעינן דס"ל לרמב"ם דבשאר בלים אין חילוק בין שעשה הנקב בכוחה או לא. בכל נוגע בשניקב בכוחם משקה אינו מגיל. וא"כ הא דקאמר (כלים פ"ח מ"ו) אם יש פ"ע הכל טמא. על כרחך לרמב"ם ר"ל דאם יש בכל חלול הבית שאור מט"ע. אף שלא נתנקב הקרן שבאמצעיתו כלל הכל טמא. מדהו"ל מע"ע שיעור אהל ואין תולקים אהלים בכ"ח והו"ל הקרן ממלן דלייתא. מדאיהי מחילה קבוע (וכלים רפ"ח). וכן פי' באמת גם הגאון רב"א זצוק"ל. אבל אילה"ק

למהר"ם

ה היה כלי טהור לקדש. כתב הר"ב דהמגיהו רבנן לע"ה על הקדש כו'. עיין במשנה ד' פ"ג דחגיגה: **ולחטאת**. פירש הר"ב דכתיב והיתה לעדת בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושו] וסמכו בזה לאמרו יתברך והיתה לעדת וגו': **שהכל נאמנין על החטאת**. לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת

ואם פינן בכלי אחר כא) **טמאין** כב). **האשה שהיא לשה בעריבה** יא). **האשה והעריבה טמאים טומאת שבעה** כג). **והבצק טהור** כד). **ואם פינתו לכלי אחר טמא** כה). **חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש** כו): **ה היו כלי גללים** כז) **כלי אבנים כלי אדמה** כח) **הכל טהור** כט). **היה** ל) **כלי טהור לקדש** לא) **ולחטאת** לב). **הכל טהור** לג). **שהכל נאמנין על החטאת** לד). מפני

ואם פינה. המשקים הללו לכלי אחר שבאותה עליה הכלי האחר מטמאין. שכל הכלים שבעליה טמאים. חוץ מכלי חרס אבל הכלי הראשון שהיו המשקין באוסו אינו מטמאין אף ע"פ שהוא טמא טומאת שבעה. שאם אמרת כן א"כ אין הקדירה שבארובה מגלת על המשקין לעולם. ואנן אמרינן שהיא מגלת על האוכלין ומשקין: **האשה והעריבה טמאים**. שאין הקדירה של חרס מגלת עליהן: **והבצק טהור**. שהקדירה מגלת על האוכלים ודוקא כ"ז שלא פירשה ממנה אבל אם הגביהה שתי ידיה ממנה וחזרה ולשה הרי זו מטמאה את הבצק: **ה כלי גללים**. של לפיעי בקר: **כלי אבנים וכלי אדמה**. כל הנך כלים אפי' ביד עם הארץ טהורים. ואם מוגהים ע"פ ארובה. מגילין על הכל אפילו על כלי שטף: **היה כלי טהור לקדש ולחטאת**. דהמגיהו רבנן לעמי הארצות על הקדש. כלי שלא יהא כל אחד הולך וטוחה במה לעצמו. הלכך הכלי הטהור לקדש מגיל על הכל. אפי'

ה"ג. פינן נ"ו פינו. פינתו נ"ל ונ"ל פינתה וכ"ה במפנ"ג. ה היו נ"ל היה.

לב"ם. וכן הן נאמנין על החטאת של אפר פרה. דכתיב (במדבר יט) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת. הכל נאמנים על שמירתה: מפני שהכלים טהורים. כגון כלי גללים. וכלי אבנים. וכלי אדמה. שהן טהורים מלקבל טומאה. וכן כלי חרס שהן טהורין כשהן לקדש ולחטאת. אע"פ שהן של ע"ה. שע"ה נאמן לקדש ולחטאת. כדאמרן. כל אלו מצילין עם דפנות אהלים כלומר חוללין בפני הטומאה. כשהם מונחים במקום שיש דפנות לאהלים. והאי ארובה שבין בית לעליה כדפנות אהלים

מפני שהכלים טהורין, וכלי חרס טהורין(ה"ג). ומצילין עם דפנות אהלים: ן כיצד (ה"ג. ומצילין נר"ל מצילין. הבור

כשהן מונחים במקום שיש דפנות אהלים. אבל כו' וק"ק שאין שתי החלוקות שוות דדפנות אהלים דלקמן הייגו שדופן האהל עצמו חוצץ. ועיין [מ"ש] עוד בפ"י משנה ו וז' [ד"ה תוכו]. ובפי"א מ"ח. אבל ג' הספר ומצילין בו"ו. וכן העתיק הרמב"ם וז"ל. ומה שאמרנו כלי טמא אינו חוצץ [ואמר בכאן] מפני שכלי חרס טהורים שיעור זה [נ"א מתניתין] על לד הביאור כן מפני שהכלים של אבן ושל אדמה ושל גללים טהורים. וכן כלי חרס טהורים לקדש ולחטאת בחזקת טהרה ואפילו מע"ה. עוד חזר לדון אחר ואמר ומצילין עם דפנות אהלים ר"ל שכמו שיצילו הכלים בעליוני האהל בכסוי לבד כמו [שבאר במשנה] בארובה שבין בית לעליה. כן ג"כ יצילו הכלים כאשר היו פיות אלו הכלים מכוסין בדפנות אהל ולקח המשל בזה ואמר [כיצד] ע"כ. וכתב הר"ש וכל הגך הגלות דסיפא היינו בלא מירוח טיט דליכא למיד דע"י למיד מצילין בכל ענין: [*ובלי חרס טהורים. פירש הר"ב כשהן לקדש ולחטאת. *וקשיא לי אמאי תנן כלי חרס. דהא תנן בכל הכלים מקדשים במשנה ה פ"ה דפרה. ופי' שם הר"ב וכן הרמב"ם דאלטריך דלא תימא כלי חרס דוקא ע"ש. ולקדש פשיטא שכל הכלים שוים. וג"ל לתרץ דנקט מלתא דשכיחי דמשמע בכל מסכת פרה שהיו מקדשים בכלי חרס. וא"נ כמו שאפרש שם בס"ד דה"א למילף דדוקא כלי חרס כדאשכחן בסוטה [פ"ב משנה ב] הלכך שפיר מלתא לתנא דידן למתני כלי חרס הואיל וכ"מ מלתא דפשיטא דמקדשים בו וא"ל לשוס לימוד. אמנם ראיתי להרמב"ם בחבורו פי"ג מהלכות פרה [הלכה יב]. שכתב ע"ה שהביא כלי מביתו. אפילו כלי חרס כו' ולפי זה נ"ל לפוס איפכא דמתניתין נקטה כלי חרס לרבותא. והיינו היא הרבותא דכיון דכלי חרס אין לו טהרה במקוה ה"א שלא להאמינו עליו דבשלמא כשנאמינהו בשאר כלים. הייגו שיש לנו לתלות שהטבילום ממומאתה. ועוד נ"ל כיון דכלי חרס אף מאוירן מחטמאים ה"ל להחמיר. שאע"פ

מלאכת שלמה שלמן

דתנינן הכל נאמנין על החטאת. הכשרות דתנינן בר"פ בתרא דמכשירין על כולן עם הארץ נאמנין לומר טהורין הן ע"כ: ומצילין עם דפנות אהלים. ופי' הר"ש ז"ל דוקא אבל דפנות אהלים מצילין כגון דפנות בית ולא אבל דפנות שאינם אהלים כגון דפנות גנה אחר ואפי' באהלים בלא דפנות אין מצילין ע"כ:

יכין

וכו': לה) נ"ל דהכי גרסינן מצילין ומצילין. ור"ל דטעמא דכולה מתני' קאמר בזה דלהכי כשהיה בהארובה כלי שאמק"ט או כלי שנהר הע"ה בטהרתו כל שבעליה טהור. מפני בכלי שהוא טהור מל"ע. דהיינו בתזק"ע כלל. כגון כלי גללים וכו'. או כלי שהיא בר קבלת טומאה כגון שהיא כלי חרס אבל היא השתא בחזקת טהרה אפי' ביד ע"ה וכגון שמיוחדת לקודש ולחטאת. ב' מיני כלים אלו מצילין כשהן מונחים בארובה ולא לבד בארובה שרוב החציצה הוא בבנין. אלא מצילין גם בדפנות אהלים. דהיינו כשהדפנות לבד הן בבנין. ורוב החציצה הוא מכלים אפ"ה מציל. ובזה מפרש במשנה ו'. כיצד מצילין עם דפנות אוהלים (ג): לו) נ"ל דהך כיצד לא קאי רק אכללא דכלי שאמק"ט כלל. היינך יציל עם דפנות אוהלים. כדי שלא תימא דוקא כשכלי כזה תחוב או מונח בחור טפח שבכותל. שרוב החציצה הוא מדפנות האהל. וכקדירה שבארובה לעיל שברוב החציצה הוא מעזיבה. אז מציל. להכי קמ"ל הכא בור וכפיסא. שדפנות הבור הוא רק טפח ורוב החציצה הוא מכלי שאמק"ט ואפ"ה מציל. ותו קמ"ל בור דלא תימא דוקא בפני עליה שהוא חוץ לבית

תפארת ישראל

כ"ח של ע"ה שיציל. הרי הוא מצי למנקט גם כלי עץ שאינו מק"ט דהיינו עשוי לקבלה רק לכיסוי (כלים פט"ו מ"ה) ואפ' כלי מתכות נמי. דהרי נולמיו טהורים (כלים פי"ב מ"ו ופי"ד מ"ח) ונקרא גולם כשדעתו לשוף ולשבן ולגרד (כחולין כ"ה ב') וכל הנהו ודאי מצילין ג"כ כשהן בארובה. ככלי גללים וכדומה. ומדתני בדעת ע"ה לחם יחדו. דאם התכוון הע"ה להשתמש בו כך כמו שהוא היה הכלי מק"ט (כלים פכ"ו מ"ז). א"כ שפיר הוה מצי למימר דכשהן של קודש נאמן הע"ה וחוללין. וב"כ משכח"ל גרמל"מ (פ"ה מטו"מ הי"ב) דכל הכלים שיחדן לאהל חוללין. והשבני הגאון זצוק"ל. וז"ל ולי נראה לדוחק לכוון כן בכוונת רתוי"ע. וגם מסופק אני בזה אם הע"ה נאמן בהגך רק לקודש. והייגו משום די"ל דכמו דנאמן בפירות לומר שלא הוכשרו מדלא בא לכלל קבלת טומאה (כמכשירין פ"ו מ"ג) י"ל דה"נ נאמן לכליה שלא באו לכלל רתויין לקבלת טומאה. ואיני מחליט כן. יתחול להודיעני דעתו בזה. עכ"ל המפיק מרגליות בעטה וחסידות. והשבתי אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים כמוני. ואני איני כדאי שאלה אלי. ואעפ"כ כך דעת קטין חריף שקא נוטה. דגדלה עלי מדורת התימה איך אפשר לדמות כלים לפירות. דוכי התם בנאמנות תליא מלתא. דהרי גם מעובד כוכבים מותר לקנות באינו יודע ודאי שהוכשרו (כתוספתא פ"ג דמכשירין ורמב"ם פט"ז מאוכלין) וכ"כ קונין פרה אדומה מעובד כוכבים (כע"ז דכ"ג מ') והכל

לאו

בכפיסה מצלת אבל דופני האהל לפנות הר"ב כדלקמן מ"ז כשם שמצילין בפיס כך מצילין מבחוץ וכו'. אבל הרמב"ם סובר דהלא דפנות אהלים אינם אלא כשפי הכלי דבוקה לדופן הבית אז לדופני בור ודות ומפרש בשמוך גבי בור ודות וכפיסה נמוכה עליה היינו כפוי' שהני פיה דבוקה לדפנות ובמצילין בחוץ ג"כ מפרש שפיה דבוקה לדופן. וקדלה שע"פ אחורה אין פיה דבוקה אין הכלה זו ממחת דפנות אהלים אלא משום כיסוי האהל והבית גבי קדרה לשון הספרי אהלים מצילין בכיסוי כלומר שהקדרה היא כיסוי לבתים האחורה והוי תקרת הבית אהל מעליא וס"ל דכיסוי אינה כהלכת דפנות האהל ולכך גרסתו כאן ומצילין עם דפנות אהלים בוי"ו דלמא אדלקמן דיני בור ודות ולישנא דמתני' משמע כותאי' מדקתני כיל יור ודות ולפי' הר"ב לא ה"ל למיתני כיל אלא וכן בור ודות דקדרה ובור ודות מהוייהו מכת דפנות אהלים ניהו. ולשמת הרמב"ם משמע דכסוי האהל עדיפא מדפנות אהלים דבדפנות אהלים

ציונים

ומצילין. מיי' שם פכ"ח ה"ט: ן כיצד. שם ה"ט:

אליהו רבא

הכי גרסינן כלים טהורים וכ"ח עהורין מצילין עם דפנות אהלים. ומלתא בתנאי נפשה היא ולא קאי אדלעיל כדקא חזיל ופרים כיצד הבור והדות:

חדושי מהרי"ח

פ"ה מ"ח [תוי"ט ד"ה] **שהכל** נאמנין כו' ומצאתי בדברי מהר"ם כו' עכ"ל. ואפשר לומר דהם נאמנין על הקדש זה הוא משנה במסכת הגינה פ"ג מ"ד ע"ש ואולי חטאת לא נזכר בשום משנה רק כאן לכן אמר שהכל נאמנין על החטאת דאילו על הקדש כבר תנן שם בהגינה:

תוספות רע"ק

פ"ה מ"ה [אות יד] תי"ט ד"ה **וכלי** חרס. וקשה לי אמאי תנן כ"ה) לא ידעתי מאי קשיא הא הכא לענין שיחצוץ בפני הטומאה לא משכחת רק בכ"ח דלא מקבל טומאה מגבו:

משנה אחרונה

סמוגבים אין חוצצין בעת ומיהו בעיקר הדין יש מחלוקת בזה מי הבאין במדה מיטמאין במדרס כמ"ש בזה פכ"ד דכלים: **וכ"ה** עהורין. תוי"ט הקדה אמאי נקט כלי חרס הא בכל הכלים מקדשין ומאיך בזה. ודבדי שנגה הם דפשיטא דבשאר כלים אפי' עהורין לקדש כשנתון ע"פ אחובה הרי מתעמאין עכשיו מן המת אבל כלי חרס בגבו נגד הטומאה אינו מיטמא: **ומצילין** עם דפנות אהלים. פי' הר"ב וקדרה שע"פ אחובה כדפנות אהלים חשיבא פ"כ דעיקר הגלת דפנות אהלים הוא שהכלי מגיל בגיזוף אהל הבית דבגלא גיזוף קי"ל אין כלי נעשה אהל אבל בגיזוף האהל גם הכלי מגיל וקדרה שע"פ אחובה המקרה היא האהל והכלי מצלרף לסתום פי אחובה. וכן בור ודות דבסמוך שיש לאן כן בכוונת רתוי"ע. וגם מסופק אני בזה אם הע"ה נאמן בהגך רק לקודש. והייגו משום די"ל דכמו דנאמן בפירות לומר שלא הוכשרו מדלא באו לכלל קבלת טומאה (כמכשירין פ"ו מ"ג) י"ל דה"נ נאמן לכליה שלא באו לכלל רתויין לקבלת טומאה. ואיני מחליט כן. יתחול להודיעני דעתו בזה. עכ"ל המפיק מרגליות בעטה וחסידות. והשבתי אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים כמוני. ואני איני כדאי שאלה אלי. ואעפ"כ כך דעת קטין חריף שקא נוטה. דגדלה עלי מדורת התימה איך אפשר לדמות כלים לפירות. דוכי התם בנאמנות תליא מלתא. דהרי גם מעובד כוכבים מותר לקנות באינו יודע ודאי שהוכשרו (כתוספתא פ"ג דמכשירין ורמב"ם פט"ז מאוכלין) וכ"כ קונין פרה אדומה מעובד כוכבים (כע"ז דכ"ג מ') והכל

שאין להם טומאה מגבן ככלי שטף. ה"א טומאת אויר חשיבא שלא להאמיט. קמ"ל דלא] ן הבור והדות. וכן שוקת שבסלע במ"ו פ"ה דפרה [*ומשנה ה פ"ד דמקואות] ומה שפירש הר"ב שניהן בקרקע. אלא שבור בחפירה ודות בבנין. עיין מ"ש בזה במ"ב פ"ד דב"ב: וכפישה נתונה עליה. פי' הרמב"ם כפויה עליה. ומלאתי לו חבר במ"ח פרק יא דתנן נמי נתונה ופירושו כפויה. ומיירי אפילו שאין בדופני הכפישה טפח. דאיכא יש בהן טפח הרי מגילין אף בבאר חלקה ועיין בדברי הר"ב [נקמן] בדבור חלי טפח כו'. ומ"ש שם בס"ד: או כוורת פחותה. דהוי השתא כעין באר חלקה אבל כשהיא שלימה. הרי היא כדות שעל האדן הואיל והיא באה במדה ואינה מקבלת טומאה. כ"כ הרמב"ם [בפירושו]. והכי נמי תנן ברפ"ח דכלים הבאים במדה מביאין וחוללין ולא תקשה מרפ"ו. כמו שאאריך שם בס"ד. גם ברפ"ע. ושם במשנה יג [ד"ה אי מכוסה] אכתוב מאי דקשיא אהכא· ודעת מהר"ם עיין ברפ"ח: פחותה. ה"ג בכוליה פ"ע. וכן היא בנוסחת מהר"ם בכאן. ומ"ש הר"ב שאינה פקוקה בקש וכ"כ הר"ם והרמב"ם ולאו למימרא דאילו פקוקה הוי' כשלימה דליתא כדתנן בפ"ע מ"ג ז' וי"ב אלא כלומר דאילו פקוקה לא הוי דומיא דבאר חלקה ומש"ה לא מצי למתני ופקוקה: אם היה נסר חלק

*) [פחותה]. כגון כוורת גדולה שמחזקת מ' סאה. שאינה מקבלת טומאה. [ופחותה]. שאינה פקוקה בקש: וכפישה נתונה עליה. ע"פ הבור לו ע"פ הכוורת טמא דאין מליאים אלא עם דפנות אהליה.
**) ובבאר אין דפנות ודפנות הכוורת לאו דפנות אהליה הן: היה נסר חלק

*) בד"ו פחותה וכן בכל המשנה **) בד"ו ובבור

הבור לו) והדות לח) שבבית לט). וכפישה מ) נתונה עליו מא). טהור מב). אם היתה באר חלקה מג). או כוורת פחותה מד). וכפישה נתונה עליה מה). טמא מו). אם היה נסר חלק

תוספות חדשים

משנה ז (במשנה) וכפישה נתונה עליו טהור. ולפיכך בלא מירות (הרא"ש בשם תוספתא):

משנה אחרונה

אהליה אין הקדרה מגלת אפי' הדביק פיה לטוחל כמ"ש בחבורו פכ"ח מהל' ט"מ שאין כ"ח נעשה אהל ואפ"ה בכסוי מגלת והעשה נראה שהקדרה שסיימת. האמוראים שבתקרה כיון שהתקרה הוא אהל אחוב מגעלפת הקדרה ונעשית גם היא חלק מן האהל. אבל בבור ודות דבתוך אין הקדרה קומתת אם האהל אלא פי הבור: ן הבור והדות שבבית לאפוקי שבתלר דלא הוי דפנות אהליה כדלקמן מ"ז משום דבתלר שאין שם תקרה אינו אהל ואין לו דפנות אהליה. אבל בבית שהתקרה הוי אהל הדפנות חשיבי דפנות אהליה: או כוורת פחותה. כתב הוי"מ דהכי גרסינן בכולי' פ"ע וכן בנוסחת מהר"ם וכ"כ הרמב"ם דאי בשלמה הוי כדות הואיל והיא באה במדה ע"כ משמע דס"ל דכוורת שלמה מגלת בכפישה הנתונה עליו כמו בדות. וא"ה לומר כן דנהדיה תניא בתוספתא והביאה הר"ם לקמן פ"ע מ"מ כוורת בבית וכפישה נתונה עליו כ' יהודה אומר מגלת כשם שהנסר מגיל והכ"א אינה מגלת ע"כ וכ"כ הר"ם בהדיא לעיל רפ"ד דאפי' כלי הבא במדה אינה ניצלת בכיסוי שום כלי אלא בכיסוי נסר או גל"פ וכ"כ עוד הר"ם והר"ב בפ"ע מי"ג וכן מוכח להדיא בפ"ע מ"ע גבי היסה ממגלתה אם כל הבית טומאה בבית מה שבתוכה טהור וקתני בין אחת בין שתים זו ע"ב זו ואין בין פי העליונה לקולות פ"ע דמשום שאין שם עפה מגלת עם דפנות אהל שהרי האהל מכסה את פיה הא בלא כוכה עפה אין עליונה מגלת על מחהוה ומתני' דהכא נמי משמע דאין חילוק כאן בין שלמה לפחותה מגלת תני בריסא שלמה בהדי בור ודות לעכרה. ומוד מ"ש הר"ב דפחותה לא הוי דפנות אהליה. לא אהפכם אמאי לפי מ"ש מהר"ם בפ"ע דפחותה היינו בכולי' וכיון דהדפנות שלמים הא איכא דפנות אהליה. ועוד דכל איכא דתני כוורת פחותה תני נמי ופקוקה בקש כדתני בכולי' פ"ע ובנפ"ח דכלים לגבותא דאפי' פקוקה לא תשינא בשלמה והכא אמאי לא תני פקוקה. ותוי"ע כ' דאילו פקוקה לא הוי דומיא דבאר חלקה ע"כ. ולא ידעתי פי' דבר זה ושוד לפי גירסת פחותה קשה נסר אמאי מגיל הא נכנסת הטומאה דרך הפתח כמו שהקשה תוי"ע והגיה בקושיא. ולכך נראה דהכא אין הגירסא פחותה אלא פחותה גרסי' וכן הגירסא במשנה שבגמרא וכן הסתיק הר"ם והרא"ש פחותה. ופי' הרא"ש פחותה מלמעלה שאינה פקוקה בקש וכ"כ הר"ם שאינה פקוקה. והיינו דאילו אלמות דמתני' אלא ל"פ מגיל בכל מקום כמ"ש הר"ם סוף מתני' לעיל ולכך כי אתי תנא לאשמועינן דכוורת אינה מגלת בכפוי הכפישה צריך למתני דבפחותה שאינה פקוקה בקש מייתי דפקיקתה בקש הוי כמו ל"פ כמ"ש מהר"ם פ"ו דכלים מ"ג ולקמן פ"ע מ"ג ומשום דבכל דוכתא גבי כוורת פחותה תני בה דפקוקה בקש לא תשוי לה כשלמה. צריך למתני הכא דבפחותה דוקא פחותה ממש שאינה פקוקה וכדפי'. ומה שעלה על דעת תוי"ע להשוות פחותה דהכא לפחותה דכולי' פ"ע דלקמן. לא דמו מהדדי כלל. דהך דלקמן מגלת בכלי מחתת עצמה שהיא חוללת וקי"ל אין כלי נעשה אהל אלבך שלמה דכלי היא אינה חוללת ופחותה לאו כלי היא וחוללת. אבל הכא הגלתה משום דפנות אהליה הוא ודפנות הכוורת דכלי היא ולא נגיע אין כאן דפנות אהליה וכן שלמה וכן פחותה אין כאן דפנות אהליה ועיקר הגירסא בתתני' פחותה. ודברי הרמב"ם בפירושו ל"ע ובתבורו פכ"ח לא הזכיר דין כוורת כלל. וכ"ה בהיר לע"ד: וכפישה נתונה עליה. בכולה מתני' דהכא ודלקמן נקט כפישה. אם"ג דבכולי' פרקין עד השתא אסבנה בקדרה וכלים הטהורים. נראה דמהו לאי' לשמת הרמב"ם דבקדרה לא מהני דפנות אהליה בלא מירות שאין כ"ח נעשה אהל כמש"ל ולהכי נקט כפישה דכל כלי טהור מיקרי כפישה ובתבורו כתב כלי טהור ולאפוקי קדרה שאינה כלי טהור. ולמאי דכתב הרמב"ם בפירושו דמתונה הייט כפוי' מ"ש שפי הכפישה משמע כפוי' דפי' ל"פ ב"ש בתפכת ינמות גבי פיטון הגמל במדה כפישה מדד וכן פי' בחיבה גבי הכפישני בגאפר וכ"כ תוי"ע בסוף מתני' בשם מהר"ם. אבל בתבורו גבי בור ודות לא הזכיר כפוי': אם הי' נסר חלק. משמע דהכוורת נמי קאי דנסר מגיל אע"ג דבשאר כלים אפי' אין מקבלין טומאה כגון כלי גלגיס ואבנים לא מהני אפי' כיסוי

יכין תפארת ישראל בועז

חולק כלי כזו קמ"ל דאפילו בפני הבור שהוא הממיש הבית. והוא תוך הבית. אפ"ה גילל ע"י כלי כזה: לן) וחוליות הבור נבוה טפח על הקרקע סביב לפיו. אבל הדופן שבקרקע עולם שתוך חלול הבור. לא מתחשב דופן מדלא מנכר הדופן רק מגד ג': לח) ליסטערן והוא כעין בור בתוי לא תוך הקרקע רק ע"ג שטח הקרקע. וא"כ יש לו דפנות ממש סביב: לט) שיש מה תוך הבית. וכלים יש בבור ודות: מ) כפישה הוא סל גדול שכובשין בו הזיתים מחזיק מ"ס שמאמ"ע. והוא דוגמת כלי גלגיס הנ"ל. רק נקט כפישה. מדרגילה שאין לה דפנות גבוהות טפח דאילו היה לה דפנות גבוהות טפח. הרי כל כלי שאמאמ"ע שכפוי אפי' על הארץ חלקה שבבית שאין כאן דפנות אהליה כלל. היתה מגלת [כרמב"ם מטו"מ פכ"ח ה"ג]. א"נ נקט כפישה לרבותא דאע"ג שהיא מעץ ויש במינה טומאה אפ"ה מגלת וכ"ש כלי גלגיס וכו' (ד): מא) כתב הרמב"ם דמיירי שהכפישה כפוייה על פי הבור והדות. וג"ל דלרבותא נקט כפוייה. אע"ג דבכה"ג דופני הכפישה פוגים למטה. וסמוכים לדופני הבור. אפ"ה אין מלטרפין ב' הדפנות לגובה הטפח: מב) ר"ל הכלים שבבור טהורים דאלהו טפח שבשפת הבור הו"ל כדופני אוהלים. והכפישה שאמאמ"ע מגלת עמה. והו"ל שניהן יחד כאהל נשוא שתוך אהל המת וכמגדל בבית [רפ"ד] דבטומאה בבית. מה שבתוכו טהור מדאין דרך טומאה לכנוס: מג) שפי הבור שוה לקרקע הבית. וא"כ אין לה דפנות אהליה· ולא נקט בבבא זו דות. דכל דות יש לו דפנות טפח. וכמש"ל: מד) ר"ל אז שלא היו הכלים בבור רק חוץ כוורת שמחזקת מ"ס. ונפחת קלת מדפנותיה. וה"ה בהיתה שלימה. אם כפישה נתונה עליה אינה מגלת על מה שבתוכה רק במחוברין שניהן יחד בגמ"פ אע"ג שכל א' מחזיק מ"ס [וכמש"ל בנוגע רפ"ד בשם הר"ש] רק נקט הכא פחותה לרבותא דסיפא דאע"ג שפחותה אפ"ה כשמכוסה בנסר חלק מגלת על מה שבתוכה. מיהו כל כלי שמחזיק מ"ס וכפוי פיה על הארץ מגלת אשתחתיה [בכלים רפ"י]: מה) עפ"י הכוורת לו הבור [ונקט עליה לשון מקינה משום כוורת. וגם באר בלי מקינה נקרא. כמו באר תפרוה שריש. וכן במשנתינו באר חלקה]: מו) וקמ"ל בור חלק. דאע"ג דודאי הוא כאהל. אפ"ה מדהוא חלק בלי שפה סביב לפיה. א"כ אין לה דפנות

דפנות אהל שהרי האהל מכסה את פיה הא בלא כוכה עפה אין עליונה מגלת על מחהוה ומתני' דהכא נמי משמע דאין חילוק כאן בין שלמה לפחותה מגלת תני בריסא שלמה בהדי בור ודות לעכרה. ומוד מ"ש הר"ב דפחותה לא הוי דפנות אהליה. לא אהפכם אמאי לפי מ"ש מהר"ם בפ"ע דפחותה היינו בכולי' וכיון דהדפנות שלמים הא איכא דפנות אהליה. ועוד דכל איכא דתני כוורת פחותה תני נמי ופקוקה בקש כדתני בכולי' פ"ע ובנפ"ח דכלים לגבותא דאפי' פקוקה לא תשינא בקושיא. ותוי"ע כ' דאילו פקוקה לא הוי דומיא דבאר חלקה ע"כ. ולא ידעתי פי' דבר זה ושוד לפי גירסת פחותה קשה נסר אמאי מגיל הא נכנסת הטומאה דרך הפתח כמו שהקשה תוי"ע והגיה בקושיא. ולכך נראה דהכא אין הגירסא פחותה אלא פחותה גרסי' וכן הגירסא במשנה שבגמרא וכן הסתיק הר"ש והרא"ש פחותה. ופי' הרא"ש פחותה מלמעלה שאינה פקוקה בקש וכ"כ הר"ם שאינה פקוקה. והיינו דאילו אלמות דמתני' אלא ל"פ מגיל בכל מקום כמ"ש הר"ם סוף מתני' לעיל ולכך כי אתי תנא לאשמועינן דכוורת אינה מגלת בכפוי הכפישה צריך למתני דבפחותה שאינה פקוקה בקש מייתי דפקיקתה בקש הוי כמו ל"פ כמ"ש מהר"ם פ"ו דכלים מ"ג ולקמן פ"ע מ"ג ומשום דבכל דוכתא גבי כוורת פחותה תני בה דפקוקה בקש לא תשוי לה כשלמה. צריך למתני הכא דבפחותה דוקא פחותה ממש שאינה פקוקה וכדפי'. ומה שעלה על דעת תוי"ע להשוות פחותה דהכא לפחותה דכולי' פ"ע דלקמן. לא דמו מהדדי כלל. דהך דלקמן מגלת בכלי מחתת עצמה שהיא חוללת וקי"ל אין כלי נעשה אהל אלבך שלמה דכלי היא אינה חוללת ופחותה לאו כלי היא וחוללת. אבל הכא הגלתה משום דפנות אהליה הוא ודפנות הכוורת דכלי היא ולא נגיע אין כאן דפנות אהליה וכן שלמה וכן פחותה אין כאן דפנות אהליה ועיקר הגירסא בתתני' פחותה. ודברי הרמב"ם בפירושו ל"ע ובתבורו פכ"ח לא הזכיר דין כוורת כלל. וכ"ה בהיר לע"ד: וכפישה נתונה עליה. בכולה מתני' דהכא ודלקמן נקט כפישה. אם"ג דבכולי' פרקין עד השתא אסבנה בקדרה וכלים הטהורים. נראה דמהו לאי' לשמת הרמב"ם דבקדרה לא מהני דפנות אהליה בלא מירות שאין כ"ח נעשה אהל כמש"ל ולהכי נקט כפישה דכל כלי טהור מיקרי כפישה ובתבורו כתב כלי טהור ולאפוקי קדרה שאינה כלי טהור. ולמאי דכתב הרמב"ם בפירושו דמתונה הייט כפוי' מ"ש שפי הכפישה משמע כפוי' דפי' ל"פ ב"ש בתפכת ינמות גבי פיטון הגמל במדה כפישה מדד וכן פי' בחיבה גבי הכפישני בגאפר וכ"כ תוי"ע בסוף מתני' בשם מהר"ם. אבל בתבורו גבי בור ודות לא הזכיר כפוי': אם הי' נסר חלק. משמע דהכוורת נמי קאי דנסר מגיל אע"ג דבשאר כלים אפי' אין מקבלין טומאה כגון כלי גלגיס ואבנים לא מהני אפי' כיסוי

חלק. דאין זה כלי: או סרידה שאין לה גפיים. שאין לה מחיצה דלא תביבא כלי: טהור. אם נתונים על גבי חלקה. או [ע"ג] כוורת [פחותה]. מגילים וטהור. דדוקא כפיסה שהיא כלי אינה מגלת אלא עם דפנות אהלים. אבל נסר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כלים נינהו מגילים בלא דפנות אהלים: סרידה. כמין עריבה קטנה של עץ שהנחתום משתמש בה: גפיים. לוגנים ואזנים: חלק מז) **או סרידה שאין לה גפיים** מח) **טהור** מט). **שאין הכלים מצילים עם דפנות אהלים. עד שיהא להן דפנות** נ). וכמה

סרידה שאין לה גפיים. בסרידה של בעלי בתים איירי. דתנן במסכת כלים פט"ו [משנה ב] סרידה של נחתומים טמא של בעלי בתים טהור. גיפפו מד' רוחותיו טמא הר"ש. [*ומפרש הר"ב גפיים. לוגנים ואזנים. שמצינו בפכ"ה דכלים מ"ו וט"ש] **טהור** שאין הכלים מגילים כו'. פי' הר"ב דדוקא כפיסה שהיא כלי אינה מגלת אלא עם דפנות אהלים. אבל נסר כו'. והא דכלי אינו מגיל בבאר חלקה היינו בכלי שאין לו דפנות כו' וכ"פ הר"ש. אלא שם חסרון בלשונו וגם הרמב"ם מפרש כן ולדבריהם שיעור ל' המשנה כך הוא שהכלים אין מגילין אלא עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות. דכיון דתנא קאתי למתני טעמא על נסר חלק דמגיל. ובעי למימר לפי שלא אמרו אין מגילין אלא בכלי. הלכך שיעור הלשון שהכלים אין מגילין כו' דמשמעו דאתא למידק מינה. הא נסר חלק שאינו כלי מגיל. אבל כי קתני שאין הכלים מגילין כו'. משמעו דאתא למימר טעמא אכלים גופייהו ואינו במשמע כלל דאתא למידק מינה הא נסר חלק מגיל וכ"ש שלריכין אנו להכניס בשיעור הלשון תיבת אלא. דאי כדקתני שאין מגילין עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות ודאי דאיתא דעם דפנות אהלים אין לריך שיהא דופן לכלי הנתון עליו. וכמו שכתבתי בדבור וכפיסה כו' הלכך ודאי שענין משנתינו לומר שאין מגילין אלא עם דפנות אהלים. עד שיהא להן דפנות דהיינו טפח כדמסיק. ובהכי מגילין אף בלא דפנות אהלים אבל בדפנות אהלים מגילין ואפילו כשאין להן דופן טפח. ומפני הלחץ זו

מלאכת שלמה הדחק

ן בפי' ר"ע ז"ל ג"ל אבל נסר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כלים נינהו וכו'. אמר המלקט כדתנן בפרק ח' ובפרק ט"ו דמסכת כלים: שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים. בא ליתן טעם לתרתי בני קמייתא הא דבאר חלקה וכוורת פתוחה טמא לפי שאין דפנות לאהלים והא

דנתן

יכין

דפנות אהלים וקמ"ל כוורת. דאע"ג דודאי יש לה דפנות. עכ"פ מדאתנקבה וגפרן קלת מהדופן. אינה עוד אהל. ולא מחשבו הו דפנותיה כדפנות אהל. ומיירי שאותו הפחת שנפרץ בהכוורת אין בו טע"ו. דאל"כ אפי' היה דינה כאהל. או שהיה נסר חלק על פיה. היה הטומאה נכנסת דרך נקב שבכוורת [ותמוה תמיהת רתו"ש נזה וע"ש] (ה): מז) ר"ל אם באר חלקה הכ"ל או כוורת פחותה הכ"ל מטמאים עם נסר חלק: מח) ר"ל או שהם מטמאים עם עריבה שאין לה לוגנים. וכך דנילה להיות עריבה של נעה"ב. דמדאין לה ב"ק אינו מקבל טומאה [ועי' מ"ש בכ"ד כלים פ"ח מ"ג]: מט) דמדמטמאים בהנך שאינן כלים א"ל בדפנות אהלים. דכך היתה הלמ"ש. דדוקא אהל שנפתח פתחו עם כלי אינו חולץ בפני הטומאה עד שיהיה להאהל או להכלי דפנות טפח. אבל בנפתח האהל עם דבר שאינו כלי. אע"ג שאינן מדובקין יחד בלמ"פ. וגם אין דפנות לא לאהל ולא לדבר שנתמו. כגון בור חלקה שנפתח עם נסר חלק אפ"ה מגיל. וה"ה בכוורת שנפתח. אף דלענין שיגיל בלירוף כלי כיון שנפתח לא מחשב הו כאהל [ובגיגל פי' מ"ו] אפ"ה לענין שהגיל הכוורת לבד. כגון בכפיים על פיה או בשפיה למעלה ומכוסה בנסר אע"ג שיש נקב מפולם בדפנה אפ"ה כיון שאין הנקב טע"ו מגיל. וכמגדל לעיל [פ"ד מ"ל]. עוד י"ל דכוורת אפי' נתנקב. עכ"פ מדמחזיק מ"ס לעולם מחשב כאהל. רק אם נסתם פיו בכלי צריך שיהיה דפנות אהלים. וזאת הכוורת מדנפחת בדפנותיו. הו לא מחשבו דפנות אהלים. דדפנות שלימות בעינן. אבל כשמכוסה בנסר. הו"ל כשאר אהל בלי דפנות. וכבור חלק שכשמכוסה בנסר מגיל (ן): נ) ר"ל הא דאמרינן דדוקא במכוסה הבור בכפיסה. אין כדפנות אהל. ונריכה היא אמ"פ על כל נקביה וסדקיה. אע"ג שכן פחות משע"ט דנחשבת ככלי ממש. ואפי' נתנקבו הנקבים שבה מעצמן (ועי' לעיל פ"ד סי' מ' ונקמן פ"ט מי"ג בבא ב'). אמנם מ"ש הר"ש והר"ב דהכא מיירי שאין הפחת שבכוורת פקוק נקב. ב"ל דלרבותא דסיפא נקטו הכי דבמכוסה בנסר. אע"ג שהפחת פתוח עכ"פ מדאין הפחת טע"ט מגלת על תוכה דאי במכוסה בכפיסה. אפי' פקוקה נקב. אין יגיל. אף דמגעל לנקב שם. כיון דנפחת אין כאן אהל. ולא זכיתי להבין דברי רתו"ש מכ' דר"ל אינו שייתה דבור חלקה. וק' ומה לא דמי. הרי כיון דאין הכוורת שלימה ואין דינה כאהל א"כ בין בבור ובין בכוורת אין כאן דפנות אהלים. ותו אפי' לא יהיה דמי לבור חלקה. עכ"פ כיון שאינה מגלת הו"ל למתניית. וג"ע: (ן) ובן משמע מרתו"ש ד"ה או. אולם הר"ש והר"ש לא גרסו בכל משנתינו כוורת פחותה. אלא כוורת פתוחה.

תפארת ישראל

נסר כדתנן בפ"ו דבכך פ"ג כלים אינו חוקק. היינו כשאין בחיס במדה. אבל הבאים במדה הן כאהלים אינם ככלים וחולצין וכוורת דהכא נמי בבאה במדה אייתי כמ"ש הר"ב. ואני תמה בזה מל הר"ש שכתב כאן שהנסר מגיל בכלי שאינו מקבל טומאה וכ"כ עוד לעיל בפ"ד גבי מגדל דכיסוי נסר מהני במגדל וכוורת שאין מקבלין טומאה אבל תנור וקדרה יחבית ושאר כלי חרס לא מהני נסר בלא

בועז

דכפיסה הוא פסולי כלי עץ. דאין ר"ל שהוא כלי פסול ממש. דא"כ היינו נסר חלק דסיפא. אלא ר"ל דמדאין דפנו נגוה מפח דינו כפסולי כלי עץ. ואפ"ה כלי הוא וצריך דפנות אהלים. ולא זכיתי להבין דברי רש"י שם שכתב דכפיסה היינו בלאי חמתות. ומ"ש זה מנסר חלק. והרי שייכן לינן כלי. וכ"ב תמוהין דברי רתו"ש שהביא הש מהר"ש (בסוף ד"ה עהור) שפירש דכפיסה אינה מחזקת מ"ס. ואפ"ה אמק"ש מדעשויה לכפות ע"ג כלים. וק' והרי לקמן (פי"ח מ"ח) מוכח דעשויה לקבלה. וכ"כ בסוגיא דגיטין הנ"ל ואפ"ה אמק"ש מדמחזקת מ"ס וג"ע: (ה) וג"ל עוד דמיירי שנתנקבה מעצמה. דאילו בכוונה. אפי' בפחות מפפח היתה הטומאה נכנסת דרך שם. דהרי אין שם אמ"פ (כרתו"ש כלים פ"ח מ"ו ד"ה אם). וא"ת עכ"פ מ"ש מרים פ"ד במגדל שיש נקבים מפולמין בדפנותיו. ואפ"ה כשהמגדל מחזיק מ"ס. מחשב כאהל וחולץ. וה"נ נימא בכוורת פחותה שיהו דפנותיה כדפנות אהל ותחזן. נ"ל דדוקא התם שדרך לעשות החורין בדפנותיו. לא נתבטל ע"ז שם אהל מהמגדל. משא"כ הכא שנפחתה ונתנקבה מעצמה. א"נ י"ל ועיקר. דבין מגדל או כוורת כל שמחזיק מ"ס ושומד תוך אהל כמת דינו כאהל תוך אהל ממש. דאפי' יש בו כמה נקבים. כל שאינו מע"ט. ונעשה מעצמו. אין טומאה נכנסת בו. ומגיל על כל מה שבתוכו. ולהכי במגדל אף שיש נקבים בדפנותיו. עכ"פ מדאינן לאורה ולא לאוירא דרך שם כשאינן מע"ט מגיל על מה שבתוכו. והיינו בכוורת שיש לה פתח בפרילתו פתוח. אינו היתה כפויה על פיה. או מכוסה בנסר כנפיפא. היתה מגלת. מיהו כ"ז בשיגיל הכלי בעצמו על מה שבתוכה בלי סיועת כלי אחר שאמק"ש ואפי' מכוסה בנסר. הרי גם נסר אינו כלי. ובטל לגבי הכלי שאמק"ש שהיא כאהל ממש. וכיון שסתום מגיל. אבל כשצריך להגלות לירוף כלי אחר. וכגון הכא שסתם פי הכוורת בכפיפא. אע"ג שהכפיפא ג"כ דינה כאהל. מדמחזקת מ"ס. אפ"ה מדאין דפנותיה נבוהין מפח. אין דפנותיה נחשבים כדפנות אהל. ולריכה היא אמ"פ על כל נקביה וסדקיה. אע"ג שכן פחות משע"ט דנחשבת ככלי ממש. ואפי' נתנקבו הנקבים שבה מעצמן (ועי' לעיל פ"ד סי' מ' ונקמן פ"ט מי"ג בבא ב'). אמנם מ"ש הר"ש והר"ב דהכא מיירי שאין הפחת שבכוורת פקוק נקב. ב"ל דלרבותא דסיפא נקטו הכי דבמכוסה בנסר. אע"ג שהפחת פתוח עכ"פ מדאין הפחת טע"ט מגלת על תוכה דאי במכוסה בכפיפא. אפי' פקוקה נקב. אין יגיל. אף דמגעל לנקב שם. כיון דנפחת אין כאן אהל. ולא זכיתי להבין דברי רתו"ש מכ' דר"ל אינו שייתה דבור חלקה. וק' ומה לא דמי. הרי כיון דאין הכוורת שלימה ואין דינה כאהל א"כ בין בבור ובין בכוורת אין כאן דפנות אהלים. ותו אפי' לא יהיה דמי לבור חלקה. עכ"פ כיון שאינה מגלת הו"ל למתניית. וג"ע: (ן) ובן משמע מרתו"ש ד"ה או. אולם הר"ש והר"ש לא גרסו בכל משנתינו כוורת פחותה. אלא כוורת פתוחה.

משנה אחרונה ופירשו

למיד פטיל ע"ה משמע מדבריו בהדיה דכל הכלים מוץ מכ"ח שוין בזה שמגילין בכיסוי נסר. וג"ע ממתני' דנדבך פ"ג כלים דמוכח דנסר אינו מגיל רק בבאים במדה וכ"כ הרמב"ם שם בהדיה דדוקא הבאים במדה משום שהם כאהלים וכ"כ ג"כ בחבורו פי"ב מהל"מ. ויש לדקדק הא דתנן לקמן בפי"ב נסר ע"ג הנור הדש מוץ וכן תנן פ"י דכלים מ"ז והא תנור הדש אלא הוסק הוי כלי אחדה

ציונים

שאין הכלים. שם פ"ג:

תוספות הדשים

[תי"ם ד"ה] אם כי' נסר כו' ותמיהני כו'. ויש לדמות דאיירי הכא שאין בפחיתתו פ"ט דאז ודאי אין הטומאה נכנסת לתוכה:

חדושי מהרי"ח

מ"ו [תוי"ם ד"ה] אם היה כו' ותמיהני דבריו כו' עכ"ל. ולא ידענא מאי אידון ביה דהרי הרב תוי"ם מביא בעצמו בפ"ם מ"ג בשם מהר"ם בד"ה היתה פחותה בשוליה מהר"ם עכ"ל בשלמא שם בפ"ם איירי כמה משנינו' שהכוורת מונחת על צדה אבל כאן על כרחך איירי שהיא עומד כדרכה כמו שהביא הרב בעצמו כאן בד"ה או כוורת פחותה אבל כשהיא שלימה וכו' והיינו בעומדת כדרכה תהיתה מצלת עם דפנות נמצא מה בכך שהיא פחותה בשוליה הלא כשהיא מכסה ביה בכיסוי נתכסה נמי כל שוליה זהו פשוט לדעתי וצ"ל לפי המיה שהיתה פחותה בצדדין ומי הביא לדוחק ולחתום צ"ע:

תוס' אנשי שם

ן תי"ם ד"ה אם וכו' ותמיהני וכו'. הב"ד המרוך זכ' דסבי' נגמ' וכפי' הר"מ וסר"ם פתוחה ור"ל פתוחה מלמעלה אבל מכל מקום יש לה דפנות שלימות ואפ"ה לא מהני שאין דפנותיה חשובות כו' ודלא כמ"ש התי"ע דגרסי' פחותה ונכוסתה מהר"ם ע"ם הוא כו' ועפ"ז כ' דלק"מ מה שהק' התי"ע כו' ע"ם ולית דלהרבה מג' הר"מ משמע בהדי' שגרסתו פחותה שהרי אמר שאם היא שלימה ס"ם כדות כו' והיפך של שלימה הוא בודאי פחותה וגם מפי' הר"ם והר"ב שהוצרכו לכתוב שאינה פקוקה נקב מוכח להדיא דפחותה גרים דאם פחותה הנן למה הוצרכו לכתוב שאינה פקוקה נקב פשיטא דאם פחותה הנן ותו דמדתנן שנתן עליה כפיסה או נסר ש"מ בהדיא דאין עליה כיסוי אחר מלבד זה ותו דלי' פקוקה שייך בפחת דאלי"ב הו"ל באינה מכוסה נקב ומגי' הספרים אין ראיה כיון שהסעיין משמע ממילא לפיכך והעיקר דפחותה גרסי' כמ"ש התי"ע וכלו' שיש בדפנותיה נקבים נקבים וכפי' מהר"ם שהביא התי"ע לק' פ"ע מ"ג ואינה פקוקה בלותן הנקבים ולענין קושית התי"ע י"ל דמיירי באין בכיתן הנקבים פותח עפה דכל נקב פחות משפת פיו מכנים הטומאה וה"ה פיבית המגדל דפ' דלעיל מ"ב. (מ"ל):

ז כשם שמצילין. עם ה"ל:

משנה אחרונה

אלמא כמ"ש תוי"ט רפ"י דכלים והא קי"ל דאינו מוקן כשום כלים מון מן הכלים במדה. דבר זה בתר הרמב"ם עם בתבורו פי"ב לאחר שכתב שאין הדבק מוקן רק בכלים במדה מיד אח"ז כתב שבתור חדש מוקן שאינו ככלים לענין זה ע"כ. והכ"מ עם כתב בתור חדש הרי הוא כתנן ולא פירכו הטעם. וי"ל דכלי אלמה מתחלתן אין עשויין להסיקן בכבשן אלא מתייבשין בחמה והרי הם כנגמלה מלאכתן. אבל תור שתם דרכו להסיקו בכבשן וכל שלא הוסק לא נגמרה מלאכתו והרי הוא כתנן. והא דכפישה נתוכה עלי' דטלה מתני' לא בעינן דבוקה ממש לא אפי' רחוקה פחות מטפח הוי כדבוקה. לפי דברי המפרשים בס"פ גבי קיבה שהקדמה מלוי' בה דפליגי בה ר"ע וחכמים ה"ה הכא תליא נמי בפלוגתייהו ובס"פ האחכנו בזה. ז כשם שמצילין מגפנים כך מצילין מבחוץ. מדברי המפרשים שמעמ כשנתוכה אבל הכותל מבחוץ אפי' טומדת כדרכה ופיה למעלה מצלת. אבל הרמב"ם כתו שמפרש לעיל דנתוכה היינו כפוי' ופיה סתום בדופני הכור. ה"נ מפרש הכא שהדביק פיה עם הכותל. וא"ש לדידי' דקתני כשם. דלא תימא דוקא בפנים שהבית מתחיל על הטומאה בעינן כיסוי כפישה להעיל הכלים אבל מבחוץ שהטומאה תחת הכפישה ונעשית היא עצמה אהל לא בעינן שיהא מכסה את פיה שהרי אין כאן אהל הטומאה על הכלים. קמ"ל דה"נ בעי כיסוי הכותל את פי הכפישה דבענין אחר לא הוי דפנות אהלים מה שטומדת בלד הכותל כיון שאין הכותל משמש לה אין זה דפנות אהלים. והיינו נמי דלעיל גבי הלה בפנים אסברה לה בכפישה המכסה על הכור. ואי ס"ד דטומדת בלד הכותל הביב נמי דפנות אהלים למה ליה למיתני בור ודום ליתני כי הכא שהכפישה עצמה מצלת על שבתוכה כשמסקה

הדחק שצריכין לסבול בטיעור לשון משנתינו. ולאי דמש"ה הוא שחזר בו הרמב"ם בתבורו פכ"א מהט"מ [הלכה ו] שלא הטתיק הא דשאין הכלים כו'. על הדיבים הטמון במשנתינו זו. אלא סמכה לשה שהטתיק [הלכה ג] מרפ"י דכלים היו כפויים על פיהם מצילין כל שתחתיהן עד התהום. וכתב שהוא בלא מירוח מפני שהן כאהל [ועיין מ"ש לקמן במשנה יג פ"ט] [ל"ה לו כפייה] וכתב שאם היו פיותיהן דבוקות בדפני הבית מצילין בלא צמיד פחול. מפני שהן מצילים מקום אהל לפיכך צריך שיהיה בדופן הכלי טפח שאין הכלים מצילים עם דפנות אהלים עד שיהיה להן דופן. היה לכלי דופן חלי טפח והיה יולא מדופן האהל שפה חלי טפח והדביק זה לזה כו' ונכנסו אין להוסיף ולא לסרס בלשון משנתינו כלל. שהרי הוא ענין בפני עצמו ולא בא ללמד ולמידק מיניה על נסר חלק כלל. ואתא למימר שהכלי צריך שיהא לו דופן כשיעל עם דפנות אהלים וזה כשהודבק בדופן האהל ולא כענין הרישא דמשנתינו שהכלי כפוי על דפנות אהלים והשתא אתי שפיר מתניתין דלקמן דתנן בה כשם שמצילין מבפנים כך מצילים מבחוץ דהשתא מבחוץ דומיא דמבפנים דתרווייהו בדבוקים בלד הדופן של אהל משא"כ לפי' המפרשים דהך דמבפנים בכפוי' דמענין הרישא היא והך דמבחוץ בדבוקה והרי קתני כשם כו' ואי קשיא לדברי הרמב"ם שבתבורו דשאין הכלים מצילין מלתא באפי נפשה היא ולא קאי אדלעיל מיני' כלל הרי קתני שאין. דמאי נתינת טעם. איכא לא קשיא כלל דטובא משכחת להו והוי כאילו קתני ואין. *)[עיין] במ"ב פ"ק דביצה במ"ש שם הר"ב ועוד עיין [מ"ש] ברפ"ד דנדה ובמ"ה פ"ה דפרה וסוף פ"ז דטירודין ובמ"ב פ"ב דהוריות. ומהר"ם כתב וז"ל קשה מאי קאמר עד שיהא להם דפנות הא כבר קתני [עם] דפנות אהלים וג"ל דאלטריך דאי מרישא ה"א אינו מציל [עם] דפנות עד שיהא כמו כן אהלים דאהלים עיקר אבל באהלים בלא דפנות מציל. קמ"ל דבעינן תרוייהו ע"כ. ועיין מ"ש בשמו ברפ"ח. גם דבריו שברפ"ט: ובמה תהא הדופן טפח. למעוטי פחות מטפח אבל יתר מטפח כ"ש הוא דעדיף. הר"ש: חצי טפח מכאן כו'. כתב הר"ב הא דאין כלי מציל כו' אבל אם יש לכלי דפנות טפח מציל על הכור אע"פ שאין דפנותיו בולטין כלל. אלא שהן שקועין בתוך הכור דהא בכלי כפוי אייריגן כמו שכתבתי בדבור וכפישה כו'. וכתב הרמב"ם ולא יתנגד זה לאמרו בעשירי מכלים היו כפויים על פיהם מצילין כל שתחתיהן. לפי שזה יהיה בכלי שיש בו טפח ר"ל בגבהו. לפי שהוא יהיה בדמיון אהל כמו שבאר שם. ע"כ. ומ"ש הר"ב וכפישה דאמרן לעיל שאם היא נתונה על באר חלקה אינה מצלת מיירי שאין בה דפנות טפח. וכ"כ הרמב"ם. והר"ש כתב וז"ל ולפי זה היה נראה כפישה דאין מצלת על באר חלקה היא פשוטי כלי עץ כדפי' בקונטרס בשלהי המיזקין [דף סג] ולא כמו שפירשתי כלי הבא במדה דא"כ היו דפנותיו יותר מטפח. ע"כ. והר"ב כבר פי' דמיירי בכלי הבא במדה. וכתבתי ג"כ שם דמיירי שאין בדפנותיו טפח. ולפיכך י"ל שמפני ארכו ורחבו בא במדה. אע"פ שאין בו

*) במ"ש הטתיק ו בלאשכחן.

מלאכת שלמה

דמתן עלי' נסר חלקה או שרידא שאין לה גפיים מהור לפי שכך היא הקבלה דדוקא כלים הוא דאין מצילין עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות אבל דבר שאינו כלי מציל אע"פ שאין לו דפנות הרא"ש ז"ל ובתוספתא תניא ר' יהודה אומר מטוח כ' יהושע כשם שהכלים מצילין עם אהלים שיש להם דפנות כך מצילין עם אהלים שאין להם דפנות בד"א בכלי שיש בו טפח על טפח אבל בכלי שאין בו טפח אינו מצל וכתב הר"ש ז"ל מתני' דלא כר' יהודה א"כ מתני' בכלי שאין בו טפח ע"כ: היה לה חצי טפח מכאן. פי' הרא"ש ז"ל בלשון ראשון שכתב אלו טפח מצד זה של הכור ומצד אחר של הכור חצי טפח אינו דופן עד שיהא לו טפח נוסף סביב ע"כ: בסוף פי' ר"ע ז"ל מיירי שאין בה דפנות טפח. אמר המלקט

יכין

אין הכור מציל עד שיהא שם דפנות אהלים אבל במכוסה הכור בנסר חלק מציל אפי' בלי דפנות אהלים. והרי על זה יש להקשות. ולאו ק"ו הוא ומה במכוסה בכפישה. שיש לה עכ"פ דפנות נמוכות פחות מטפח אפ"ה אינה מצלת בכור חלקה. מכ"ש במכוסה בנסר חלק. דהול"ל שלא יציל בכור חלקה. וע"ז מביב התנא. שאין הכלים מצילין וכו'. ור"ל דה"ע. דכך קבלנו הלמוד"ם שאין הכלים עם דפנות מצילין אהלים עד שיהיו להן. דהיינו להכלים או לאהלים דפנות ממש. וכדמסיק וקאמר. וכמה תהא וכו' דצריך שיהיה הדופן שיציל גבוה טפח. אבל כשאין לכלי דופן כלל. כבור שמכוסה בנסר. אז אפי' גם אין דפנות לאהל כלל. אפ"ה כיון שהוא סתום מציל: נא) שיציל בין שיהיה הדופן בהכור או בהכלי שנתכסה בו הכור: נב) ר"ל אבל אם היה חלי טפח נוסף גובה דופן להכור. וחלי טפח נוסף גובה דופן להכלי. איש מלטרף: נג) בכור או בהכלי שמכוסה פה הכור (ז): נד) כלים בלירוף דפנות אהלים: נה) תחת תקרת הבית: נו) כשהכלי שאמק"ע מונח בחוץ. ופיה סמוך לכותל

תפארת ישראל

ופירשו דר"ל שאינה כפויה על פיה. רק פיה פתוחה לצד מעלה מול תקרת הבית. וכ' הרא"ש דלהכי בכה"ג במכוסה פיה בכפישה אינה מצלת. מדלריך דפנות אהלים ודפנות כוורת אינן נדונין כדפנות אהל. ולכאורה אינו מובן דעת רבינו. דהרי כוורת שמחזיק מ"ס ואינה נקובה. ולחי דינה כאהל ולמה לא יהיו דפנותיה כדפנות אהל. ואח"ל דהע"ג שהיא ודפנותיה נחשבים שפיר כאהל. עכ"פ לענין שתצל בלירוף כלי אחר צריך דפנות אהל ממש. ליתא. דמי גרע דפנות הכוורת מדפנות הכפישה שכשהן גבוהין טפח וכפויים על בור חלק או על דות. מצלת וכמ"ש הרא"ש בעצמו בשם התוספתא. וא"כ מ"ש כוורת מכפישה והרי שניהן בתין במדה. אלא י"ל דכוות רבינו דאפ"ה כשהכוורת שלימה ומכוסה בכפישה. אע"ג שכל א' מהן מחזיק מ"ס אפ"ה אינן נדונין כדפנות אהלים. אלא צריכין לא"פ בינהן. וכמש"ל בס"ד בשם הר"ש (ועי' בועז רפ"ד): (ז) ורתוי"ט הביב פי' משנתינו דקאמרה שאין הכלים מצילין וכו' שהוא ענין חדש. ולא תלי כלל במה שנזכר במשנה תחלה. אלא אפי' שאין וכו' הוא כמו ואין. ר"ל ואם הדביק הכלי בדופן האהל. אינה מציל עד שיהא להכלי עצמה דופן עפה. הא אם היה רק גובה חלי טפח בולט מהאהל. וחלי טפח גובה דופן הכלי. אינו מציל. וכ"כ הרמב"ם (פכ"א מטו"מ ה"ז). ומה ערלים עלי דברי רבינו אלו אין כאן שום דוחק והסרון בלשונו דמשנתינו. וגם לפ"ז שייך מפי למתני בתר הכי במשנה ז' כשם שמצילין בפנים כך מצילין בחוץ. דבחוץ דומיא דבפנים. דתרווייהו בדבוקים בלד הדופן. והגם שיש קצת לדקדק. הלא דומיא שיהיה מלת שאין כמלת אין אף שמצינו לפעמים דונמתו במשנה. עכ"פ אינו במורגל כל כך בלשון המשנה. וזאת שנית במה דקאמר תנא היה לו חלי טפח מכאן וכו'. הרי מלת לו מלבד שמיותר. משמע נמי דמכאן ומכאן דקאמר בתר הכי בגוף ג' מיירי. ופי' הוא"ל היה חלי טפח מכאן וחלי טפח מכאן. ותו דלפי פי' רבינו. הלי מכאן ומכאן דקאמר תנא ר"ל חלי טפח דופן שבכלי עצמו. וחלי טפח בולט מהלד שבתוכו הבית. וק' לד כותל הבית מאן דכר שמיה. ואפילו נימא דאלדפנות אהלים קאי שהזכירו התנא מקודם. לכה"פ הוא"ל חלי טפח מזה וחלי טפח מזה. דמלת מכאן ומכאן משמע דאכלי גופי' קאי. ואעפ"כ אתא בעניותא לוסיף מילא וקמתא בדברי רבינו כדי לגדל גם כל

בכמסקה

בגנים

הדקדוקים

כדמפרש ואזיל: **על יתדות מבחוץ**. סמוך לכותל שלא תהא משוכה מן הכותל [טפח] ואז חשובה אהל להפסיק בין טומאה שתחתיה לכלים שעל גבה. ודוקא בכותל בית שנעשה כותל זה לאהל. אבל בכותל חצר וגינה שלא נעשה לאהל לא תחשב הכפישה אהל להפסיק: וקדרה תלויה בה. מוכח בתוספתא שאם שפתי הקדרה משוכים משפת הקורה **גנה. אינו מציל** ס). **קורה**(פא) **שהיתה נתונה מבותל לכותל**(פב). **וקדרה תלויה בה.** **ביצד כפישה** נ) **שהיא נתונה על היתדות מבחוץ**(נא). **טומאה תחתיה. כלים שבכפישה טהורים** (נב). **אם היה כותל חצר. או כותל**

טומאה

סמוך לכותל שלא תהא משוכה כו׳] וז״ל הרמב״ם ויתדבק בשיווי פיו עם גדרי הבית או האהל ע״כ. וכן כתב ג״כ בתבורו [פרק כא מהט״מ הלכה ד] וסמך פיו לדופן האהל וזו היא הצורה עיין שפ״י: **מבחוץ**. לשון הר״ב סמוך לכותל כו׳. ואז חשובה כפישה אהל להפסיק בין טומאה שתחתיה לכלים שעל גבה. וכ״כ הר״ש ולרבותא דלא תימא דוקא מה שבתוכה מגלת *)דכיון דמשום אהל היא שמגלת הלכך אף על כלים שע״ג מגלת. עיין במשנה יב **)פט״ו. וכשהטומאה בתוכה עיין פרק ט משנה ט: **קורה** שהיתה נתונה מבותל לכותל. שיש בה פותח טפח. הרמב״ם פכ״א מהט״מ [הלכה ה] [*ומסיים והיתה הקורה טוגעת בפי הקדרה כולה ומכסה אותה כו׳] וכתב הכ״מ בשם הר״י קורקוס ז״ל. יהוא דבקורה טפח מיירי כי אז מכוסה טומאה. ואינה מכוסה טומאה כי הקורה שיש בה טפח נקראת אהל להביא הטומאה לקדרה ולכלים שבתוכה. וכלי חרס אינו מטמא מגבו וגם דבכה״ג אפילו אין טומאה תחת הקדרה אלא אם יש בה טפח מגלת אע״פ שהבור כולו: **ביצד כפישה**. פי׳ אז כל כלי שאינו מקבל טומאה אז פשוטי כלי עץ אז גולמי כלי מתכות וכן כל אותם השויין בדפ״י דמסכת כלים ולשון הרמב״ם ז״ל שם פכ״א כילד כלי מהם שיש לו דופן טפח שהניחו ע״נ יתדות וכו׳. והדפוסים שכתוב בהן כלי מיתם טעות גמור הוא: **על יתדות מבחוץ**. סמוך לכותל שלא תהא משוכה ואם היתה פחות מטפח פלוגתא בתוספתא ר׳ עקיבא אומר מגלת וחכמים אומרים אינה מגלת ואבא שאול ס״ל בהוספתא דדוקא בקדרה תלויה בקורה פליגי ולא בנתונה ע״ג יתדות. הר״ש ז״ל. ופי׳ הרמב״ם ז״ל

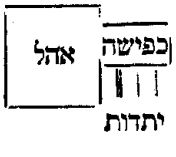

מלאכת שלמה

אבל אם יש בה טפח מגלת אע״פ שהבור חלק: **ן ביצד כפישה**. פי׳ אז כל כלי שאינו מקבל טומאה אז פשוטי כלי עץ אז גולמי כלי מתכות וכן כל אותם השויין בדפ״י דמסכת כלים ולשון הרמב״ם ז״ל שם פכ״א כילד כלי מהם שיש לו דופן טפח שהניחו ע״נ יתדות וכו׳. והדפוסים שכתוב בהן כלי מיתם טעות גמור הוא: **על יתדות מבחוץ**. סמוך לכותל שלא תהא משוכה ואם היתה פחות מטפח פלוגתא בתוספתא ר׳ עקיבא אומר מגלת וחכמים אומרים אינה מגלת ואבא שאול ס״ל בהוספתא דדוקא בקדרה תלויה בקורה פליגי ולא בנתונה ע״ג יתדות. הר״ש ז״ל. ופי׳ הרמב״ם ז״ל

עלמה

כפישה שהיא נתונה על היתדות מבחוץ כגון שיש בכפישה דופן טפח והניחה ע״ג יתדות חוץ לאהל וסמך פיה לדופן הבית או האהל והיתה טומאה תחתי׳ כלים שבתוכה טהורים אבל אם סמך פי כפישה זו או פי כלי זה שיש בו טפח לכותל חצר אז גגה אינו מגיל לפי שאינם כותל אהל ולפיכך כלים שבתוך הכלי ממאים שהרי האהילו על הטומאה ע״כ: **ואם היה כותל חצר או כותל גגה אינו מציל**. פי׳ הרב ר׳ מנחם לפי שאינם דפנות אהלים וז״ל לכותל הבור דמשיב דפנות אהלים כיון שהבור משמשין בו תשמישים הבית ע״כ: **וקדרה תלויה בה**. עי׳ בפי׳ הר״ש במתני׳ דבראש פירקין דבסמוך:

יכין תפארת

הבית. דלא״ג דכל כלי אף שאמק״ט. אם מונח באויר וטומאה תחתיה נעשה הכלי אהל שהתפשט הטומאה לכל שתחתיה. אבל אינה חוצלת בין הטומאה והטהרה שפ׳ מהן למעלה ומ׳ למעלה [והיינו על דעת הר״ש שבאמו בבועז רפ״ד בס״ד] [וכפ״ו מ״ח] הכא בסמוכה הכלי לכותל הבית דינה של הכלי כאילו היא אהל מחובר ותוצלת: נז) מחזקת מ״ם: נח) והיתידות גבוהות טפח ופה הכפישה פונה לכותל הבית. ואין בין פיה לכותל אויר טפח. ונקט יתידות משום טומאה תחתיה. דאילו היתה הכפישה מונחת על הארץ וטומאה רצוצה תחתיה אז הרי אפי׳ אי הוה משבינן הכפישה בתקרה היוצא מכותל הבית. הרי גם טומאה שהיא בתוך הבית רצוצה הטומאה בוקעת ועולה ויורדת אפי׳ בתוך חלול הבית. וה״ג היה מה שבתוך הכפישה טמא [וכ״ה בתוספתא]: **נט)** דמדסמוכה לכותל הבית. הו״ל דופן הכפישה שלמטה כאילו היתה תקרה בולטת מכותל הבית שחוצלת בין שתחתיה לעהרה שבתוכה ושע״ג. **אבל** אילו לא היתה סמוכה לכותל אע״ג שכפישה אמק״ט אינה חוצלת [**ואפי׳** להרמב״ם ולאב״ד [פי״ב מטו״מ ה״ב ופי״ג] דכלי הבא במדה מוצן. י״ל דהכא מיירי בשהכפישה אינה מחזקת מ״ם ואפ״ה אמק״ט מדמשמע כפוי [כלים פי״ד מ״ג]. א״נ לטולם במחזקת מ״ם מיירי. ואפ״ה דוקא בטומד כדרכה ופיו למעלה אז בכפוי דבזה הוא דרך תשמישו. להכי מגיל מדין אהל אבל בסמוכה על גדו נפק מתורת אהל ואינו מגיל רק בגילוף דפנו׳ אהלי׳ [ועי׳ פ״ט מ״ב ומרב״ם פכ״א מטו״מ ה״ב ודו״ק]] מיהו כלים שתחתיה בין שדבוקה אז אינה דבוקה לכותל עמודים. דהרי גם כפישה שמחזקת מ״ם נעשת אהל לטמא [בלקמן רפ״ו] (ה): ס) אין הכפישה שסמוכה לכותל זה אז זה מגיל על כלים שבתוכה. דדוקא בשסמוכה לדפנות אהלים מגלת. אבל כהלי גגה וחצר אינן לאהל: **סא)** בקורה רחבה טע״ט מיירי. דבי״ז מביאה טומאה לכל שתחתיה ממקום למקום ועי״ז גם היא דינה כמעזיבה אז כזיז היוצא מכותל הבית. וכלעיל דמהני להחשב סתימה לפה כ״ח הסמוך לה: **סב)** נ״ל דה״ה בבולטת רק מכותל אחד וגם כתב רתוי״ט לעיל (מ״ו ד״ה וכפישה) דבכפישה כפויה על פיה מיירי. ומסיק שם דלפ״ז על כרחך מיירי שאין בדפנות הכפישה טפח. דאל״כ היו דפנות הכפישה מגיעין אפילו בבחר חלקה. וא״כ לפי דברי רבותינו הנ״ל. סתם כפישה דנקט תנא. היינו באין דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה והרי הכא במסמ״ט בפירוש כתב הרמב״ם דמתניתין מיירי בשיש להכפישה דפנות גבוהות טפח. ואיך ח״ו נאמר שיהיה התנא פוסח על ב׳ סעיפים. דהרי

ישראל בועז

הדקדוקים הנ״ל ויהיה הכל מיושב. במשהל ביאתא מחלבא. דמלת שאין דקאמר תנא הוא ודאי נתינת טעם על מה דקאמר תחלה. וה״ק תנא הא דנקיטנא ב׳ אופנים שיגיל בשם כלי שאמק״ט. כשהוא בגילוף אהל. דאופן א׳ היינו בשהכלי מונח ושותה תרוכה שבמעזיבה. ואופן השני. כשהכלי מונח על בור שבקרקע הבית. ולא נקיטנא בשפה הכלי סמוך לדפנות אהלים. שג״כ מגלת עם דפנות אהלים על מה שבתוכה. אפי׳ בלי אמ״פ. ה״ע. שאין הכלי מגיל עם דפנות אהלים שסמוך לכלי. רק בשיהיה להכלי עצמו דפנות. וה״ל דבהכך ב׳ אופנים שזכרנו מגיל הכלי. אע״ג שאין דופן להכלי עצמו בגובה טפח. מה שאין כן בשהכלי מגיל על מה שבתוכה. מדמונחת פיה סמוך לדפנות אהלים. צריך שיהיה להכלי עצמו דופן טפח. וע״ז הדר תנא וקאמר. היה בכלי הני טפח מכאן וחצי טפח מכאן בגוף הכלי. והשוליים של הכלי באמצע גובה דופן טפח של כלי. ממלא שיש להכלי ב׳ פיות לשני חצאים שבה. ופה א׳ פונה להבית. אינו מגיל. והיינו משום שאין החצי טפח גובה דופן הכלי שמלד האחר של השוליים מצטרף לחצי טפח דופן הכלי שפונה לצד כותל הבית: (ח) **כך** פירשתי לרתוי״ט שזה כוונת הר״ש. ותמהני טובא. דהרי על כרחך משמעותו מיירי בכפישה מחזקת מ׳ סאה וכהר״ב (ריש מ״ו). דאל״כ הרי הכפישה עצמה שמאה. ואיך תתן בפני הטומאה (ועי׳ מ״ש לעיל סי׳ מ׳). וא״כ מה רבותא קמ״ל דתוך הכפישה טהור. אדרבה תוך הכפישה פשיטא דטהור. דהרי אפילו לא היתה סמוכה לכותל היה תוכה טהור מדמחזקת מ״ם דיהא כאהל לחוץ בפני הטומאה (כרמב״ם פי״ג מטו״מ). והכי אמרינן נמי לקמן (פ״ח מ״ה) דכלי שמחזיק מ״ם חוצץ בפני הטומאה. דולאי פשטותא דלישנא משמע אפילו בלי דפנות אהלים (ולא כרתוי״ט שם). וא״כ שפי הו״ל להתנא הכא להשמיענו דגם מה שממעל להכפישה טהור. דהרי לקמן (פ״ט מי״ה) בבורות כפויה על גדה באויר. חזינן דכלי שמחזיק מ״ם רק על תוכה מגלת ולא מה שע״ג. וא״כ הו״ל להשמיענו הכא דבסמוכה לדפנות אהלים. דגדותם כאהל ממש. מגלת גם על מה שע״ג. ותו ק״ל במה דמשמע מדברי רתוי״ט (ד״ה כילד) דבכפישה כפויה שפיה מהלד מיירי. וכן

ן קורה כו׳ וקדרה תלוי׳ בה. ואין בין פי הקדרה לקורה פחות טפח מגלת בתוספתא. ר״ע מטהר דמגלת וחכמים מטמאין לאינה מגלת עד שתהא אצלה כאלן ובקורה פחות משפת כדהניא בתוספתא. ומשום דהו״ל כסתומה מהאלן ועד הקורה אבל גבוה טפח מהאלן אינה מגלת:

משנה אחרונה

בשמכוסה פיה בכלי גלגלים וכיוצא. אלא ודאי דטומאתו ופיה למעלה לא דפנות אהלים ומ״ו לא מהני בה שום כיסוי כלי אלא כיסוי נסר והא תני לה התם דנסר מגיל בבורות פתוחה כדפי׳ לעיל. ובתוספתא גבי קדרה תלוי׳ בקורה דבסמוך תני בהדיא דפיו מכוסה בקורה מהני לכ״ע ובפחות מטפח פליגי ומשמע דה״ה בכפישה דהכא: **שהיא** נתונה על היתדות. ויתדות גבוהות טפח דאל״כ טומאה בתחתי׳ הוי דלוקה ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת דאפ״ג שפתומין לאויר מן הלדדין כל שאין עליה אהל טפח הוי דלוקה והכי תני בתוספתא גבי כפישה וקדרה הנתונים מבחוץ. **על** היתדות מבחוץ וסמוך לכותל. וכתב הרא״ש שלא תהא המוקה עמוקה מן הכותל כדהני בתוספתא דכ״ל והא תימה דהתם תני בפחות מטפח פליגי ר״ע וחכמי׳ ולהחכמים פחות מטפח לא מהני ובעי דבוקה ממש כמ״ש הר״ב בסמוך גבי קדרה תלוי׳: **אם** הי׳ כותל חצר. הא דתני אם הי׳ ולא תני בקלרה כותל החצר וגנה אין מגיל. כ״ל דה״ק אם הי׳ כותל זה של הבית משמע ב״כ לחצר מצד אחד אומא לד של החצר אינו מגיל והכי איתא נמי בתוספתא: **וקדרה** תלוי׳ בה. לשון תלוי׳ משמע שאינה דבוקה וכתב הר״ב דבסמוכה פחות מטפח פליגי. אחת שה״ה בתוספתא אבל לשון הר״ב אינו מדוקדק שכתב שאם הקדרה משוכה משפת הקורה ולתוך בפותח טפח לכ״פ אינה מגלת ואם פיה מודבק בקורה לכ״מ מגלת כי פליגי היכא דמשוכה מן הקורה וגיכא

עלמה. הקורה מביאה טומאה לה. וטומאה תחתיה היינו תחת הקורה. ולכך כתב הרמב"ם וטומאה תחתיה וקדרה תלויה בה. הפך מלשון המשנה. ע"כ. ועיין במ"ו פי"ב. ולפי' זה אינה ענין לשלפניה. וגם מהפך הלשון. אבל מהר"ם כתב וז"ל כ"ל לפרש דמיירי בקורה הבית שבולטת קלת חוץ מן הכותל וכשהקדרה של חרס תלויה

טומאה תחתיה סג). **כלים שבקדרה. רבי עקיבא מטהר וחכמים מטמאין** סד):

הקורה ולחוץ בפותח טפח כולי עלמא לא פליגי דאינה מגלת. וכלים שבקדרה טמאים. ואי פי הקדרה מודבק בקורה כולי עלמא לא פליגי דמגלת וטהורים. כי פליגי היכא דמשוכה מן הקורה וליכא פותח טפח. ר' עקיבא אומר מגלת וטהורים. וחכמים אומרים אינה מגלת וממאים. והלכה כחכמים:

יכין

ורק לרבותא אליבייהו דחכמים נקט מכותל לכותל דאע"ג דיש להקורה כותל מכאן ומכאן. אפ"ה אם הקדירה שתחתיה משוכה מכנגד התחתית הקורה אין הקורה נחשב לה כמעזיבה לטמוא פה הקדירה: סג) תחת הקורה דאינו תחת הקדירה. אז אפילו היה כל פה הקדירה מכוסה מהקורה. בין שהטומאה היתה רצולה התחתה. או שיש אויר טע"ע התחתה. לכ"ע אינה מגלת על מה שבתוכה. ואפי' נגה שלמעלה מאויר פה הכלי. כל מה שכנגד הכלי טמא [בלקמן פפ"א] ורק במדובקת במשקוף הפתח מגלת עם דפנות האלים כשיש רווח טע"ע התחתה [בלקמן סוף פ"ו]: סד) בין טפח אויר בין פה הקדירה לתחתית הקורה שלמעלה מהקדירה. אפי' לר"ע היתה הטומאה מתפשטת לכל העברות שתחת כל אורך הקורה. ולפיכך הכלים שבתוך הקדירה טמאין. ואע"ג דלקמן [פ"י סוף מ"ו] אמרינן דכשהקדירה לחוקה הרבה מהמעזיבה. ואפ"ה כלים שבקדירה שעומדת שם למטה ניטולים מטומאה שבבית. התם אין הטומאה שבבית מתפשטת להאויר שממעל לפה הקדירה. דהרי האדובה שממעל לפה הקדירה מגולה הוא. משא"כ הכא מתפשטת הטומאה תחת כל אורך הקורה. ומשם חוזרת ומתפשטת להאויר שבין הקורה לפה הקדירה ונטמא כל מה שבתוכה. וא"ה אם היה כל פה הקדירה מכוסה. ע"י שדבוק כל שפת פיה בתחתית הקורה. אפי' לרבנן היו הכלי' שבקדירה טהורי'. דמהיכן הבא טומאה לתוך הקדיר' דאע"ג דכלי אינה חוללה והרי כאן מונחת הטומאה תחת הקורה. והתפשטה הטומאה תחת כל תרכה. עכ"פ הקדירה בעצמה נשארת בטהרתה דא"ח אמנ"ע מגבו. וגם לא התפשטה טומאה מתחת הקורה לתוך הקדירה. דהרי פה הקדירה מכוסה בהקורה. ולא התפשטה הטומאה להאויר שממעל לפה הקדירה. מדאין כאן אויר בין פיה לתחתית הקורה. ואע"ג דאמרן לעיל [סי' ג'] דכ"ח שמודבק פיה בפנים בסתא הבית שמת בתוכו. אין

תפארת ישראל

ורק לרבותא אליבייהו דחכמים נקט מכותל לכותל דאע"ג דיש להקורה כותל מכאן ומכאן. אפ"ה אם הקדירה שתחתיה משוכה מכנגד התחתית הקורה אין הקורה נחשב לה כמעזיבה לטמוא פה הקדירה: סג) תחת הקורה דאינו תחת הקדירה. אז אפילו היה כל פה הקדירה מכוסה מהקורה. בין שהטומאה היתה רצולה התחתה. או שיש אויר טע"ע התחתה. לכ"ע אינה מגלת על מה שבתוכה. ואפי' נגה שלמעלה מאויר פה הכלי. כל מה שכנגד הכלי טמא [בלקמן פפ"א] ורק במדובקת במשקוף הפתח מגלת עם דפנות האלים כשיש רווח טע"ע התחתה [בלקמן סוף פ"ו]: סד) בין טפח אויר בין פה הקדירה לתחתית הקורה שלמעלה מהקדירה. אפי' לר"ע היתה הטומאה מתפשטת לכל העברות שתחת כל אורך הקורה. ולפיכך הכלים שבתוך הקדירה טמאין. ואע"ג דלקמן [פ"י סוף מ"ו] אמרינן דכשהקדירה לחוקה הרבה מהמעזיבה. ואפ"ה כלים שבקדירה שעומדת שם למטה ניטולים מטומאה שבבית. התם אין הטומאה שבבית מתפשטת להאויר שממעל לפה הקדירה. דהרי האדובה שממעל לפה הקדירה מגולה הוא. משא"כ הכא מתפשטת הטומאה תחת כל אורך הקורה. ומשם חוזרת ומתפשטת להאויר שבין הקורה לפה הקדירה ונטמא כל מה שבתוכה. וא"ה אם היה כל פה הקדירה מכוסה. ע"י שדבוק כל שפת פיה בתחתית הקורה. אפי' לרבנן היו הכלי' שבקדירה טהורי'. דמהיכן הבא טומאה לתוך הקדיר' דאע"ג דכלי אינה חוללה והרי כאן מונחת הטומאה תחת הקורה. והתפשטה הטומאה תחת כל תרכה. עכ"פ הקדירה בעצמה נשארת בטהרתה דא"ח אמנ"ע מגבו. וגם לא התפשטה טומאה מתחת הקורה לתוך הקדירה. דהרי פה הקדירה מכוסה בהקורה. ולא התפשטה הטומאה להאויר שממעל לפה הקדירה. מדאין כאן אויר בין פיה לתחתית הקורה. ואע"ג דאמרן לעיל [סי' ג'] דכ"ח שמודבק פיה בפנים בסתא הבית שמת בתוכו.

בועז

במשנה ו' ומשנה ז' בתרוייהו סתמא נקט. ואיך נימא דמשנה ו' מיירי בלין דפנותיה נבוהות טפח. וסתמא דמשנה ז' מיירי בנבוהות טפח. אתמהה. ותו קשה דאי במשנה ו' בכפיסא ממ"ש כפוה מיירי א"כ למה צריך שיהיה לבור דופן נוסף טפח סביב לפתו. וכי גרע בור חלקה מקרקע חלקה. שכתב הרמב"ם (פכ"ח מטו"מ) דכלי שממ"ש שכפוה על פיה. מגיל על מה שתחתיה בהאל המת. ואע"ג דלהרמב"ם שם רק בנוסב טפח מגיל בהאל המת. היינו כדי שיהיה אהל תחת הכפיסא. דאל"כ הו"ל מה שמונח תחת הכפיסא כמונח בהאהל המת או כמונח בהקרקע של האל המת. דהטומאה שבהאהל בוקעת לחוץ הקרקע עד התהום. כל שאין האהל מפסיק (הרמב"ם פ"כ מאה"ש ה"ו). אבל הכא שיש בור תחת הכפיסה שכפוה על פיה. א"כ מדיש הגול טע"ט תחת הכפיסא. לא בקעה טומאה לתוכה. וא"ל דפנות האלים. הסגי שכפיסא שמאמ"ש סותמת פתח האהל ותחון. ובל"ז נצטרך לחוק דמ"ש הר"ש והר"ב שמה שע"ג כפיסא מהור רק לרבותא נקטו הכי. וק' לפ"ז א"כ למה לא נקט התנא עצמו הך רבותא ודוחק לומר לרבותא דסיפא נקט תוכה דבתוכו נגה אפילו תוכה טמא. אמנם זחלתי ואירא מחוות דעי נגד רבותי זלוק"ל. ואני ילק פשוט ויעוף אשר קטנה עבה ממתני. דל"מ היה כ"ל דלישנא דמתניתין כפיסא נתונה. דהרי בלשון זה נקט הנא. במשנה ו' ומשנה ז'. טפי משמע דנתונה כפיסא כדרכה. שפיה למעלה דלוקא בכפויה על פיה לא מצריך הרמב"ם דפנות האלים (בכפ"ח מטו"מ) משא"כ בעומדת כדרכה. ולפ"ז דבעומדת כדרכה מיירי. שפיר מצינן למימר שיש לה דפנות נבוהות יותר מטפח. ואפ"ה לא מחשבו כדפנות האלים. מדאינן פוגים לגד הבור. ובזה יעולד נמי להן זה הדחק שמחק רתוי"ט לומר דמיירי דאין דפנות הכפיסא נבוהות טפח. ואפ"ה מחזקת מ"ש ע"י ארכה ורחבה. ובמחב"ר זהו דוחק גדול מאד. דהרי להחזקת מ"ש צריך אמה על אמה ברום ג' אמות. דהיינו הכל באמה בת ו' טפחים (כיו"ד רסי' ר"א). וא"כ יהיה תשבורת שמחה 48 טפחים קוביק דהיינו טפח על טפח ברום טפח. ואי

יכין

נימא שאין לכפיסא דופן נבוה טפח. א"כ ע"כ שתהיה אורך ורוחב הכפיסא. וכ"כ אורך ורוחב הבור שתחת שפתות הכפיסא הרבה יותר מכ"ה על כ"ה טפחים. דהרי אם נכפיל כ"ה על כ"ה יעלה בתשבורת רק 625 טפחים. ואיזה פתח גדול צריך שיהיה לבית שיכניסו בה כלי גדול כזה. ומי פתי יסור הנה שיהיה בביתו בור שארוך ורחב יותר מד' אמות על ד' אמות. ויכסהו רק בדרך הרגיל בכפיסא. ולא יכסהו בנסרים קבועין ע"נ. אלא ודאי שיש להכפיסא דפנות נבוהות כמה טפחים. ואפ"ה כשסיתה בדרכה ע"נ בור חלק אינה מגלת. מדאין דפנותיה פוגים לגד הבור (ועי' לעיל סי' כ"ב). וא"ת בשלמא אי נימא דמשנה ו' בכפיסא שאין דפנותיה נבוהות טפח מיירי היינו שפיר דנקט התם הו בורת. כדי לאשמעינן רבותא. דאע"ג דבורת יש לה דפנות נבוהות טפח אפ"ה מדפרוזה שפתה הו שוויה לא מחשבו תו דפנות האלים (כלעיל סי' מ"ו). אבל אי נימא דגם כל כפיסא יש לה דפנות אע"ע אמה שני תנא בלישנא לנקט בורת. אפי' הו"ל לנקט שהושיב ב' כפיסות זו ע"ג זו ושייהן פיהן למעלה. ודפנות תחתונה פרוזה. י"ל דאורחא דמלתא נקט. דבורת דרך שיש נקבים בדפנותיה ליציאת הדבורים (בלקמן רפ"ט). א"נ י"ל דרבותא קמ"ל. אע"ג דבורת הכי אורחא שיהיו נקבים בדפנותיה אפ"ה כל מוקב לא מחשב דפנות האלים. וכ"ש כפיסא מוקבת. וב"ב במשנה ז' מיירי שהכפיסה עומדת כדרכה. ע"ג יתידות ופיה פתוח

בועז

לעלה

וכן בפ"י דכלים מ"ח אם אין בין חדש לקרידה פותח טפח טהור. אלמא כל פתות מעפה מגלת עם דפנות האלים. ואין לומר דהתם דוקא בשאר כלים המתורים. והכא בקדירה שהיא כלי חנם חמור עפי משום שאין כ"ח נעשה אהל ולטולם אינה מגלת אלא נ"פ כהרמב"ם פכ"א מהטו"מ דכ"ח אפי' הדביק פיה לכותל אינה מגלת אא"כ מירת אבל בתורת אהל אינה מגלת. דא"כ היכי אמרי' הכא שהדביק פיה לקורה לכ"ע מגלת והא ליכא מירות. וזה יש לתמוה על הרמב"ם שלאחר שכתב בהדביק פיה לכותל ומיירתה מן הצדדים מגלת על שבתוכה ועל שכנגדה ואם לא מירת אינה מגלת שאין כ"ח מגיל משום אהל. ומיד אח"ז העתיק משנתינו זו שהקורה שמכסה פי הקדירה הוי כשוי אהל ומגלת. והדברים סותרין זא"ז וא"ע ולא דמי הא לקדירה שע"פ אמונה לעיל דאמרי' אהלים מגיל בכשוי. דהתם מקנת הבית הוא האהל והקדירה כשוי לאהל והכא הקדירה הוא האהל. ובאמת לולי דברי המפרשים ז"ל נראה דאמרי' פליגא אתוספתא דאמרי' ודאי שבנה דפנות מעפה כדאוקה דמיא כדאוכח ממשניות דמגדל בפ' ד' ובבוורת דפ"ע. והכא שעמא דאחמים דאפי' דאוקה לא מהני דאמרי' שבנה אין כ"ח נעשה אהל ובהא פליגי דר"ע שבר כ"ח נעשה אהל ולרבותא דר"ע תני תנוי' דאפי' אינה דאוקה מעבר ומיהו לאחמים אפי' דאוקה לא מהני שאין כ"ח נעשה אהל. ומליגי מחלוקת זו בין הספר והתוספתא כמ"ש הרא"ש דשם בהבנות דתוספתא דכלים שבנה דאין חילוק בין כ"ח לשאר כלים. ובספרי וספרא מוכח דאין כ"ח נעשה אהל. והשתא אינא לנימר דר"ע והחמים דהכא נמי בהא פליגי כדפי'. ובתוספתא דמוקי פלוגתייהו בבשוכה פחות מעפה דלבעמתי' אזיל דאין חילוק בין כ"ח לשאר כלים. אבל תנא דמתני' שבר דפליגי אי אהלי כ"ח מגיגין ואפי' בדבוקין. והדבר מדשבנה תנא דמתני' כפיסה דאיירי בה ונקט קדירה. ובתוספתא תני פלוגתייהו בכפיסה נמי אלא דתנא דתוספתא מוקי פלוגתייהו בפחות מעפה אי כדבוקה דמי בהא אין חילוק. ובין בכפיסה ובין בקדירה פליגי. ותנא דמתני' שבר דפלוגתייהו באהלי כ"ח ונקט קדירה דוקא: ר"ע מעבר. ל"ל מדאיכפל תנא לאחמעינן פלוגתייהו בגוונא דאיקא בקורה הנתונה

מכותל

אין הקדירה מגלת על מה שבתוכה אם אין הקדירה מודבקת בגמ"פ בכותל הבית אפ"ה היכא שמודבק פה כ"ח בתקרה מגלת על אוכלין ומשקין שבתוכה אפי' במינה מודבקת בהתקרה בגמ"פ [ועי' לעיל משנה ב]. רק פלוגתייהו דר"ע ורבנן במשנתיו. היינו בשמרוחק שפת פה הקדירה מתחתית פני הקורה פחות מטפח. דלר"ע דין הקורה כתקרה. ולהכי כמו בכפישא שמטוה לכותל אמרינן לעיל דכשאין טפח בין פיה לכותל מגלת על מה שבתוכה וע"ב. וכ"כ אמרינן לקמן [פ"ש מ"ט] דכורת שמודבק פיה לכותל הבית או שאין שפתותיה מרוחקין מהתקרה טפח. אז אם טומאה בבית תוכה טהור. ה"ל הכא בהקדירה שאמק"ש מגבה. אם שפת פיה מרוחק מתחתית הקורה רק פחות מטפח אין הטומאה נכנסת דרך שם. ולהכי מגלת הקדירה על מה שבתוכה. ולרבנן דוקא בשהקדירה שומדת תוך הבית ויש בין שפת פיה לתקרה רק פחות מטפח. מגלת הקדירה על מה שבתוכה מדמוקרפת הקדירה לדפנות אהלים. דהרי להתקרה שמטוה להקדירה יש דפנות מכל הצדדים סביב להכי מהשבה התקרה ממי כדפנות אהלים. אבל קורה זו שאין לה דפנות דגם ב' דפנות שב' ראשי הקורה סמוכה עליהן. לא להקורה הן עשויין רק להבית עבידן [כסוכה י"ז א'] להכי לא מתשבה הקורה כדפנות אהלים ורק במודבק פיה ממש להקורה אז מגלת (ת):

פתוח מן הצד. שאין הטומאה שבתחתון דוקא למעלה (וכמ"ש בס"ד לעיל ספ"נ בקרית ארבע סי' ד'). וכן מבואר ג"כ לקמן (פ"ש סוף מי"ב). לכן גם זה הוכרחתי לפי קטן קורה שכלי לעטות שוב מדברי רבותינו ז"ל. ולומר דהכא לא בכפישא שמתחזקת מ"ש מייתי. רק בעטויה מכלי נגלים כלי אבנים ומדמה. ובכה"ג דוקא עם דפנות אהלים מגלת. אבל בלי דפנות אהלים. כל שכנגד תחתיה. אפי' על הרקיע ממא (וכפ"ש סוף מי"ג). ונ"ל עוד דהא דנקט תנא הדין בשהטומאה תחתיה. לאו דתידק מינה דהא בשהטומאה בתוכה או ע"ג שיהיה תחתיה ממא. ליתא. דהרי מדדיינינן לכפישא כאילו היא יש בולע מכותל הבית. כמו דתולגת בין טומאה שתחתיה לטהרות שע"ג. כ"כ תולגת איפכא. רק דאפ"ה נקט בשטומאה תחתיה דתוכה וע"ג טהור לדיוקא דהא תחתיה מתפשטת הטומאה לכל שתחתיה. אבל בשהיה הטומאה בתוכה או ע"ג. רק כנגדה למעלה או למטה ממא. אבל אין הטומאה מתפשטת בתוך כל הכלי או לתוכה. והיינו מדיש לה דפנות אהלים. ותסברי ה' מחנני לגרר כל זה בעזרתו ית' מקומם: (ת) מיהו מדלא נקט פלוגתייהו דר"ע ורבנן בכפישא לעיל. ובמורחקת פחות מטפח מהכותל. משמע דבסמוכה לכותל בית. ולא למעזיבה לכ"ע מגלת. או י"ל דבכפישא שהיא מחזקת מ"ש דהיא עצמה אפי' מורחקת פחות מטפח לכ"ע מגלת. וכן מקתבר דנקט כ"ח לרבותא דר"ע. דאע"ג דיש בה שיכות טומאה בתוכה. אפ"ה במרוחקת מהקורה רק פחות מטפח. מגלת על מה שבתוכה. אבל כלי שמחזיק מ"ש כשפיה פחות כלפי מעלה. ומרוחק מהקורה רק פחות מטפח. ודאי לא גרע קורה מגסר שבסמוכה בה הכפישא באהל המת מגלת על מה שבתוכה (כרתוי פ"ד מ"ח ד"ה טומאה בבית). אולם כל זה פירשתי ע"ד הרמב"ם (פכ"ח מטו"מ). וכפי הגרלה היה להרמב"ם גירסא אחרת מאשר לפנינו בתוספתא דמכילתין (פ"ו) דלגירסת הרמב"ם ר"ע ורבנן פליגי בין אויר פחות מטפח בין פה הקדירה לקורה. והיינו כפירושינו. ובזה יתישב נמי מאי דנקטה מתני' פלוגתייהו בקדירה תחת הקורה. ולא בקדירה שבתחת התקרה שבתוך הבית. וכתרוכה וקדירה כתובה עליה (לעיל מ"ב וזו"ק). אע"כ דבקדירה בתוך הבית לכ"ע מגלת. משום דיש כאן דפנות הבית שמקיפות מכל הצדדים. וכמ"ש בס"ד ביכין. אמנם יש לפנינו נוסחאות שונות בתוספתא זו. דבסגירסא שהביא הר"ש אף שהנאתא משונשת. אפ"ה נראה שכך כוונתה. דבין אויר פחות מטפח בין פה הקדירה לקורה. לכ"ע מגלת. כי פליגי במשוך פיה למהלך מהקורה. וכך הוא באמת הגירסא בתוספתא שלפנינו. ובהתוספתא עם הזר זהב. הוא פי' הגאון רב"א זצוק"ל. יש פלוגתא בתרוייהו. במרוחק בגובה מהקורה. ובמשוך מהלך מהקורה. וזה וזה בפחות מג' טפחים. איברא אפי' להך נוסחאות נמי מיושב דנקטה מתניתין קדירה שסמוכה לקורה דוקא. ולא נקטה קדירה שתחת תקרת הבית. משום דאיכא בכה"ג לא שייך למתני במשוך פיה לצד חוץ מהתקרה. ואף דהוה מצי למתני בשתנויה הקדירה במסקוף הפתח. ומשוך פיה לצד חוץ (עי' סוף פ"י) היינו משום דבכה"ג ודאי מגלת לכ"ע (וכלעיל פ"ד מ"ג). א"נ נקט קורה שאין לה דפנות סביב. וגם ב' הדפנות שסמוכה עליהן לבית עבידן. אפ"ה בסמוכה רק פחות מטפח מגלת. ובהרא"ש פי' דפליגי במרוחק פיה מתחתית הקורה בגובה. וכמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. ומשמעות דבריו בשם רבינו מנחם ז"ל. דלהכי נקט קורה מדאינו משתמש תשמישי הבית וע"ש. ואפשר שכוונת דבריו הללו כדבריו הנ"ל:

למעלה. ודפנה שמוך לכותל הבית שאין בין דפנות הכפישה לכותל הבית אויר טפח אמרינן דכשהטומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים. והיא היא מ"ש הר"ב והר"ם דכלים שע"ג כפישא טהורים דהיינו גם מה שבתוך הכפישא. דהרי תוכה פתוח כלפי מעלה. ולהכי טהורין מדנחשבת הכפישא כולה כאילו היא חלק מהבית. וכזיז בולע מכותל ומפסיק בין הטומאה לטהרה. שא' מהן למטה וא' למעלה. שחוזן (וכלקמן פי"ד מ"ה). וא"כ גם קושיא הראשונה מתורצת. שהשיגו למה נקט תנא דכלים שתוך הכפישא טהורים. ולא נקט רבותא מפי דאפי' הכלים שממעל להכפישא טהורים. די"ל דיין דפיה כלפי מעלה ודאי אין רבותא בין אויר שלמעלה לאויר שבתוכה. דהרי ב' האויריס מעורבים ואדרבה אויר שבתוכה רבותא יפי. דאע"ג דקרוב יותר למקום הטומאה שתחת הכפישא [ובשניהן מפסיק שולי הכפישא בין הטומאה לטהרה] אפ"ה טהור. אמנם ק"ל א"כ נ"ל דפנות אהלים. הרי גם בנ"ז. דוקא בשהטומאה רצופה תחת כלי הבא במדה שפתות למעלה. בוקעת הטומאה לתוך חלול הכלי (כפ"ש מי"ד). ורק בשהכלי מכוסה בתקרה למעלה והיא מהוזקת מ"ש. וטומאה תחתיה רצופה. אז בוקעת רק למטה עד התהום ולא לתוך הכלי (כפ"ש מי"ב). אבל הכא שיש אויר שפח תחת כלי הבא במדה. אז אפי' היא פתוחה למעלה. אם יש טומאה תחתיה אינה בוקעת לתוכה (כלקמן פ"ש סוף מי"ד). וב"ש דקשה מזה לרבותינו שפירשו משמעותו דבכפיה על צלה מייתי. דולמי אין מן הראוי שהטומאה שתחתיה תבקע לתוכה. מדהכלי בא במדה. והיא כאהל. והאויר שתחתיה נמי כאהל הוא. והו"ל כאהל ע"ג אהל. והתחתון שהטומאה בתוכו

אפי' בנקב שאין בו שע"ט כשניקבו בכוונה. אפ"ה כשמחובר לדופן הבית. אין טומאה נכנסת לתוכו מדאורייתא רק בנקב הפתוח טפח. ובנקב הדופן הבית (וכפ"ג מ"ז). ורק מדרבנן אפילו בנקב פחות מטפח נכנסת לו הטומאה. אבל הבית שפתות לחכלי שנכנסת לו טומאה כזו נשאר בטהרתו. דלא גזרינן בית אטו הכלי הנטמא. א"נ אפי' היה הנקב בהכלי שפתות פטח נגר הטומאה. אפ"ה לא היה הטומאה נכנסת לתוך הכלי מדאורייתא כשאין הנקב עשוי בהכלי רק להוציא ולא להכנים ג"כ כחור מוציא העשן שבתנור. ורק מדרבנן גזרו גם בנקב כזה. אטו נקב שעשוי להכנים ולהוציא. ולפיכך רק בכלי גזרו כהך טוגא. ולא על הבית שפתות להכלי החוא:

משנה ב אף קדירה שדרך לטלטלה. ואפי' נקובה גם בכונס משקה. אפ"ה בנתונה על נקב ארובה שבמעזיבה שתחת העליה שעל הבית שהמת תוכה מצלת שלא תכנס הטומאה מהבית לעליה. ולא גזרינן אטו שאינו דבוקה במעזיבה:

משנה ג גם כ"ח שלם מציל עם מעזיבה. אבל כל כ"ח המק"ם אינו מציל בכל אופן בין בצמ"פ או עם מעזיבה רק על אוכלין ומשקין וכ"ח. אבל לא על כלי שפך ואדם מגזירת כ"ח של ע"ה שטמא ואינו מציל:

משנה ד לא לבד על משקין שהן בכ"ח מציל אלא אפילו משקין שהן בכלי שטף שנטמא שם. ניצולו. אבל אם פינו מכלי החוא לכלי שנטמא שם. נטמאי. ולא די משקין שעלולין לק"ט. אלא אפי' אוכל כשפנהו לכלי שנטמא שם. נטמא. אבל אוכל שהיה בכלי שטף. וגם אדם היה נוגע בהאוכל. אף שהכלי והאדם נטמאו ולא נצולו מהכ"ח האוכל טהור:

פ"ה משנה א כ"ח שאמק"ם מגבו אע"ג שכשהוא באהל המת טומאה נכנסת לו

משנה ה כלי שאמק"ם או כלי שנם ע"ה נאמן בטהרתו מדנוהר טלטמאו. מצילין עם דפנות אהלים. ולא גזרינן הא אטו הא בצמ"פ ובדפנות אהלים:

משנה ו כלי שאמק"ם שמונח על פה בור שבאהל המת. אם יש להכלי דופן משתו. צריך שיהיה על שפת הבור דופן גבוה טפח. או ניצול מה שתוך הבור. אבל בבוסה הבור עם נסר חלק. אפילו היה הבור חלק ניצל מה שבהבור. ואם פה הכלי שאמק"ם מונח סמוך לכותל הבית בפנים. והמת בבית. אין הכלי מציל על תוכה רק בשיש בהכלי דופן גבוה טפח. ולא סגי בשגובה כל דופן הכלי טפח. אלא שיהיה הדופן של חללה לצד כותל הבית גבוה טפח:

משנה ז כלי שאמק"ם ויש אויר בין שוליה להקרקע. וטומאה באויר שתחתיה ופיה מגולה ופתוח למעלה. אף דכשאינה סמוכה לכותל כלים שבתוכה טמאים. דכלי אינו חוצץ. וא"כ נטמא מה שבתוך ומה שלמעלה מהכלי כל כנגד תחתיה. דלחומרא מחשב תחתיה כאהל. עכ"פ אם הכלי הנ"ל סמוך לכותל בית במרחק פחות מטפח. הו"ל כאילו הכלי מדובק לכותל הבית. וכאילו היא זו יוצא מהכותל שביש בינה לקרקע אויר טפח וטומאה שם. כל שע"ג ושבתוכה טהור. כ"ח אף שבשעמד באהל המת ופיו מרוחק מהתקרה פחות מטפח. מציל על מה שבתוכו. הינו בתקרת בית שיש לה דפנות סביב. אבל קורה שמונח ברוחב הרחוב מדיוטא לדיוטא שכנגדה. וטומאה תחתיה. וקדירה תלויה בקורה אף שלא סמעל להטומאה. אז אינה מצלת על מה שבתוכה. רק בשחב"ח מרובה מטש פיה בקורה. ולא ביש אויר בין פה הכלי לתחתית הקורה. ואפילו בפחות מטפח סגי:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ה

מבר"ם נמי מייתי בקורת הבית שהיא נתונה מכותל לכותל כדפי' אלא שמצד אי בולטת קצת מון לכותל ובדוקא נקט התנא לדידיה נמי מכותל לכותל דאי לא הויא מכותל לכותל לא תשיבה כבותל אלא זיז בעלמא היא. גם מ"ש הרי"ם גם בכלים שבקדירה שאינה נמכרים שע"ג הקדירה לאו מלתא הוא דבכדיה כ' מבר"ם דבמסוכה מכנגד הקורה פחות מטפח פליגי וכו' שבפתי הקדירה מסוכים מספת הקורה ולמון ע"כ ומלשונות אלו משמע שהקדירה תלויה למטה היא וכנוגע דב' בחלת דבריו ובשהקדירה של חרס תלויה כו' ובלקמני נמי מתני' וקדירה תלויה בה וא"כ כלים שבקדירה דתני למבר"ם נמי היינו בתוכה והא דב' שאם פי הקדירה דנק למעלה הקורה מגלת על הכל שע"ג לאו פי' דמתני' הוא כלאבר מחבר הרי"ש אלא דין אחר הוא דאיתא בתוספתא ובדרכתב אינו גופי' וקאמר בתוספתא דאם פי הקדירה וכו' וכן הערתיך הר"ש וז"ל הגיה בתוספתא וכו' היה פיה למעלה מודבק לקורה ה"ז מגלת כו' ומפ' לה כגון שבפאה על פיה על הקדירה וכו'. (נ"ד):

תוספות אנשי שם

משנה אחרונה

מכותל לכותל ולא תני בפשיטות בקדירה המלוי' תחת תקרת הבית. מנוס דתחת התקרה מודה ר"ע דמגת דאויר פחות מטפח שתחת הקדירה כיון שהוא תמוכר עם אויר הכל כולו שתחת התקרה ה"ז כשיפוטי אהלים והשיב הכל אהל אחד דשיפוטי אהלים הן כאהלים כדלקמן פ"ז:

ויאמר העני ברעת. אנכי רמה ותולעת. כתולדה הדרה בעיקרי הבתים נמצאת. הנה פה מקום אתי לאזן שומעת. **לחשם** עמי עד מקום שידי יד כהה מגעת. לאסוף כעפר גורנה מעין נובעת. כללי ריבוי דיני חציצה בפני טומאה בוקעת. אשר נבבדות מדובר בהם בפרק הקודם ובפרקים הבאים בלי מגרעת. ולבעבור שיש להם הסתעפות רב שעל נקלה נדמעת. לכן דיני כלים מכלים שו ים למען דעת. ראינו מפני הכבוד להפסיק פה בין הפרקים. לסדר פה כל דיני חציצה מזוקקים. כאשר יורינו בהסדו אבינו שוכן שחקים. וראו קראתי בשם למשבצת הני כללי שושנת העמקים. **קול מחצצים** בין משאבי ענקים. וכולהו בחדא מחתא מחתינהו בכפף מחושקים. **ונחל** נא. ועתה יגדל נא ה׳ כח עבדך מאשפתו הקם תקים. ותראנו נפלאות באורותיך המובהקים:

(א) שלש מיני חציצה בפני הטומאה הן. (א) **החציצה** שלא תכנס הטומאה לתוך הכלי שעומד תוך אהל המת. (ב) **החציצה** שלא תכנס הטומאה מאהל המת לאהל שבאדו דרך הלון פתוח מע״פ שביניהן. (ג) **החציצה** בין הטומאה לעפרה כשאחד מהן למעה ואחד למעלה ופרשם אחת לאחת:

(ב) דיני חציצה בעד תוך הכלי שעומד באהל המת. יש בזה חילוק בין כ״ח שרק אמק״ם מגבו לשאר מיני הכלי שאמק״ם כלל. ד׳ מדות בכ״ח שעומד באהל המת. (א) **אם** כפוי שם על פיו אפילו ממולח בקרקע בגמ״פ אינו מגיל על תוכו (רמב״ם פכ״ח מטו״מ) ה״ג [ומ״ש שם הרמב״ם דה״ע משום שאין כ״ח מגיל כאהל. נ״ל דהוא דוקא בשגיל אהל של כ״ח נגד אף שדבק פיה בכותל הבית אינו מגיל בין טומאה לטהרה שא׳ מהן למעה וא׳ למעלה ואין בכ״ח דין אהל שגיל ורק בתורת מחיצה מגיל כבית שחצצו בקרקעים (פ״ו מ״ב) ונסר שע״פ התנור (פי״ב מ״ג) אבל בית שם שם אהל בל״ז והכ״ח נוגע סביב בגג הבית. כגון קדירה שתחבה בארובה וסותמת הארובה מצטרפת הקדירה לשאר הגג של האהל ומגלת (רפ״ה מ״ב ורמב״ם מטו״מ פכ״ג ה״ד)]. (ב) **ובמדובק** הכ״ח בכותל הבית אז עכ״פ בממורח להכותל בגמ״פ מגיל על שבתוכו (רמב״ם שם). (ג) **ובשמוך** פיה להמעזיבה ותקרה עד שאין בין פיה לתקרה אויר ספח מגלת על מה שבתוכה אפילו בלי גמ״פ (לעיל פ״ה מ״ז ורמב״ם מטו״מ פכ״ג ה״ד [ועמ״ש בס״ד לעיל פ״ה סימן ס״ד והרי הראב״ד (רפי״ט מטו״מ) מוקי לחך כולה פרק ט׳ דלקמן דמיירי בכוורת של חרס ושם תניגן במ״ט בפיה סמוך לתקרה וטומאה בבית תוכה שהוא משמע אפילו הטומאה תחת הכוורת]. (ד) **אבל** בהשמיך פה הכ״ח לתקרה שאין לה דפנות. וכגון קדירה שהשמיך פיה לתחתית הקורה שמונחת בחרוב מדיוטא לדיוטא והטומאה תחת הקורה. אינו מיטל מה שבתוך הקדירה. רק בדבוק שפתה ממש בהקורה (כפ״ה מ״ז). ואי״ל תפני בפחות מטפח. ומימא לבוד (כרפ״ד). י״ל דבפתח כלי לא אמרינן לבוד להגיל על מה שבתוכו (ועי׳ ספ״ם דכלים):

(ג) וג׳ מדות בשאר כלים שאמק״ם כגון כלים שעשויין מבריות היש. וכלי גלגים כלי אבנים וכלי אדמה או כלי חרס שאינו עשוי לקבלה (ככלים פ״ב מ״ג) וכלים הבאים במדה וכדומה טולן שוין בזה. (א) **בכפוי** בקרקע חלקה באהל המת וים בחלול הכלי טע״ש ברוח טפח ל״ל גמ״פ (רמב״ם פכ״ח מטו״מ ה״ג). (ב) **ובכפוי** על גור עמוק שבאהל המת אז אם יש להכסות זה גורת כלי צריך להכלי או להגור דופן בולט ספח סביב [וג״ל טעמא דמלתא דדוקא בכפויה על קרקע חלקה שאינה מגלת רק על מה שבתוך הגלה ל״ל דופן ספח בולט מהקרקע תחת שפתה סביב אבל בכפויה על גור דגימא שתגיל על מה שבגור שהוא מבחוץ מהוכה אז דוקא יש שפה לגור סביב דהיינו דפנות להכלים מגלה] אבל אם היה כפוי גור זה נסר חלק או שאר דבר שאין לו ג״ק מגיל על מה שתוך הגור גם כשאין דופן סביב להגור או להכלי (פ״ה מ״ו). (ג) **ובמוטה** הכלי הג״ל על גלה ופיה סמוך להכותל (פ״ה מ״ז) או כשפה הכלי סמוך להמעזיבה שבאהל המת (רפ״ט מ״ט) אז רק באין בין פה הכלי להכותל או להמעזיבה. אויר טפח מגיל על מה שבתוכה. ולראב״ד כל כלי כפוי ע״ג קרקע חלקה מגיל בין בכ״ח ובין בשאר כלים אבל בכולם אינו מגיל כפוי רק במדובק בקרקע בגמיד פתיל (עיין פרק כ״ח מטו״מ הלכה ג׳):

(ד) מיהו כ״ז לענין שגיל הכ״ח או שאר כלי שאינו מקבל טומאה הג״ל על מה שבתוכן בגירוף כותל הבית או בגירוף קרקעית הבית. או בגירוף המעזיבה. אבל כשעומדין להגיה באהל המת אז בין כ״ח או שאר כלי שאינו מקבל טומאה אין מגילין על מה שבתוכן רק בים להן גמ״פ סביב לכל נקב שבכלי העשוי לאוכלין כמוגיא זית. ובעשוי למשקין בנתנקב כמכים מבקה וכשהנקב קטן מזה ל״ל לפתמו (פ״ע דכלים מ״ח ועי׳ רמב״ם מטו״מ פכ״ב הלכה ג׳) חוץ מכלי הבא במדה בו יש חילוק דמכוסה בכלי אחר שאינו מקבל טומאה אז צריך גמיד פתיל במקום דבוקן יחד אבל במכוסה בנסר שאינו כלי. וה״ה בשסתום בדלתו בהא סגי ואין צריך גמיד פתיל סביב הנסר והדלת וכן כל נקב שבו שהוא פחות מטע״ש אין צריך גמיד פתיל (לעיל פרק ד׳ מ״א ועי׳ מ״ש שם בס״ד סימן ע׳ ובבועז שם סימן א׳):

(ה) דיני חציצה בין אהל לאהל מן הצד. דהיינו שיש חלון פתוח טע״ש בין בית ממא לטהור ושתם החלון בין בכ״ח שבאו נגד הטומאה או בשאר כלים שאמק״ם כנ״ל מגילין שלא תכנס הטומאה דרך החלון אם מחוברין עם דפנות אהלים מגילין. וכגון בית שחצצו בקרקעים וגבן נגד הטומאה (פ״ו מ״ב). וכ״כ כלים שבין מגדל לכותל סהורין אף שאין המגדל דבוק לדופן (כפ״ד מ״א). וב״ש אם סתם החלון הג״ל עם נסר חלק או שעשה מחיצה באמצע האהל מכלים הג״ל או מגסרים פסולין שהעמיד שם אפי׳ בדרך ארעי חוצץ (כפפ״ו מ״ד). מיהו אם רק מיעט בכלי הג״ל הטע״ש שהחלון צריך שיהיה לעתו שלא לפנותן משם אבל בסתמו להחלון כולו בכלים הג״ל או בנסר אף שלא בטלו שם מהני (כ״כ הר״ש לקמן פ״ו מ״ב ותוספות ב״ב ד״כ ע״א ד״ה היא). אמנם להרמב״ם (פט״ו מטו״מ) אפילו בסתם החלון כולו עם הכלי אפ״ה דוקא בשבטלו במקום הסתימה מהני. [ול״ם היה נ״ל דכל הנך מגיות דקדירה בארובה וכפ״שה ע״פ הבור (פ״ה מ״ג ו׳ ז׳) ובית שחצצו בקרקעים בפרקן וכן עוד מגיות רבות דחיקא לן מילתא עובא לאוקמא לכולהו בשבטלן להיות שם לעולם. אולם עי׳ מ״ש בס״ד לקמן פ״ח בהלכתא נגירתא סימן ה׳ שים מקום לייסב קו׳ זו]. מיהו בעשה מעשה בנוף הכלי שחבבו בחלון בטיח או במסמרים או במעשה אחר אפילו כלי מתכות או כ״ח שפיהו לפנים והוא טמא לא די שמבטל על ידי זה טומאת הכלי (ככלים שפכ״ה) אלא גם כן חוצץ (כתוס׳ ב״ב דף י״ט ע״ב ד״ה ותיפוק):

(ו) דיני חציצה בין מטה למעלה. בזה יש חילוק בין שהשמיכה בדפנות אהלים או לא. דבשמך הכלי שאמק״ם לדפנות אהלים. כגון שהשמיך פה הכלי לכותל הבית מבחוץ וטומאה תחתיה באויר טפח על טפח אז לא לבד מה שבתוכה גיגל אלא גם מה שלמעלה מהכלי גיגל דמלאין אויר טפח בין שפת פיה לכותל. הרי דין הכלי כזיז הבולט מהכותל והו״ל על ידי זה כאהל ממש ומגיל (כפ״ה מ״ז) ורק כ״ח כה״ג אינו מגיל דכ״ח אין דינו כאהל (רמב״ם מטו״מ פכ״א ה״ג):

(ז) מיהו בארובה כה״ג. כגון שיש ארובה טע״ש בין בית הממא לעליה המקורה [דבאין העליה מקורה נגד הארובה שבמעזיבה שתחתיה אז אפילו תוך הבית נגד הארובה שלמעלה טהור. וכ״ש שאין הטומאה יוצאת דרך הארובה מהבית לעליה או להיפך] בזה אין חילוק בין שאר כלים שאמק״ם לכ״ח. דבכולן דין חלילתן ממש כדין תחיצת חלון שבכותל (לעיל סימן ה׳) שבאם סתם הארובה בא׳ מכל מיני כלים הג״ל ואפילו עם כ״ח שבנו נגד הטומאה הג״ל הארובה כסתום. ואין הטומאה יוצא דרך הארובה מהבית לעליה או להיפוך. ורק שבכ״ח צריך שיהיה נגו נגד הטומאה (ועי׳ פ״ו מ״ד ו׳ ז׳). ונ״ל דה״ע דדוקא בכפאה לכ״ח על פיה באהל המת או שהדביק פיה לכותל שיהיה הכ״ח לבדו אהל. אמרינן דאין כ״ח נידון כאהל אבל בתחבה בארובה שבמעזיבה או בחלון שבכותל שכבר יש שם אהל מצטרף הכ״ח להגיל וכמש״ל:

(ח) ולא עוד. אלא אפילו כ״ח או שאר כלי שאמק״ם. שומדת לטפה מכוון נגד הארובה שבין בית לעליה המקורה ויש לשער שאם תעלה הקדירה יהיו שפתות הקדירה מוגשות בעובי גדלי הארובה אמרינן גוד אחית שפתות הארובה עד למטה. ונחשב כאילו הכלי שעומדת למטה תחובה בהארובה שלמעלה ואין הטומאה יוצאת דרך הארובה מהבית לעליה או להיפך. ואפ״ה יש מילוק בזה שאם הטומאה רצופה תחת הכלי שמונחת למטה תחת הארובה הרי אפילו נחשב הכלי בתחובה בארובה שבתקרה. הרי גם תקרה שטומאה רצופה תחתיה הטומאה בוקעת לעליה ומתפשטת שם לתחת כל תקרת העליה כל שאין הטומאה הרצופה סמוכה יותר לאהל שתחתיה ממה שסמוכה לעליה (כפ״ו מ״ד). וכ״ש אם היה כ״ח וטומאה רצופה תחתיה הרי כיון שהטומאה בוקעת לתוך פנימית הכ״ח הרי נטמא הכ״ח ואינו חוצץ. לפיכך בין שהכלי הוא כלי שאמק״ם או כ״ח אם הטומאה רצופה תחת הכלי נטמא כל העליה והבית שהוא. וכן מוכח מתוספתא שהבאתו לעיל (פ״ד סוף מ״א) דבטומאה רצופה תחת רגל המגדל הטומאה בוקעת ועולה והבית שהוא. ואי״ל נימא בכה״ג סוף טומאה לצאת דרך תוך הבית. י״ל דבכל טומאה רצופה שבוקעת למעלה לתוך הבית בכה״ג אין אומרים סוף טומאה לצאת דרך הבית דכיון דהטומאה סגורה לגד תוך ולגד הבית מג״ל שיוציאה דרך הבית ולא דרך תוך הבית וכן מוכח מטומאה תחת העמוד שבמערה והיא רצופה בוקעת ועולה וחלול המערה שהור. ולא אמרינן סוף טומאה לצאת דרך המערה (כפ״ו מ״ו). וכל זה כשהטומאה רצופה תחת הכלי שמונחת מכוון נגד הארובה. אבל כשיש תחת הכלי אויר טע״ש וטומאה שם אז מדהתבינן להקדירה כאילו תחובה בארובה למעלה לפיכך רק להבית מתפשטת הטומאה מתחתיה הכלי אבל העליה שהורה (פ״ו מ״ו):

(ט) וכל זה בכ״ח או בשאר כלי שאמק״ם. אבל בעמד למטה נגד הארובה כלי הבא במדה שהוא כמולא הארובה והטומאה רצופה תחת הכלי שפיה שתוס למעלה הבית ממא. מדאין מקום לטומאה לצאת רק דרך הבית. אבל אין הטומאה בוקע לתוך הכלי וגם לא למעלה ממנה לתוך העליה (כלעיל פ״ד סמ״א ולקמן פ״ט מי״ב בבבא דמוסה על גדה והיא מחזקת מ״ש ועי׳ לעיל פ״ג מ״ש בקרית ארבע דאין טומאה רצופה). וכ״ש בשהטומאה מונחת תחת תקרת הבית. או בשמונחת באויר טע״ש שתחת הכלי הבא במדה העומד מכוון נגד הארובה הג״ל. הבית ממא והתוכה והעליה טהור. ואפילו פיה פתוח למעלה (פ״ש מי״ב):

(י) אמנם אם הכלי חוצץ בין הטומאה לטהרה שא׳ מהן למטה וא׳ למעלה. בלי סיועת דפנות אהלים וכגון שהכלי יושבת על שוליה אז בכל מיני כלים הג״ל שאמק״ם ואפילו כלי הבא במדה בין שהטומאה רצופה תחת שולי הכלי ובין שהטומאה מונחת תוך הכלי או שהטומאה תלויה באויר ממעל לפה הפתוח של הכלי הטומאה בוקעת ועולה ויורדת בין בתחתיתה בתוכה או ע״ג כל שכנגד הטומאה ממא אבל אין הטומאה מתפשטת לגדדים כלל (פ״ש מי״ג). ואפי׳ כלי הבא במדה המחשב כאהל. הג״מ כשפיה מכוסה כלפי מעלה. דהרי

ים אהל בתוכה או שיש אויר טע"ט תחת שוליה אז הרי שוליה כאהל על שתחתיה. שדין זה אז יבואר בס"ד להלן. אבל הכא ביושבת על שוליה שאין אהל תחתיה וגם פיה פתוח למעלה שאין אהל בתוכה אז אין כלי הבא במדה דינו כאהל. אלא דינו כשאר כלי שאמק"ע. שטומאה שלמעלה או שלמטה ממנה או שבתוכה בוקעת ושולה ויורדת (פ"ש מי"ג). ורק בכ"ח כה"ג שיושבת על שוליה ופיה פתוח כלפי מעלה בין שהטומאה רצופה תחת שוליה או מונחת בתוכה או תלויה באויר ממעל לפה הפתוח של הכלי הרי הטומאה בוקעת ושולה ויורדת בכל כלים הנ"ל. אלא דבכ"ח כיון שבוקעת הטומאה לתוך אויר הכ"ח הרי נטמאו כותלי הכ"ח סביב וגומא כל האויר שתוך הכלי ולפיכך כל תוך חללה אפילו שלא כנגד הטומאה טמא. אבל למעלה ולמטה מהכלי רק נגד הטומאה טמא (ועי' מ"ש בס"ד פ"ש סימן ק"ח). וא"ת כשהטומאה מונחת תחת שולי הכ"ח רצופה היאך אפשר שיטמא הכלי. הרי כ"ח אמק"ע מגנו. י"ל דזהו דוקא כשאין הטומאה רצופה תחתיה אבל ברצופה כיון שבוקעת לתוך חלול הפנימי של הכלי הו"ל כנגע טומאה בתוכה וגומא כולה גם בתוך וגם כל המסרות שבתוך הכלי אף שלא כנגד הטומאה שתחתיה ואפי' גם לא נגעו בהכ"ח בפנים נטמאו. ואפילו נתלה כלי לתוך חללה נטמא. דלף לאין כלי נטמא מאויר כ"ח (שבת קנ"ח ע"ב) הייט לאחר שנסתלק עיקר המטמא מהכ"ח. אבל באותה שעה שעדיין הטומאה תחת הכ"ח גם כלי נטמא באויר וממעט חיצורין (וערכ"מ פע"ז מטו"מ ה"ה ועמ"ש בס"ד לקמן ספ"ט):

(יא) ובשפה הכלי פתוח למעלה ותחת שולי הכלי יש אויר עפח על עפח בגובה עפח אז יש חילוק בין כל הכלים לכלי הבא במדה. דבכל שאר הכלים שאמק"ע. כל כנגד תחתית הכלי למעלה ולמטה עד הרקיע ועד התהום טמא בין שהטומאה תחתיה או בתוכה או למעלה מפיה. דמדמ"מ בקשה הטומאה להאהל שתחתיה חוזר האהל הזה ובוקע למעלה ולמטה (כפ"ש סוף מי"ג). וכן הוא הדין בכ"ח ג"כ כנ"ל (ספ"ט). אבל כלי הבא במדה כה"ג שפיה פתוח כלפי מעלה ויש אויר עפ"ש ביניה לקרקע. אם טומאה תחתיה. רק תחתיה טמא. בתוכה אז ע"ג רק כנגד הטומאה עד הרקיע טמא. דשולי כלי זה חוצץ.

מדמחצב כאהל ממש (פ"ש סוף מי"ד):

(יב) ואם פה הכלי מכוסה בין בדלת שבכלי גופו או שמכוסה בנסר (פ"י דכלים מ"ז ועי' חוי"ש פ"ד דאהלות מ"ח ד"ה טומאה) אז שמונחת מעטה ופה הכלי פתוח למן הצד. דבכל הנהו יש קירוי להכלי למעלה והכלי יושבת על שוליה. יש ג"כ חילוק בין הכלים דבכ"ח בין שהטומאה בתוכה או תחתיה אז ע"ג כל כנגד הכלי טמא מדנטמא כל אוירה שתוך חללה והוא בוקע ושולה ויורד (פ"ש סוף מט"ז). ובשאר כלים שאמק"ע בין שהטומאה רצופה תחת הכלי אז שהטומאה ע"ג תחתיה וגבה נגד הטומאה טמא. אבל הכל הטומאה בתוכה או אפילו שכפויה על פיה והטומאה תחתיה בתוכה אז ע"ג אז בין למעלה אז למטה מהטומאה כל כנגד הכלי טמא (פ"ש משנה י"א וסוף משנה י"ב) [ועמ"ש בס"ד (פ"ש סימן ס"ז) דכל כפויה על פיה הייט באין שפתותיה מוגעין בהקרקע. דאל"כ כשהטומאה ע"ג אין טומאה בוקעת לתוכה בשאר כלים שאמק"ע. ורק בכ"ח בכפויה על פיה באהל המת אפילו בצמ"פ איכה מגלת על הוכה]. ובכלי הבא במדה שפיה למעלה נשול בדלתו אז מכוסה בנסר אז מטמא על צדה ופיה פתוח למן הצד כיון דבכל הצד נוגע יש קירוי כלפי מעלה בין שמכוסה פיה בנסר וכין שמסוגר בדלת הכלי עצמה אז ע"י דופן הכלי וכגון שהיא מונח מטמא על צדה נמצא צדה ה' של דופן הכלי כלפי מעלה כעין כסוי וצד שאחר של דופן הכלי הוא כעין שוליים אז הע"ג דכלי

ר' עובדיה מברטנורה **אהלות אדם וכלים פרק ו** תוספות יום טוב ציונים

פרק ו א אדם וכלים *)עשויין אהלים לטמא. אהל הנסמך על ידי אדם אז על ידי כלים שתחתיו אפילו שלא כנגד נחשב אהל לטמא כלים שתחתיו הטומאה כאילו נהוגים באהל המת: אבל לא לטהר. דאין נחשבים אהל לאוץ בפני הטומאה:

*) נד"א נעשין נדבך

פרק ו א אדם וכלים נעשין אהלין ומתניתין הכי אסברה. אבל הרמב"ם [נרים] פרק י"ב מהלכות טומאת מת כתב אדם או כלים שנעשו אהל על הטומאה בין שהיו הן עצמן אהל בין שהיו עמודי האהל כו' ועיין

פרק ו א אדם וכלים נעשין אהלין הנסמך ע"י אדם כו'. וכן כתב הר"ש. לטון הר"ב אהל לטמא) אבל לא לטהר ב) כיצד

פרק ו א נעשין אהלים. כן צריך להיות בפירוש ר"ע ז"ל והגי' הר"ר יהוסף אשכנזי ז"ל אהלים בנ"ס: מלאכת שלמה

א אדם וכלים. תוס' עיכוכין נא. ד"ה ומל סגל. מיי' פי"ב מהט"מ ה"א ב' ופי"ז ה"ב:

אליהו רבא

פ"ז א אדם וכלים נעשים אהלים לטמא כו'. אדם וכלים נעשין אהלים להביא את הטומאה אבל לא לאוץ בפני הטומאה ואפילו כן סומכין את האהל איך תוצלין בפני הטומאה:

משנה אחרונה

פרק ו א אדם וכלים נעשין אהלים לטמא. פתח באהלים ומפרש עמודי אהלים. לכאורה נראה משום אדם נקט עמודים דאי לאשמעינן באהל עצמו פשיטא דאדם

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

פ"ז א) אם אדם או כלים האהילו על הטומאה והטהרה טמא הטהרה: ב) דאין נחשבים כשאר אהל לאוץ בין טומאה לטהרה. כשא' מהן למעלה מהאדם והכלי. וא' מהן למטה ממנו. ואפי' כשאינן ביניהן כלי שאמק"ע. מיהו בכה"ג רק בלירוף דפנות אהלים או בלירוף מעזיבה.

מדהכלי בעצמו אמק"ע הר"ז חוצץ. וכלי הבא במדה. ופיה פתוח למעלה וגם אין אהל טע"ט תחת שולי הכלי. אע"ג דכשהיא טמאה אפי' בלא אמ"פ דינה כאהל ומגלה על מה שבתוכה. אפ"ה הכא שפיה פתוח כלפי מעלה. אינה חוצלת בפני הטומאה משום דבין תחתיה אז בתוכה אין

נס

מקבל טומאה ואינו חוצץ. ומיהו באדם נמי משכחת לה בשובב טוכבים שאינו מקבל טומאה ואפ"ה אינו נעשה אהל. והא דאתריגן בפ' נא יחפור ד' כ' דעובד כוכבים ממעט בחלון. שאני חלון דהוי דפנות אהלים ובכה"ג כלים נמי נעשין אהל לעצר כדאמרי' פ"ה. וי"ש אם אדם מגיע עם דפנות אהלים שהו כלים פ' מ"ש פ"ה מ"ח ובמתני' דלקמן כתבנו דמוכח מדברי הרמב"ם שאדם אינו מגיע עם דפנות אהלים וי"ע: אבל לא לעצר. הטעם נראה דאהל הממשכן יליפין כמ"ש הר"ב ספ"ג והתם מבטלו לאהל לטומ ואדם וכלים אין דרך לבטלו. ואפשר דמשה"ק מפרש לה מגה בעמודי האהל ולא באהל עצמו משום פלוגתא דר"מ דמעצר דוקא בעמודים הרבנה טמאין הדרך דאורמא הכי ונדרך נמי עשוי לבטל. אבל אדם עצמו אפשר דמודה ר"מ.

נמ

ונשאין בסמוך [*וכן בשם מהר"ם רפ"ע בד"ה כל שהוא כו'] : נושאין את הנדבך. כולה מתניתין בנושאין בחויר כגון בחלר לו בגגה ולא בתוך הבית הר"ם. [*ומ"ש הר"ב ל' נדבכין כו'. עזרא ו (ד)] : כלים שע"ג. ואפילו שלא כנגד הטומאה טמאים. הרמב"ם פי"ב מהט"מ. וטעמא דכיון שנעשה אהלון לטמא הוי כמאן דמלי טומאה. שהרי מטמא לכל הכלים שתחתיו והרי כל מה שעליו הוא כנגד הטומאה וכיון שאינו חוצץ הרי כל שע"ג אפילו שלא כנגד הטומאה טמא. וכיולא בזה במשנה ב פ"ע: טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאין. דכיון שאינו חוצץ והטומאה יורדת ומשירדה כנגדה שוב נעשה אהל על הטומאה שירדה לטמא כל שתחתיו. וכיולא בזה במשנה ב פ"ע: רבי אליעזר מטהר. היינו בנתון על מוט שאין בעביו כעובי המרדע שלא הוזקקו הנושאים לטומאה. כדתנן לקמן רפט"ז כל המטלטלים מביאים את הטומאה על האדם הנושאו בעובי המרדע. וכך מוכח בהוספתא הר"ם. ומסתברא דפליג נמי בנתון על ארבעה כלים כו'. אבל מצאתי למהר"ם שכתב דבנתון על ד' כלים אפילו ר"א מודה. ובנתון על ד' אבנים מודו רבנן דחוללים אלא באדם פליגי. רבנן סברי כיון דמקבל טומאה כמו כלים. יש לו דין כלים. ואין חוצץ. ור"א מדמה ליה לבהמה שיש בו רוח חיים כמו בהמה. ע"כ: נתון על ארבעה כלים כו'. עיין מ"ש בשם מהר"ם במשנה ב פרק יב [סד"ה סרידה]: אפילו כלי גלילים כו'. שאינן בחין במדה. אבל כלי גלילים כלי אבנים כלי אדמה הבאים במדה. הרי הם כאהלים ואינם ככלים ולפיכך חוללים בפני הטומאה. הרמב"ם פי"ב מהט"מ [הלכה ג] וכ"כ בפי"ג. והראב"ד הניח עליו אפילו של עץ והם באים במדה כדאיתא בר"פ דלקמן. וכתב הכ"מ שהרמב"ם לא הוצרך לכתוב זה. שסמך על מה שהעתיק אותה המשנה דרש פרק דלקמן שם בפי"ב. וכאן דאיירי בכלי אבנים. שיש בהו שאינן בחין וכו' ולא למטמא כלי עץ בת. ע"כ. וראיתה לי שהדבר מוכרע מעצמו שכן הוא. שהרי לא שייו בהדיא זה החילוק דמחלק הרמב"ם לומר שאם באים במדה שחוללים וגם הכ"מ לא הראה מקום כלל מאין יצא לו להרמב"ם. ולפיכך קרוב הדבר שמכח קושיא שהוקשה להרמב"ם ממתניתין דרפ"ח דלקמן. דהתם תנן דכלים הבאים במדה שחוללין. והוקשה לו מאי שנא מהכא דכלי גלילים כו' שאינן חוללין ואע"פ שגם הם אינם מקבלים טומאה. ומש"ה ניחא ליה בכך דהך כלי גלילים כו' דוקא כשאינם באים במדה. וזה יתר עליהן הבא במדה. דמשום גודלו יצא מהורת וצורת כלי כלל ודומה לאהל. משא"כ שאר כלי. שאף ע"פ שהוא טהור. כמו הנדבך. בערוך הביאו בערך גרוד ופי' ממה שנושאין בה המת וי"א כמו ארון של מת שנושאין במוטות ע"כ. וכן כתב הרב בעל אבקת רוכל שמצא בספרי כתיבת יד. ועל הפירוש שהביא רש"ל נדבך אבן רחבה וגדולה כתב ה"ר יהוסף ז"ל פי' זה אינו נראה כי אבן אחת אינה נקראת נדבך אלא שורה של אבנים נקראת נדבך ע"כ: כלים שעל גביו. פי' ה"ר אפריים אשכנזי ז"ל ר"ל כלים שהם כנגד הטומאה ע"כ אמר המלקט בהדיא כתב הרמב"ם ז"ל בפי"ב דהלכות טומאת מת בהפך וז"ל ואם היו כלים על גביו כלי אבנים כלי אדמה הבאים במדה. אבל כלי גלילים כלי אבנים כלי אדמה הבאים במדה. הרי הם כאהלים ואינם ככלים ולפיכך חוללים בפני הטומאה. הרמב"ם פי"ב מהט"מ [הלכה ג] וכ"כ בפי"ג. והראב"ד הניח עליו אפילו של עץ והם באים במדה כדאיתא בר"פ דלקמן. וכתב הכ"מ שהרמב"ם לא הוצרך לכתוב זה. שסמך על מה שהעתיק אותה המשנה דרש פרק דלקמן שם בפי"ב. וכאן דאיירי בכלי אבנים. שיש בהו שאינן בחין וכו' ולא למטמא כלי עץ בת. ע"כ. וראיתה לי שהדבר מוכרע מעצמו שכן הוא. שהרי לא שייו בהדיא זה החילוק דמחלק הרמב"ם לומר שאם באים במדה שחוללים וגם הכ"מ לא הראה מקום כלל מאין יצא לו להרמב"ם. ולפיכך קרוב הדבר שמכח קושיא שהוקשה להרמב"ם ממתניתין דרפ"ח דלקמן. דהתם תנן דכלים הבאים במדה שחוללין. והוקשה לו מאי שנא מהכא דכלי גלילים כו' שאינן חוללין ואע"פ שגם הם אינם מקבלים טומאה. ומש"ה ניחא ליה בכך דהך כלי גלילים כו' דוקא כשאינם באים במדה. וזה יתר עליהן הבא במדה. דמשום גודלו יצא מהורת וצורת כלי כלל ודומה לאהל. משא"כ שאר כלי. שאף ע"פ שהוא טהור. כמו כלי אפי' שלא כנגד הטומאה ממאים ע"כ. והאי בבא פירושא דאבל לא לטהר ואדאליק מיניה מפ' בריש: כלים שתחתיו טמאין. אפי' שלא כנגד הטומאה כאילו נהומים באהל המת דלטמא נעשין אהלים: ור' אליעזר מטהר. ר' אליעזר פליג נגי אדם דנעשה אהל לטהר והה"נ נגי סיפא בנתון ע"ג כלים דפליג כדמוכח בתוספתא וזהו ג"כ מה שכתבו תוס' ז"ל שם פ' לא יחפור דר' אליעזר ס"ל דנעשה אהל לטהר אפי' בנדבך שהוא נתון ע"ג כלים אפי' כלי גלילים כלי אבנים כלי אדמה ולרבנן אינו נעשה אהל אלא כשהוא

ביצד ג) ארבעה נושאין את הנדבך ד). טומאה תחתיו. כלים שעל גביו טמאין ה). טומאה על גביו. כלים שתחתיו טמאים ה). ר' אליעזר מטהר ו). נתון ז) על ארבעה כלים. אפי' כלי גלילים ח). כלי אבנים ח). כלי אדמה ח). טומאה תחתיו. כלים שעל גביו טמאים. טומאה על גביו. כלים שתחתיו טמאים ט). נתון על ארבעה אבנים

כפני

או

כלי

כשהוא

יכין תפארת ישראל בועז

פרק ו (א) ומה שהקשה בתוס' חדשים דהרי בב"ב (ל' י"ט ב') מוכח דגם שאר כלים שמקק"ע חוללין וא"כ איך הכא לא מהני כשהכלי שמקק"ע רק תומך האהל. במח"ב התם הרי מבואר שם דרק עם

דפנות

בה אהל. אבל בשם כסוי על פיה שכלפי מעלה או שם אויר טע"ט בין שולי הכלי להקרקע לא נעשה אהל לטמא כל שהתחיה. וגם חוללת בפני הטומאה [ועי' במחצצים פי' י' וי"א]. והא דלמרינן דאדם וכלים נעשין אהל לטמא ולא לטהר. מדרבנן הוא. דמדאורייתא אינן אהל כלל וגם אינן חוללין [רמב"ם ספי"ט מטו"מ]. ונ"ל דגזרו שיביא טומאה מדמי לאהל. ואפ"ה לא יחוץ. מדמצוין להתטלטל כל שעה שפי מבהמה. להכי גזרו בה רבנן שלא יהיו כאהל אהל לחוץ בפני הטומאה [ונ"ל דמה"ע גם עובד כוכבים דינו בכל זה כישראל. וכן משמע שתיית הפוסקים]. ומה"ט כלי הבא במדה דעשוי לנחת בתמת חוץ. מיהו גם בבהמה שהיא רובצת וטומאה רלוה התחיה טומאה בוקעת ועולה ויורדת. ואין גופה חוצץ [תוספתא פי"ג]: ג) התנא מפרש רק באדם או כלי תמכו האהל. כדי לאשמעינן פלוגתא דר"א. דאי בשהן עצמן האהילו לא הוה פליג ר"א דמדמטמא האדם המאהיל. גם לר"א אינו חוצץ: ד) אבן גדולה רחבה טע"ט. וכשאינו תחת אויר הרקיע. וה"ה כסר חלק אע"ג שב"כ אמק"ע [כפ"ה פי' מ"ה]. רק נקט נדבך לרבותא אע"ג שאין במינו מק"ע: ה) דמדנתמך הנדבך ע"י בני אדם אינו חוצץ אף שהנדבך עצמו אמק"ע. ולפיכך כל שכנגד הנדבך למטה ולמעלה. אפילו שלא כנגד הטומאה שלמטה מהנדבך. טמא. דכל תחתית הנדבך כמליא טומאה דמיא. אפילו כשהטומאה למעלה מהנדבך. הרי בקע לתחתיו וכדמסיק. וחוזר ובוקע משם גם למעלה ולמטה. היינו גם שם כל כנגד הנדבך טמא [כפ"ע סוף מי"ג]. רק התנא תחילה התפשטות הטומאה דרך הנדבך נקט: ו) דס"ל דהנדבך חוצץ ומיירי שלא האהיל הנדבך על הנושאים אותו. וכגון שאחזוהו בנדניו או שנשאו הנדבך על מוטות שאין בעביין שלים טפח. שאז לא נטמאו הנושאין המוטות [כלקמן רפט"ז] ולהכי מדנתמך האהל ע"י טהורים. ס"ל לר"א דחוצץ ולרבנן גם בבה"ג כל האהל שנתמך על אדם אפילו הוא טהור אינו חוצץ: ז) הנדבך הנ"ל: ח) שמקק"ע. ומיירי שאין מחזיקין מ"ש דאל"כ אפי' היו כלי עץ הו"ל כאהל ממש. שאפי' האהילו הן עצמן על המת שוליה חוללין [כמחצצים פי' י"א] וכ"ש שחוצץ הדבר הנתמך על יתן (א): ט) נ"ל דמדלא כלל תנא אדם וכלים בחדא בבא. ש"מ דרק באדם פליג ר"א. ומשום דכשהוא טהור. מהר הוא בעצמו מלהטמא להכי לא גזרו בו טהור אטו טמא.

תדלא

מלאכת שלמה

אפי' שלא כנגד הטומאה ממאים ע"כ. והאי בבא פירושא דאבל לא לטהר ואדאליק מיניה מפ' בריש: כלים שתחתיו טמאין. אפי' שלא כנגד הטומאה כאילו נהומים באהל המת דלטמא נעשין אהלים: ור' אליעזר מטהר. ר' אליעזר פליג נגי אדם דנעשה אהל לטהר והה"נ נגי סיפא בנתון ע"ג כלים דפליג כדמוכח בתוספתא וזהו ג"כ מה שכתבו תוס' ז"ל שם פ' לא יחפור דר' אליעזר ס"ל דנעשה אהל לטהר אפי' בנדבך שהוא נתון ע"ג כלים אפי' כלי גלילים כלי אבנים כלי אדמה ולרבנן אינו נעשה אהל אלא

כשהוא

משנה אחרונה

אלא שהר"ש בכפ"מ נגי עוף שכן כתב דאהל מ"ל ביטול אלא ממעט בחלון בני ביטול וכ"כ הרא"ש שם. ומ"מ נראה נהי דלא בני ביטול. מידי דאורחי' לבטלו בני וחיינו דתנן נמי רפ"ח סדין ותפן ומחללת שמטין אהלים דאורחייהו בהכי וכ"מ שם מהא דאתר המס ריב"ג לא הי' מודה באוכלין חוץ מעיגול של דבלה שבגלין ליבש תחתיו: ר"א מעבר. פי' הר"ב בתרוייהו וכ"כ הר"ש. וי"ל דין באדם ודין בכלים וכ"כ תוי"ט דמסתברא דבכלים נמי פליג ע"כ ובתוספתא איתא הכי בהדיא דפליג בכלים. אבל נמתני' אין לפרש כן דאי בתרוייהו פליג ליפרביהו וליתני אבנים אבנים כמ"ש מסר"ש: אפי' כלי גלילים. כתב הרמב"ם ואם הם באין במדה הרי הם כאהלים ומגילין ע"כ וכתב תוי"ט שנלמד מלקמן רפ"ח דבאין במדה חוללין. ומוכח יותר בפ"ה מ"ו דנסר חגק מגיל על כותל וחייט ממש בתך הבא. אלא שהרמב"ם נוקם שם כוותר פתוחה וחילק בין פתוחה לשלמה ושם הוכחנו דא"א לומר כן ובין פתוחה ובין שלמה דוקא בנסר ע"ב מגילין ועיקר הגילוח שם פתוחה ולא פתוחה ול"ל כיון שבאין במדה חוללין כ"ש שאר כלים אם מבנן לקרקע דאהל מעליא הוי כמו בית ופ' מ"ש בזה פ"ב דכלים מ"ה. ולאיתי להתוס' פ"ק

דשבת

בפני הטומאה: דבר שיש בו רוח חיים. תוך מאדם: **ב** אחד מהן. מאותם המנויים את המת *)לקוברו ולא מנושאי המטה. וה"ה אם הגיף את הדלת אדם אחר. אלא אורחא דמלתא נקט: הגיף את הדלת. כדי שלא תכנוס הטומאה לבית בשעה שיעברו דרך לאכסדרה שלפני הבית דים תקרה על גבה: אם יכולה דלת לעמוד. בלא סמיכת מפתח. ה"ל מפתח כמאן דליתיה והדלת חולן בפני הטומאה: ואם לאו טמא. דכל דבר הנסמך בכלים. אינו חולן בפני הטומאה כדאמרן דאין אדם וכלים נעשים אהלים לטהר. והיינו טעמא דתכן. וה"ע דגרוגרות. והיינו טעמא דטיח. משום דעמידתן

*) בד"ע ליפא

תחתיהן או על גביהן נעשין אהלים לטמא אבל לא לטהר כדתנן הכא. ע"כ. והרי זה סותר לדבריו שבפי"ב דמשנה המדות דכל כלי הבא במדה נעשים אהלים וחוללים אפילו לטהר ובתחתיהן ועל גביהן מיירי וברפ"ט ופס במשנה יב [ד"ה לו מחזקת] אכתוב בשם הכ"מ עלמו דמחלק בענין אחר. ופס אכתוב גם כן מה דעתי בכל זה בס"ד: **או על דבר שיש בו רוח חיים.** עיין מ"ש בזה במשנה ב פ"ג דפרה: **ב באכסדרה.** מפורש במשנה י פ"ק דסוכה: **אחד** מהן. פירש הר"ב מאותן המנוין את המת לקוברו ולא מנושאי המטה. כן לשון הר"ש. וטעמו דאי מנושאי המטה מכיון שנכנסה המטה עם המת שעליה תחת תקרת הקורה. כבר נכנסה הטומאה לפתח הבית. ולא הוציל כלל מה שהוא מגיף את הדלת. אלא אחד מקוברי המת. היינו ממנויו לקוברו והולך לפני המטה כדתנן נמי ברפ"ג דברכות. את שלפני המטה וכו'. אבל הרמב"ם מפרש קוברי המת ונושאי המת ואחר נכנסו תחת האכסדרה [בתופן אחר הגיעה הטומאה תחתיה] והיה שער הבית [נעול] והחזיק ר' מהנושאים לנעול שער הבית במפתח אחר בו. כדי שלא יפתח ותכנס הטומאה בבית [כיון] שהמשקוף יולא [ר"ל שהתקרה יולא. ובהרבה מקומות בנוסחת ר"י מוגה הגג במקום משקוף] אם היה הבית אפשר להתקיים נעול על עניו ולא יפתח ואפילו הסיר זה המחזיק ידו מן המפתח הנה הבית טהור. וכבר נבדל מהאכסדרה בזה השער הנעול. ואם כאשר יסיר זה [ידו

מן

וק"ק לע"ד לפי פירושו ז"ל תיפוק לי משום מפתח ואפשר לומר דהוא ז"ל ס"ל דמפתח כיון דמשמש עם הדלת המחובר לקרקע לא חשיב כלי וחולן אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו בלתי עזר האדם המחזיק: **אם יכול הדלת וכו'.** בתוספתא ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר אע"פ שנפתחה הדלת הבית טהור לפי שלא נעמא המפתח. ומכאן יש קצת ראיה למה שתרצתי לפי' הרמב"ם ז"ל:

שם

או על דבר שיש בו רוח חיים [יא]. **טומאה תחתיו כלים שעל גביו טהורין. טומאה על גביו. כלים שתחתיו טהורין: ב** קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה [יא]. **והגיף אחד מהן את הדלת** [יב]. **וסמכו במפתח** [יג]. **אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו** [יד] **טהור** [טו]. **ואם לאו טמא** [טו]. **וכן**

הבית

כלי גלגלים ודכוותייהו. מ"מ יש עליו צורת כלי ואינו דומה לאהל ובכך מיתרלים המשניות שפיר טובא. וכיון שלא נלמד דין הבא במדה בכלי גלגלים שיהא להם דין אהלים אלא מדין כלי עץ הבאים במדה שיש להם דין אהל. א"כ לא הולרך לפרש שכן גם כלי עץ הבאים במדה דהא מהם למדין לכלי גלגלים. ואין זה מן התימה. על שהרמב"ם שומך כך בחבורו הסתום. ומ"מ הני תרתי משניות דהכא ודרפ"ח דלקמן מיתרלים שפיר בהכי. דה"ל לו הוו כלים הבאים במדה היו חוללים. ולפיכך אני המה מאד על הכ"מ דבפי"ט רמי להו אהדדי להני תרתי משניות ונדחק לישב דחוללין דרפ"ח מיירי בפתח שבין בית לבית ומומאה בחתת מהן. אבל בשהטומאה

כלי גלגלים שהרי אינו צורת כלי ואינו דומה לאהל ובכך מיתרלים המשניות שפיר טובא. וכיון שלא נלמד דין הבא במדה בכלי גלגלים שיהא להם דין אהלים אלא מדין כלי עץ הבאים במדה שיש להם דין אהל. א"כ לא הולרך לפרש שכן גם כלי עץ הבאים במדה דהא מהם למדין לכלי גלגלים. ואין זה מן התימה. על שהרמב"ם שומך כך בחבורו הסתום. ומ"מ הני תרתי משניות דהכא ודרפ"ח דלקמן מיתרלים שפיר בהכי. דה"ל לו הוו כלים הבאים במדה היו חוללים. ולפיכך אני המה מאד על הכ"מ דבפי"ט רמי להו אהדדי להני תרתי משניות ונדחק לישב דחוללין דרפ"ח מיירי בפתח שבין בית לבית ומומאה בחתת מהן. אבל בשהטומאה

מלאכת שלמה

כשהוא נתון ע"ג אבנים ע"כ: **ב** והגיף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח. פי' הרמב"ם ז"ל אחד מן הנושאים או זולתו אם היה אפשר שהפתח יתקיים נעול ולא יפתח אפי' הסיר זה המחזיק ידו מן המפתח הנה הבית טהור ואם כשיסיר ידו מן המפתח לא יעמוד הדלת הנה הוא טמא לפי שנמלא שאדם זה הוא שחזק בפני הטומאה ואדם וכלים מגיפין ואין חוללין ע"כ

יכין

מדלא בטיח כל כך. משא"כ כלי אתין בה דעת אף שזו אינה בת קבלת טומאה אפ"ה נזרינן בה אטו שאר כלי טהור שאפשר לק"מ. [ומצינו דומה [כלים פ"ח] דגזרו במשקין שמאין שישמאו כלים. ולא גזרו שיטמאו אדם. וגם זה מהן טעמא וכמ"ש שם בס"ד]: **יא)** כולל בהמה חיה ועוף חוץ מאדם דאינו חולן: **יא)** הוא כמין הקרה שבולעת לחוץ מאמצע גובה הכותל של הבית. ומשאו המת תחתיו: **יב)** קודם שהכניסו המת תחת האכסדרה. בא אדם שבבית ואחז הדלת שתשאר נעול. עד שילאו הנושאין המת מתחת האכסדרה. ועשה כן כדי שלא תתפשט הטומאה מהאכסדרה להבית דרך פתח הפתוח: **יג)** ר"ל לו שסתם הדלת ע"י מפתח שתחב שם. והרי אפי' כמפתח הוא פשוט כלי עץ שאמק"ט עכ"פ כלי הוא ואינו חולן: **יד)** גם כשיסיר ידו לו המפתח: **טו)** ר"ל מה שבבית טהור: **טז)** וקמ"ל הכא דאפילו מחילה בלי אהל. כשנתמך ע"י אדם או כלי אינו חולן **(ב)**:

תפארת ישראל

דפנות אהלים מגינין כלים כהך. משא"כ הכא. וכמש"ל סי' ג': **(ב)** וג"ל עוד דקמ"ל הו דאע"ג שבמפתח אמק"ט. ואילו היה מונח בהחלון ומיעטו מעט"ע היה חולן עם דפנות אהלים. אפ"ה דוקא בכה"ג שכשתחבו וחברו לדפנות אהלים בכר מתבטל קלת מהיות כלי ונחשב כדופן עצמו ומגיל. אבל הכא שרק סמך עמו הדלת שחולן עדיין שם כלי עליו. ומדנסמך אחילה ע"י כלי אינו חולן [ומתורץ בזה קו' הרא"ש]. ותו קמ"ל גם בריש"א. דשד"א

דזוקא

דפנות אהלים מגינין כלים כהך. משא"כ הכא. וכמש"ל סי' ג': **(ב)** וג"ל עוד דקמ"ל הו דאע"ג שבמפתח אמק"ט. ואילו היה מונח בהחלון ומיעטו מעט"ע היה חולן עם דפנות אהלים. אפ"ה דוקא בכה"ג שכשתחבו וחברו לדפנות אהלים בכר מתבטל קלת מהיות כלי ונחשב כדופן עצמו ומגיל. אבל הכא שרק סמך עמו הדלת שחולן עדיין שם כלי עליו. ומדנסמך אחילה ע"י כלי אינו חולן [ומתורץ בזה קו' הרא"ש]. ותו קמ"ל גם בריש"א. דשד"א

דזוקא

בועז

מדלא בטיח כל כך. משא"כ כלי אתין בה דעת אף שזו אינה בת קבלת טומאה אפ"ה נזרינן בה אטו שאר כלי טהור שאפשר לק"מ. [ומצינו דומה [כלים פ"ח] דגזרו במשקין שמאין שישמאו כלים. ולא גזרו שיטמאו אדם. וגם זה מהן טעמא וכמ"ש שם בס"ד]: **יא)** כולל בהמה חיה ועוף חוץ מאדם דאינו חולן: **יא)** הוא כמין הקרה שבולעת לחוץ מאמצע גובה הכותל של הבית. ומשאו המת תחתיו: **יב)** קודם שהכניסו המת תחת האכסדרה. בא אדם שבבית ואחז הדלת שתשאר נעול. עד שילאו הנושאין המת מתחת האכסדרה. ועשה כן כדי שלא תתפשט הטומאה מהאכסדרה להבית דרך פתח הפתוח: **יג)** ר"ל לו שסתם הדלת ע"י מפתח שתחב שם. והרי אפי' כמפתח הוא פשוט כלי עץ שאמק"ט עכ"פ כלי הוא ואינו חולן: **יד)** גם כשיסיר ידו לו המפתח: **טו)** ר"ל מה שבבית טהור: **טז)** וקמ"ל הכא דאפילו מחילה בלי אהל. כשנתמך ע"י אדם או כלי אינו חולן **(ב)**:

שבתב

אדרבה מחוברין פשיעא דמ"מ מבית. ולאיתי דברי התוס' פ"ק דסוכה ד' י"ג דבאמצעים וירקות כשהם מחוברין מתבטלין בכוח ואינם חשובין אהל: **אור על דבר שיש בו רוח חיים.** בכפ"מ כתב הכ"ב נבי עדל בהמה דוקא שעומדת ולא מהלכת ונלאה ד"ה הכא. וצ"ע גב' מאיר דסבר לקמן פט"ו מ"ט כל מתילה שבומדת בכוח חיים אינה מתילה ואינו מעמא משום גולל אי פליג נמי הכא דאינו חשוב אהל. ומיהו הכא דאייתי בגדנך שע"ג הכדכך הוא אהל ובהמה אינו אלא מעמיד משמע דבמעמיד מודה דאתיא בתמי' סוכה דף כ"ג הטומאה סוכה ע"ג בהמה ר"מ מכשיר. אבל בפ"ח בעדל בהמה שהיא אהל וכן בטורים פ"ג דפרה ל"ט: **ב אם** יכול הדלת לעמוד בפ"ע עיאור ואם לאו טמא. הר"ב מפרש הך מתני' מעמעמא דמתני' דלעיל שאדם וכלים אין נעשין אהל לטהר וכ"כ הר"ש. ויש לתמוה דה"כ היכי כתבו בסוף מתני' שהמנות והקנקנים פיהן כנגד הטומאה אינו חולן וכ"ה בגמ' פ' לא יתפור ובתוספתא. ותיפוק לי' דאפי' עיאורין אין חוללין לעיל כדאמרן אפי' כלי גלגלים אין חוללין ועוד א"כ מתני' מאי קמ"ל הא תני לה במתני' דלעיל ומתוך זה נראה דהכא לאו משום דאדם וכלים אין חוללין. דהכא אם הן עיאורין חוללין כיון שקומתן את הפתח ואת החלון אינו דין דפנות אהלים דאמרי' בפ"ה מ"ב שאפי' קדרה שבאמצע הטומאה וכ"כ הראב"ד בהגות פי"ג מהט"ר שלא אמרו בכלים עיאורים אלא שאין חוללין משום אהל ולא משום מעמיד אהל אבל בחור או באמצע כל דבר שאין מקבל טומאה חולן שלא תעבור הטומאה לגד הבני דוק ומשכח עכ"ל וכן בית שאינו בקנקנים כד הקירות הגיעו דפנות אהלים יותר מכלים עיאורין ולכך אם אין פיהן כנגד הטומאה ודאי חוללין והיינו דקתני הכא אע"ג דאמרי' אדם וכלים אין חוללין בכה"ג במקום דפנות אהלים חוללין אלא אם כן ממאים לא חייבי. וכך נראין דברי הרמב"ם בתשובה שבני קובבי המת כתב בפי"ח שהגיף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח וכן אם הי' אדם מבפנים או מבחוץ סומך הדלת אם אין הדלת יכול לעמוד בפ"ע שמא לפי שמלא האדם הוא שאין בפני הטומאה ואדם וכלים מגיפין ואין חוללין ע"כ. נראה שהוא מפרש שזה שסמכו האדם במפתח אלא האדם שסמכו הוא עושה האילה. ולכך כתב שהאדם הוא שאין ר"ש דבאדם לא מלינו שיגיל עם דפנות אהלים והלכך אפי' עיאור אינו מגיל. אבל בני בנים של גרוגרות המונחת בחלון כתב בפט"ו העעם שהרי התבית ממלה דאינו עיאורים מגלת בחלון משום דפנות אהלים. וכן בית שאלקו בקנקנים דפט"ד כתב אם היו פיהן כלפי הארבה מגילות ואם פיהן כלפי הטומאה אין מגילות ע"כ. ומי מה"ע דכלים עיאורים מגילין עם דפנות אהלים. והרי לך דטעמא דמתני' דהכא לאו כהך דלעיל דאדם וכלים אין חוללין. דהכא שפיר חוללין אי עיאורים ניהו משום דפנות אהלים. ודברי המפרשים ל"ע. **ויותר** מיתה על הרא"ש שכתב בפירושו בפ' לא יחפור פריך האי מבית היכי דמי אי פומה לבר היא נופה מיתון לא נריכא דפומה ניהו. ותימה לי דכלי נופי' שהוא עיאור מולן ודבר אחר הטומאה ע"י כלי עיאור חולן. וכל אלו הלכות הן דהא אהל של פשתן ושור אע"פ שהוא עמא מולן ודבר על כלי גלגלים אינו חולן אע"פ שהוא כלי עיאור עכ"ל משמע דקשיא לי' הא דאמר היא נופה מיתון אלמא כלי עיאור חולן ובמתני' דלעיל נדבר ע"ב כלי גלגלים אינו חולן וע"ז נדחק לומר דהלכות הן ואין להשיב. וכ"ז בחתם דחק דהקונסים מעיקלא ליתא דהא דאמר היא נופה מיתון משום דבמקום

דפנות

תוספות אנשי שם

ב תוי"ט ר"ה א' מהן כו' ואם כאשר יסיר כו'. אין להקשות דיכון דע"כ מייירי שבבר ערם שם יחזיק במפתח הי' הבית נעול במ"ש הי"ט א"כ אין יתכן במלאות בעבורו אם יכול ידו מן המפתח יפתח שבאר דאין זה כלום דשפיר אפשר ועינינו הרואות דפעמים יש פתח א' נעול אבל לא יפה שאם יגיח לדם ידו עליו מכת המתו ונעמוו אם יסיר ידו אח"כ יפתח. (מ"ל): **בתו"ד** ר"ה במשנה **וסמכו** במפתח כו' ולק"מ כו'. כן מבואר בע"ז עמו ע"ב ולפי'

משנה אחרונה

דשנת ד' ע"ז בכא דכל המעלעלין מגיאין את הטומאה בעובי המנדב. כתבו דנקב מעלעלין מטום אדם המוטלן אבל בפותח מפת אפי' מעובין מגיאין וכו' וכה"ב כתב הרא"ש בפירושו לקמן פ"ח מ"ה. ולא הבנתי מאי אפילו מעובין

תוספות הרשים

משנה ב[במשנה] **וסמכו** במפתח. הע"ז ביו"ד סי' שפ"ל ס"ק ג' הקשה דכאן מבמע שבמפתח מקבל טומאה ובפי"ח דכלים מבמע ג' מעעל אינו מקבל טומאה עכ"ל ולק"מ שמעעל קבוע תמיד בדלת משא"כ מפתח כדאיתא בב"ב דף כ"ה ע"ב ובעור מ"מ סימן ר"י"ד. (ממהורש"ת ז"ל):

אליהו רבא

ב והגיף אחד את הדלת או סמכו במפתח. דכלי שמסו לאהל ואדם טהור עמד בפנים וסמכו במפתח דמפתח עהור הוא. והיינו דפליג עליה ר"ש בתוספתא דתניא רי"ש משום ר"א אע"פ שנפתחה הדלת בלא מפתח ומפתח הוא שסמכו הבית טהור לפי שלא נעמא המפתח:

תוספות אנשי שם

ב תוי"ט ר"ה א' מהן כו' ואם כאשר יסיר כו'. אין להקשות דיכון דע"כ מייירי שבבר ערם שם יחזיק במפתח הי' הבית נעול במ"ש הי"ט א"כ אין יתכן במלאות בעבורו אם יכול ידו מן המפתח יפתח שבאר דאין זה כלום דשפיר אפשר ועינינו הרואות דפעמים יש פתח א' נעול אבל לא יפה שאם יגיח לדם ידו עליו מכת המתו ונעמוו אם יסיר ידו אח"כ יפתח. (מ"ל): **בתו"ד** ר"ה במשנה **וסמכו** במפתח כו' ולק"מ כו'. כן מבואר בע"ז עמו ע"ב ולפי'

מן המפתח] יפתח הטער הגה הוא טמא. לפי שכבר היה זה החדס הגוסא למה הוא אחר חזן בפני הטומאה. והדס איט חוזן ע"כ: **אם** יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן. כתב הר"ב והוא שיהיו הגרוגרות שהסריחו ואינן ראוין לאכילה. מלבד שצריך ג"כ שלא יהיו מוכשרים. כדתנן רפ"ח דלקמן [אוכלין טהורין] וסוף פי"ג והכי אמרינן בהדיא בגמרא פ"ב דב"ב דף יט. וכן פי' הרמב"ם. ומ"ש הר"ב וכן התבן מוסרח ואינו ראוי לאכילת בהמה. ואמרינן נמי בגמרא שם. דאית ביה קולי דלא חזי לטיגא שהיו רומסין ברגליהן בטיט. ושהוא לא שאינו ראוי להסקה. וכ"פ הרמב"ם בפט"ו מהט"מ [הלכה ב]. ומ"ש הר"ב דכל היכא דאין התבן והגרוגרות סותמים הכל כו'. דאי סותם הכל א"ל בטול. ובסמוך אבאר זה בס"ד:

חבית של גרוגרות. שהן נתונות בחלון. אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן יח) **טהורין** יט). **או קופה של תבן.** ואם שיהיו הגרוגרות שהסריחו ואינן ראוין לאכילה. וכן התבן מוסרח ואינו ראוי לאכילת בהמה ומבטל להו ואין דעתו לפנותן. ומש"ה חייבי. דכל היכא דאין התבן

מלאכת שלמה

שהם נתונים בחלון. כך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל: אם יכולין הגרוגרות וכו'. מיירי בגרוגרות שלא הוכשרו שכל דבר המקבל טומאה אינו חוזן בפני הטומאה. וכתב הרא"ש ז"ל ובפ' לא יחפור בעי אמאי חבית ה"ל מי פומה לבר מן המפתח. ולפי דברי הרמב"ם בפט"ו דמהט"מ [הלכה ב] אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן הוי כלי חרס המקבל טומאה. ואם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן הוי כלי חרס המקבל טומאה. ולפי דברי הרמב"ם בפט"ו דמהט"מ [הלכה ב] א

ציונים

בית. מיי' שם פכ"ד ה"ח: ג כרתל המשמש. שם ה"ה:

אליהו רבא

בית. שהלנו בקנקנים כו' ואם לאו טמא. וכסיה כלפי טומאה אבל פי' כלפי עצרה תוכן כדתנינן בתוספתא. ואע"ג דאין כלי נעשה אהל לעבר הכא מגיל עם דפנות אהלים:

תוס' אנשי שם

ח"ם ד"ה ואם לאו כו' אבל לא כ' הכ"מ כו'. גם סתי"מ לא כתב שום ישוב כי מ"ם בשם הרמב"ם דהסיא דפקקו וכו' לא לענין טומאה כו' אחר המחילה לא הוגי"ל אבי כן בשם הרמב"ם דהא הרמב"ם לא כ"כ בהדיא וגם הוא ז"ל שם לא כ"כ משמיה אלא מדידיה כ' כן ליישב ע"ד האפשר ולבסוף לא קיימא ליה מדהזי' בש"ם הכאל הי' מעשה א' וכתב דאולי הי"ל ג' אחרת כו' והוא באמת דוחק ועוד מה ענה בלידך דאי' דמייתי התוס' מהסיא דפ' בתרא דמגילה. והשתא מיכא מחי לקן בעניותן לפיכך בזכותיה דמרבא הרמב"ם ואמינא דאמ"ל דהסיא דפקקו כו' לענין טומאה הוא וס"ל להרמב"ם כיון דאינו בגין גמור אלא שמדרבנן הוא דאסור דומיא דחזקת דלת תיבה ומגדל דלא אסור אלא גזירה שמא יתקע וכיון שכן ס"ל דדמי למדידה וקשיה דלעורך מצוה שרי והתם נמי לעורך מצוה הוא וכ"ש דהא לא בעי' שיבטלו דוקא בענין זה שיתבוב כפי' שיבאר שם לשולם אלא כמ"ש שם הרמב"ם שיהיה דבר שאין דעתו לפמותו ע"ש והסיא דמגילה איכא למימר דהסיא

משנה אחרונה

יהו מוכשרין. אבל אי לא חזו לאכילה אין מעשה ולבני הרמב"ם ז"ע: בית שהלנו בקנקנים. ואכיכא למיתני כל הני דלא וחבית וקנקנים. משום דדלא נאו כלי הוא ולא בעי ביטול דאשיב כטומאה עצמו. וקמ"ל דחבית וקופה דכלים ניהו אי ביטלן מיילי ואפי' לא ביטל הכלים אלא מה שבתוכן הייגו הגרוגרות והתבן חייבי. ומיהו אי ביטל בפיכות לא לריך לאשמועינן אלא לריך לאשמועינן דבשמא נמי מבטלין. והייגו דמוקי הש"ס בולהו דאייבי בסתם דאי ביטלן בפיכות לא לריך למיתני' דהייגו כמו דלת. ומיהו הא דתני בית שהלנו לריך מעם הא מו למה לי ולבעת המפרשים דכולה תמני' עשמא משום דאין כלים נעשין אהל לעבר. י"ל דקמ"ל בקנקנים דכמו דבאהל לא מלאי ה"ה נמי מן הלד במחילה לא מלאה דלא כדמשמע מדברי מהר"ם לקמן דיש פי"ב. אבל לעשמיעו קמה. וי"ל דמייבי שעמן בשיע נם הקנקנים חבבן לאדם וסד"א דמו לא מקבלי טומאה כיון שחבבן בקרקע ואפי' אין הבית יכול לעמוד בפ"ע קנקנים גופייהו חייבי. קמ"ל כל שלא בטל קיבולן אין חיבוכן לקרקע מעכב כדאמר פ"ב דכלים מ"ה קעבה שקבעה בשידה כדרך קבלתה עמאה שלא כדרך קבלתה עהורה. ופי' הר"ב שם פיהן למעלה הוי כדרך. קבלתה והכא קמ"ל אע"ג דפיהן מן הלד מיקרי דרך קבלתה ודוקא פיהן למעלה הוי שלא כדרך קבלתה: ג כותל המשמש את הבית. ולקמן מ"ו בכותל מעבה קרי לה בית המשמש את הכותל. ומלאה הא דלריך למיתני בחבויהו שהן משמשין ולא הני סתמא כותל בית וכותל מעבה. משום עעמא הני לה בכותל בית עשוי לשמש את הבית שאם אין כותל אין בית. וזה פייך מחלוי ולפיס דאפי' שקלא כל הני שלאל חוץ. לד הפיתי עדיין משמש את הבית ותביב בבית. אבל כותל מעבה אין הכותל משמש כלום בהעבה לאו בהמשיב עבידא אלא קרקע פוגס להשיב שם וא"ל לכותל הלבן אין הכותל נגרר לעבה אלא בידון לעצמו בקליפת הטוס. והא דאמרי' הכי בבלילה דוקא דמחלוי ולפיס בידון בבית. דה"ל אשכחן בקרקעיתו של בית שהוא כמוהו עד התוס בשים שם עומאה לעולה ולפי' לה מקרא כדלעיל פפ"ג ולקמן פפ"ו. והייגו נמי מה"ע דקרקעיתו משמש אל בית ושם התשמיש עד התוס אע"פ תשמיש סעליון אלא בכותל בית ובקרות אם יעבל אלא אחד נעאר הנמי קיים והוא המשמש בית ומיגיו ליה לבית: בורתל שהוא לאויר. פי' הר"ב שלדו אחד לאויר והרמב"ם

ואם לאו טמאין. כתב הר"ב ובלבד שתהא החבית וכו'. אבל אם גב החבית כנגד הטומאה חוללת. ואע"ג דלא מבטל להו חיילא דחבית סותמת כל החלון וא"ל שיבטלו. דהא אשכחן במשנה סוף שבת שפקקו את המאור בטפיח. ובשבת לא מי מבטל משום בזה. אלא ודאי דהיכא דסותם כל החלון לא בעי ביטול. כ"כ הר"ם. וכ"כ התוס' דב"ב. והראב"ד בפפ"ו מהט"מ [שם]. אבל לפי מה שכתבתי בסוף שבת בשם הרמב"ם. דההוא דפקקו את המאור לא לענין טומאה היה כלל. אין הכרח כלל לסברא זו. ומיגיו למימר דלעולם בעי שיבטלו ואפילו כי סותם הכל. וכבר כתב הכ"מ [שם הלכה ד] דהרמב"ם ס"ל דאפילו בסתימה בעי שיבטל. מדכתב אם סתם החלון לו מיעטו כו' והלריך שלא יהא דעתו לפמותו. אבל לא כתב הכ"מ לייחס להרמב"ם מה שמכריח להתוס' לחלק בין ממעטו לסותם. גם יש לראות יותר מבוארת בלשון הרמב"ם דאף בסותם בעי שיבטל. דעל דין סתימת כלי חרס גופה דביה קיימין התוס' והראב"ד לומר שא"ל ביטול. כתב הרמב"ם בהדיא שלריך להיות כלי חרס זה מאוס ונקוב עד שלא יהיה ראוי אפילו להקיז בו דם כדי שלא תהיה דעתו לפמותו. ומן התימה על הכ"מ ג"כ שכתב על זה שנלמד שם מהסוגיא. וזה אינו לדברי התוס' והראב"ד. דסוגיא דמלרכה בטול לדידהו לא מלרכה אלא בממעטו ולא בכלי חרס הסותם. ולפיכך ה"ל להכ"מ לכתוב שהרמב"ם מדמה כלי חרס. לגרוגרות ותבן. אבל לשון שנלמד מהסוגיא משמע שכך מוכח מן הסוגיא. וליתא דהא להתוס' והראב"ד לא הוי הכי: ג [*המשמש את הבית. עיין בפי' הר"ב דמשנה ו]: בורתל שהוא לאויר. פי' הר"ב

מלאכת שלמה

בגלגל אשכנזי והרי"א ז"ל: ג כיצד כותל שהוא לאויר. פי' הרמב"ם ז"ל שעביו של הכותל פתוח לשמים והגג סמוך לקיר לא מורכב עליו וכן בחבורו שם: בזמל

יכין — תפארת — ישראל — בועז

וכליתהו דמי. **וכתב** ע"ר אאמ"ר הגזלוק"ל דלהכי נקט גרוגרות בהדי תבן לגלויי דשניהן במוסרחין מיירי ולא חזו לבהמה. ולהכי תולין. ותבן מיירי דאית ביה נמי קוליס. דלא חזו נם לבנין. ומשו"ה מדתרוייהו לא חזו למידי מבטל להו בהחלון וחוללין [כב"ב דיע"ב. ולבו"ת נראה דכל מד מהנך מנלי אחבריה דתני תבן לגלויי תגרוגרות לאשמעינן דכמו תבן לא חזו לאדם כ"כ גרוגרות דנקט מיירי בכה"ג ונקט גרוגרות לגלויי לתבן דכמו דגרוגרות לא קיימו לבהמה [כגילה דו"ב] וגם לבנין לא חזו ה"נ תבן דנקט מיירי בכה"ג וכגון תבנא קריא ואית ביה קוליס] (ג): ב) מדהתמכין במקומן ע"י כלי. מיהו דוקא כשפה החבית שהיא כ"ח פונה נגד הטומאה. אבל כשגבה נגד הטומאה הרי נם בלי הגרוגרות הכ"ח עלמו חולן (ד). מיהו בעביד מעשה רבה בחיבור החבית בשפתי החלון. לא אפי' אם פה הכ"ח לגד הטומאה. ואפי' היתה הכ"ח טמאה קודם שחיברה בהחלון. לא אפי' סתם החלון עם כלי עץ לא כלי מתכות טמא. כיון שעשה בה מעשה לחברה בחלון נתבטל טומאתו [בכלים סוף פכ"ה] וחוללין ג"כ בפני הטומאה [כך כ' התוס' ב"ב די"ע ד"ה ותיפוק]. ולרמב"ם [עי' בועז פסי' ד] קמ"ל דף בבא דאף שעל כרחך מיירי שמבטל הכלי להשאר שם. אפ"ה דוקא ליתון בעלמו מהני ביטול. ולא בשבבר נטמא הכלי ויתון ע"י הגרוגרות שבתוכה. ולהר"ש דס"ל דמתניתין מיירי בלא ביטל לכלי בהחלון. אפ"ה קמ"ל דף בבא דאשהועמדו ע"י כלי לא מהני. משום דיש שבכיכולין לעמוד בפני עלמו חוללין אף שדרך הכ הפשאר תמיד בכלים: כא) כדי להיות מחילה בפני המה שבבית: כב) בפנים לא בחוץ: כג) ר"ל חוץ. ומיירי שהיה פה הכ"ח נגד הטומאה. דאל"כ היה גב הכלים בעלמן מלילין [ולרמב"ם הא"ל פי' כ' מיירי אפי' כשגבן נגד הטומאה ואפ"ה לריך טוח עיע מדמיירי אלא בעלן שם]: כד) מדהתמך הטיע ע"י כלים. וקמ"ל הו הך בבא דאף דהכלים רבים. וא"כ ודאי שלבסוף יסתור מחילה זו להשתמש בכליו. וסד"א אף שבטלן שם בטלה דעתו אלא כל אדם [בכבא ב"ב א'] קמ"ל דאפ"ה ביטול הטיה לעמוד בפ"ע חולן: כה) בין הרחוב להבית

יכין

מטום דבאמת גם האבנים שייבו בהתמיכה להכלבך ורק לרבנן לשמתייהו הו"ל כתמך ע"י דבר המק"ע: (ג) ורתוי"ט כ' שלריך שלא הוכשרו הגרוגרות. וכך כתב הרמב"ם ג"כ (פפ"ו מטו"מ ה"כ). ותמוה דכיון שנסרחו ולא חזו לאדם. אפי' מתרטבו אין כאן הכשר דהרי לא מק"ע כלל. ואת"ל מדתנן (מהרות פ"ח מ"ו) דכל המיוחד לאדם טמא עד שיפסל לגלב והכך גרוגרות אף שנסרחו אכתי חזיין לגלב. ליתא דכבר כתב רש"מ (פ"ב מאוכלין מ"ד) דרמב"ם ס"ל דהיינו רק לאפוקי טומאה מינה כשבבר נטמאו מקודם. משא"כ אלא יקב"ע. ודאי סגי בשנסרחו ולא חזו לאדם. ותו ק' דרתוי"ט כ' דהכי מוקי לה בב"ב (ד' י"ט ב'). ובמחב"ר התם לא מוקי לה אלא הוכשרו רק ברקיק. אבל בגרוגרות מוקי לה שהתריפו. ור"ל שהתליטו ובהכי לחוד סגי. דכיון שהתליטו ונסרחו לא חזו לאדם ולא מק"ע. ואי"ל דלרמב"ם הא דמוקי לה הש"ם בשהתליטו. לא מיירי בשהתליטו כל כך עד דלא חזי כלל לאדם. דא"כ פשיטא ומאי קמ"ל. אלא דמיירי אף דחזי עדיין לאדם ע"י הדחק. והרי אמשינן ליה להרמב"ם (פי"ח מהבת ה"ג) דאכילה ע"י הדחק שמה אכילה. ולפיכך נמי מק"ע כשיוכשרו. ואפ"ה מדלא הטיבי מבטל להו התם. הא בורכא. דאי חזו ע"י הדחק לאדם. כ"ש דחזו לבהמה. ואכתי קשיא כדמקשי הש"ס על תבן דמדחזי לבהמה לא מבטל להו התם. אע"כ דמיירי שהתליטו כל כך עד שאפי' לבהמה לא חזו. והדרא קושיא לדוכתא. דא"כ מה מהני ביה הכשר. הרי אפי' בחזי לבהמה אף בהוכשר אמק"ע וא"ע: (ד) וא"ת ממ"ג אי מיירי הכא בשבטלו להכלי שם. ולעתו אלא לפנותה משם. א"כ כמו דמהני ביטול לכלי עלמו בשבטו נגד הטומאה

בועז

הטומאה

[ולרמב"ם הא"ל פי' כ' מיירי אפי' כשבטן נגד הטומאה ואפ"ה לריך טוח עיע מדמיירי אלא בעלן שם]: בד) מדהתמך הטיע ע"י כלים. וקמ"ל הו הך בבא דאף דהכלים רבים. וא"כ ודאי שלבסוף יסתור מחילה זו להשתמש בכליו. וסד"א אף שבטלן שם בטלה דעתו אלא כל אדם [בכבא ב"ב א'] קמ"ל דאפ"ה ביטול הטיה לעמוד בפ"ע חולן: בה) בין הרחוב

קמ"ל כשהסכימו דבסתמא נמי מבטלן. והייגו דמוקי הש"ס בולהו דאייבי בסתם דאי ביטלן בפיכות לא לריך למיתני' דהייגו כמו דלת. ומיהו הא דתני בית שהלנו לריך מעם הא מו למה לי ולבעת המפרשים דכולה תמני' עשמא משום דאין כלים נעשין אהל לעבר. י"ל דקמ"ל בקנקנים דכמו דבאהל לא מלאי ה"ה נמי מן הלד במחילה לא מלאה דלא כדמשמע מדברי מהר"ם לקמן דיש פי"ב. אבל לעשמיעו קמה. וי"ל דמייבי שעמן בשיע נם הקנקנים חבבן לאדם וסד"א דמו לא מקבלי טומאה כיון שחבבן בקרקע ואפי' אין הבית יכול לעמוד בפ"ע קנקנים גופייהו חייבי. קמ"ל כל שלא בטל קיבולן אין חיבוכן לקרקע מעכב כדאמר פ"ב דכלים מ"ה קעבה שקבעה בשידה כדרך קבלתה עמאה שלא כדרך קבלתה עהורה. ופי' הר"ב שם פיהן למעלה הוי כדרך. קבלתה והכא קמ"ל אע"ג דפיהן מן הלד מיקרי דרך קבלתה ודוקא פיהן למעלה הוי שלא כדרך קבלתה: ג כותל המשמש את הבית. ולקמן מ"ו בכותל מעבה קרי לה בית המשמש את הכותל. ומלאה הא דלריך למיתני בחבויהו שהן משמשין ולא הני סתמא כותל בית וכותל מעבה. משום עעמא הני לה בכותל בית עשוי לשמש את הבית שאם אין כותל אין בית. וזה פייך מחלוי ולפיס דאפי' שקלא כל הני שלאל חוץ. לד הפיתי עדיין משמש את הבית ותביב בבית. אבל כותל מעבה אין הכותל משמש כלום בהעבה לאו בהמשיב עבידא אלא קרקע פוגס להשיב שם וא"ל לכותל הלבן אין הכותל נגרר לעבה אלא בידון לעצמו בקליפת הטוס. והא דאמרי' הכי בבלילה דוקא דמחלוי ולפיס בידון בבית. דה"ל אשכחן בקרקעיתו של בית שהוא כמוהו עד התוס בשים שם עומאה לעולה ולפי' לה מקרא כדלעיל פפ"ג ולקמן פפ"ו. והייגו נמי מה"ע דקרקעיתו משמש אל בית ושם התשמיש עד התוס אע"פ תשמיש סעליון אלא בכותל בית וקרות אם יעבל אלא אחד נעאר הנמי קיים והוא המשמש בית ומיגיו ליה לבית: בורתל שהוא לאויר. פי' הר"ב שלדו אחד לאויר. פי' הרמב"ם

הר"ב אלדו אחד לויר הטולס וכו'. [*כגון כותל שמפסיק בין בית לחלר כו'. וכן ל' הר"ש. והה"ל אם מפסיק בין בית לרה"ר לו למבוי. אלא נקטי כאשר היו בהיסס בזמן המשנה. שהיו חלירות לפיסס וגנות לאחוריהם]: **והטומאה בתוכו** [פי' והיא רלולה וכלכאב הר"ב אלקמן בד"ה מחליו וכו'. והרמב"ם בפכ"ד מהט"מ [הלכה ה]. כתב טומאה רלולה כו' ומ"ש הר"ב] שנסדק הכותל. וכ"כ הר"ש. וגרלה אר"ל שסדוק ופתוח קלת לבית. והיינו דבר"פ דלקמן כתבו דאינו מידון מחלה כו'. כיון דאפילו סדק ליכא כו'. אבל הרמב"ם גרלה שמחלק בענין אחר שמפרש כאן שגג הבית סמוך לכותל ואינו מורכב על הכותל. ופי' הכ"מ בפרק כ"ד מהלכות טומאת מת [ה"ה] שאם היה מורכב על הכותל אפילו היתה הטומאה מחליו ולאחר הבית טמא: רבי

בית לגגה: וטומאה בתוכו. שנסדק הכותל ויש טומאה דאלו בתוך הסדק: מחציו ולפנים. אם הטומאה מן החלי של כותל לגד הבית: הבית טמא. כאילו היתה בתוך [הבית]. דההוא פלגא בתר בית שדינן ליה והעומד בכותל למעלה. אפילו שומד כנגד הטומאה טהור: דאלו כטומאה רלוצה חשיבה. ואינה בוקעת ועולה דהא חשבינן לה כמונחת באהל: מחציו ולחוץ. גלד החויר לא שדינן לה בתר בית ולפיכך העומד מלמעלה טמא. כיון דאלו כמונחת באהל היא הרי היא טומאה רלוצה ובוקעת ועולה: מחצה למחצה הבית טמא. שהטומאה באמלע: והעומד

והטומאה בתוכו כו'. **מחציו ולפנים הבית טמא. והעומד מלמעלן טהור** כו'. **מחציו ולחוץ הבית טהור** כח). **והעומד מלמעלן טמא** כט). **מחצה למחצה הבית טמא** ל).

דהסיא פתחא דהוי פתיחא לאיכלוטא הוא באותו הכותל שהיסה המיכה אלא מעוכה קלת מן סלד ולכך א"ל דלו פיכותא כו' ואה"ל אדשתא נגטה סם ולא איכפת מידי שהי' בם ס"ת דהא מ"מ לא משנו לה מרוח זה לרוח אחר אלא לעולה באותו רוח שמהפלגים כנגדו ואמנם קלת מעוכה מן הלד ולון זה מעלה ולא מוריד שהסא באמצע הרוח בכיון דוקא ולעולה דבעינן ביטול אפי' בסריטה גמורה ובדעת הרמב"ם. ודע דגרלה מדברי הטוס' דע"כ לא קאמרי דלא בעי בטול בכשותם הכל אלא דוקא בכ"ח לו בכ"ע העשוי לגחת אבל בתבן וגרוגרות אפי' כי סתים כולי' צריך בטול וכ"כ בהדיא התם בבכת והרבי מוכח בפ' לא יהפוך ודלא כפי' הר"ש והר"ב ואיברא דפשטא דמתניתא דהתם הכי מוכח ע"ש. (מ"ל):

משנה אחרונה

והרמב"ם פי' שהאם הכותל מגולה לחויל ואינו תחת הגג וכתב הר"ש אאם הי' הגג מורכב על הכותל אפי' הטומאה מחליו ולחוץ הבית עמא שמתפשטת הטומאה בבית מאחר שהכותל מגוף הבית ע"כ. נראה כוונתו כמ"ש הרמב"ם ספ"ז מהט"מ טומאה רלוצה בכותל וסמך קורה לכותל הקורה עמאה שהרי נעשה לד מלדי האהל. ואע"פ שהלדין מכוונין אינו לא הי' שם אהל אבל מנעשה עליהן אהל האהל כולו עמא שהרי המת בתוכו ע"כ ובכ"ד פי' דבר זה: **והטומאה** בתוכו. פי' הר"ב שנסדק הכותל וכ"כ הר"ש ובכ"פ דלקמן כתבו דאי ליכא סדק מפולם לגד הבית אינו מידון מחלה על מחלה. ומש פי' בזה שאין דבריהם מוכרחים דהתם לא אייתי בלולה וי"ל דאה"ל בגלולה התם דינו כי הכא אלא התם לא אייתי בלולה כלל וגם מ"ש תוי"ט דהרמב"ם מחלק בע"א וכו' אינו יודע מה צריך לחלק דמתני' דהכא והתם לא פליגי אהדדי בלל וכלפי' והרמב"ם ב"ב לא בא לחלק אלא דינא קאמר: **בתוכו**. וכ"ה מחת הכותל מידון מחלה למחלה דלקמן בפ"ה וכן בהסקופה ספי"ב ודוקא בוקעת אבל אם מונחת ע"ב הכותל אפי' מחליו ולפנים הבית עמא. כ"כ הרמב"ם בתבורו. והטעם משום דשקועו בעלה אבל הכותל והכותל חשוב כאויר הבית. ומונחת לא בעלה לגבי הכותל: **והעומד מלמעלן** טהור. פי' הכ"ב שאינה כלולה אלא כמונחת באהל ע"כ מבמע דל"ל שאם רואין כאילו הטומאה אינה כאן אלא בתוך הבית. ואין עכש לזה דהכי דלא חשיבא לעלה והכי מקום הכותל כאילו הוא אויר ומ"מ הטומאה מתפשטת בכותל ובבית ומאן שקלה לטומאה ממקומה. אלא ה"ק כיון שאינה רלוצה חשוב כמו יש במקומה עפא וממילא לאם הכותל עטור שאינה בוקעת כנגדה והכותל מפסיק ואין מעמא הטומד למעלה עטור כטומד על הגג. **וסייע כדפי'** כיון שאינה בוקעת הטומד על הגג אפי' כנגד הטומאה עטור. ונ"ל דאם כלים עם הטומאה תוך הכותל מחליו ולפנים ממאין כאילו הם באהל. ואם שייכים מחליו ולאחר

יכין תפארת ישראל בועז

להבית: כו) רלוצה תוך הכותל. שאין בהאהל שהטומאה בתוכו אויר טע"ש ברוש טפח למעלה מהטומאה. דאם יש שם אויר כך. הו"ל הכותל כקבר שהוא שמטמא כל שביביו. וגם הבית טמא כולו. אפי' מונחת הטומאה מחלי עובי הכותל ולחוץ[עי' קרית ארבע סי' ג]:כב)ואפי' עומד ממש מכוון נגד הטומאה. הרי דיינינן להטומאה כמונחת בבית. וחלק הכותל שלמעלה מהטומאה היא כמעזיבה של הבית. והרי המעזיבה חולצת בפני הטומאה. אפי' כשהטומאה בתוכה רלוצה [ובמשנה ד]: מיהו הבית טמא לף שהטיע שבכותל מפריד וחולץ בין הטומאה שעמודה בהכותל ובין הבית. עכ"פ כיון דמונח מחלי עובי הכותל ולפנים הו"ל כאילו מונחת הטומאה טוחה בטיע. והיא בתוך הבית. שאין הטיע חולץ (ה): כח) ודוקא בשאין גג הבית מאהיל גם על הכותל במקום הטומאה. דאל"כ מתפשטת הטומאה מתחת הגג לתוך הבית. דאע"ג דהכא לא דמי להך דלקמן [דפ"ז] דהתם נדהוה מקום הטומאה טע"ט וסתום מכל לד. אבל מתפשטת הטומאה לכל החדרים שסביבו. מדדין מקום הטומאה שם כקבר סתום. אבל הכא דהטומאה רלוצה שאינה רק בוקעת ועולה כנגדה. וא"א לטמא חלול הבית רק מגגו א' מאהיל על מקום הטומאה והחדר. מ"ש מב' חדרים שהן תחת תקרה א'. וטומאה בחדר א'. שאין החדר שבלדו טמא. י"ל הכא שהטומאה תוך הכותל של החדר. אע"ג שהטומאה מחלי עובי הכותל ולחוץ הגג מגרפן וכמונחת תוך הבית דמי [כך נ"ל שעם הרמב"ם פכ"ד מטו"מ ה"ה]: **בב)** דמלאה חשבינן לה כמונחת בהבית. **טומאה רלוצה** היא **ובוקעת** למעלה ולמטה כנגדה [**ובותל** זה משערין כל א' כפי מה שיוא. דאי"ל דמשום שא"כ נתת דבריך לשפוכין [כמגילה י"ח ב'] נפיכ ממא משערין הכותל כמנהג המדינה [כרים ב"ב].ליתא דהרי בתוספתא [פ"ז] אמרינן דבטיל מהכותל בפנים [ועי"ז] הוסיף עליו מחוץ הבית ממא. דמ"ל דה"ק התוספתא דבטיטור שבטל מהכותל מבפנים חזר וכנס ועיבה שוב הכותל מבחוץ. ליתא דהכי למאל אם היה הכותל עבה אמה והטומאה מונחת בחלי אמה החיצונה הרי מיד כשנטל חלי אמה פנימית של הכותל כבר מיד נחשבה הטומאה כמונחת בפנים מדאינה כטיטור עובי הכותל במדינה לכותל הבית. ואיך סד"א שבטיחזר ויעבה הכותל מבחוץ חשוב הטומאה להיות בלחוץ. אלהכי' וא"כ פטיעא דהו"ק] (ן): ל) **תמוה** וכי אפשר כן. והרי אמצעית של ב' חלקי הכותל הוא רק כרוחב שערה. והאיך אפשר שיהיה שם כזית. **תירץ ע"ר אאמ"ו הגאון** דמיירי שמונחים באמצע כותל חדיכה מב' זיתים מצומצמים. זית על כל חלי כותל. ולפיכך יש ספק אם מהני האמצעי משלים לזית זה או זה. **ואני בריה** קלה עולימתא דליתא לה עיינין. לא זכיתי להבין דברי קדשו. דמה יעזר רבינו מאור עיינו ביום שידובר בו מסכת ד' בפרקן. וכי גם התם צריך שיהיה רוב הכלים בפנים. ול"מ היה כ"ל דלעולם מיירי הכא בכזית א'. והא דקאמר הכא מחלה על מחלה. אין ר"ל שהטומאה מונחת על רוחב הבערה שהוא מקום חלי שובי הכותל. אלא שמונחת במרחק שוה מבפנים כמבחוץ כגון אמה מבפנים ואמה מבחוץ והטומאה באמצע. וכ"כ בכלים בכותל לקמן במשנה ד' מייירי ג"כ בכה"ג שקלת הכלי מונח על חלי כותל זה וקלת הכלי מונח על חלי כותל האחר. ובזה ובזה א"ל חלי מלומלם מכאן ומכאן דהרי

ואמע"כ

בית

ונאון

רבי מאיר מטמא. דסדינן ליה לטהל בתר בית ובתר אויר לחומרא - וחכמים מטהרים. דלגמרי סדינן ליה בתר בית. והלכה כחכמים: כל הכותל לבית. אפילו עומדת הטומאה בחלי של לד האויר. הרי היא כאילו מונחת בתוך הבית: **ד** כותל שבין שני בתים. כותל המפסיק בין שני בתים: טומאה באחד מהן. כאחד מן הבתים: מעזיבה. תקרה המפסקת בין בית לעלייה

ציונים

וחכמים מטהרין. שם. **ד** כותל שבין. שם פ"ו:

חלופי גרסאות

ד מחצה וכלפי טומאה מטאין נד"ל נמחקו ר' מיעוט אנו. מחצה ולכמן נד"ל ומחצה. טמאין מחצה נד"ל מטאין ומחצה.

אליהו רבא

ג וחכמים מטהרין. הכמים הכמ' בסברא דרבי יהודה דתלוגה דפ"י פתחי ג':

תוס' אנשי שם

ד תי"מ ד"ה מחצה כו' וכתב הכ"מ כו'. כל דיבור זה תמוה לי ע"ז הקשה הכ"מ דמ"ש כותל בין בית לבית דשניהם טמאים והא"ל בין בית לעלייה והטעם בזה כמ"ש הרלב"ד דמ"מ להיכלא דסדינן הטומאה טמא מ' מהן ולהכי מספק טמאין שניהן אלא דקושית הכ"מ היא על מ"ש הרמב"ם היתה המעזיבה לאויר וכו' מחצה למחצה הבית טמא והטומד מלמעלה כנגד הטומאה טמא ע"ז הקשה דמ"ש בני כותל וכו' ובזה לא שייך טעמו של התי"ט. (הגמ"מ):

משנה אחרונה

ולמען לא הטומאה לבדה מחציו ולמען והכניס מחציו ולפניה לא איפכא כיון שהם לעולים הכלים הטהורים אחין כאן אהל מאהיל על שניהם: והעומד מלמעלן ר"מ מטמא וחכמים מטהרין. טעמא דר"מ שהזיק נמשך לכאן ולכאן כדאמרי' נקמן רפ"ו בני מקלתה בבית ומקלתה כנגד תרומה. וה"ל חלק שמחציו ולמען נוקעת כנגדה ומה שמחציו ולפניה הוי מתת אהל דקי"ל מאהיל על מקלתו כמאהיל על טולו וה"ה זה אלד מון טוקעת כאילו טולו שם. ושעמא דחכמים נראה כיון שחלק שלד פניה הוי כמונחת באהל ממילא הסמוך לה אין לה דין לעולה אחין נקבה לעולה אא"כ שמונה מכל לד ון היא פתוחה לאהל. ועוד משמעה דשדינן לאיזון בתר הפנימי דכיון דלאד אין ליכא פתח שדי כולי' בתר הפנימי. ונראה דר"מ דמהני' לעמני' דלקמן פ"ו מ"ג בני תרומה בפיתח ומקלתה בנגד תרומה ס"ל לר"מ כי הכא הבית עמא וכנגד תרומה עמא. וכ' יהודה דאמר הסם הבית עמא וכנגד תרומה מהור כחכמים דהכא וסיימו כדפי' דשדינן כולי' בתר מקלתו של בית שדרך עומאה לצאת דרך פתח הבית ולא ליכנס לתרומה אחין בה פיתח עפה. וכ' יוסי דאמר הסם אם יש בטומאה כדי שמחלק וכו' ופסקינן הסם אלכתא דוחי'. וכאן לא הוזכרה כלל שבבת כ' יוסי. משום דר' יוסי לית ליה הך מלתא כלל דטומאה לעולה בוקעת דאיהו ס"ל דאינה בוקעת כדאמרינן בפרק הטור והרופא דף קכ"ה ולדידיה הטומד מלמעלה בכל עניין מהור אפילו טומאה טולה מחלין ולמען ועי' במוי"מ שפ"ד. ויש לדקדק הכמ' תני מהלה למחלה ובפ"ו תני מקלתה בבית ומקלתה כנגד תרומה ואמתי שני בלישנא. ולמתי דפי' י"ל דהכמ' דוקא מהלה למחלה דאי הוה לגד אחד שדי מיטומא בתר הוה. אבל הכא אפילו הוה כנגד תרומה הבית עמא מעמא לבוד כדפי' שם מעמייהו: **ד** כותל שבין שני בתים. קשה למאי תני לה כיון דתני לה בכותל שהוא לאויר אלד מקבוד לבית מידון כאויר הבית ממילא דס"ה בשני בתים. גם הר"ש כתב כל מקבה זו פשוטה היא. ולמאי דפי' לעיל הא בלד שפנימי מידון בבית משום שאותו לד מיהו חשוב כמחוסר אלא כאילו הוא אויר. והשתא הר"מ בשני בתים כל הכותל כאויר משום וסרי שניהם שמומים זה לזה ואין כאן לשער איזה קרוב לטומאה ולעולם שניהם שמאין קמ"ל דכולי האי לא אמרינן. ואפשר נמי משום דר' יהודה פליג לעיל ואמר כל הכותל לבית ודר"א דס"ה הכא ס"ל כל הכותל לשניהם ואין לאלק אם קרוב לאחד מהן ולעולם שניהם שמאין קמ"ל דהכא לא פליג ר"י אלא הכותל מידון מהלה למחלה ומיושב נמה הא דתנן דהכא תני נמי דין כלים בכותל ומומאה בשתים. ולעיל לא תני בה דין כלים בכותל משום דלעיל המסיק בפלוגתא דר"י לא לשה להפסיק בכלים בכותל ותני מיד ממני' דכותל בין שני בתים כאילו היא מדברי ר"י לאמשמעינן דהכא לא פליג ר"י. ומדין דהכא כלים בכותל ומומאה בבתים שמעינן דס"ה בכן לעיל דינא הכי: **הקרוב** לטומאה עמא. והטומד מלמעלן מהור וגי"ל לאיתני דסמיך לדלעיל וכן מהלה למחלה שניהם שמאין והטומד מלמעלה מהור אפילו לר"מ דפליג לעיל דהתם מיהא מקלתה לעולה והכא ליכא לעולה כלל: **וכלים** בכותל. הא דלריך לאיתני כלים בכותל דינם כמו עומאה בכותל. משום דסד"א דוקא עומאה בכותל ומעמא כלים שבבית שדרך עומאה לצאת ומתפשטת בבית. אבל עומאה בבית אדרבה מין דבר עומאה לינכס לכותל קמ"ל דהכא לאו משום שדרכה לצאת אלא שהכותל כאויר חשוב והוי אויר אחד עם הבית ולפ"ז אין חילוק בין כלים בכותל ובין עומאה בכותל. ולשון הרמב"ם בפירושו שכתב אל התחתה היות הכלים מיטמאין אפ"פ שהם בלועין שבבלוע אינו מגיע ע"ב ולמה הוצרך לזה וה"ל לומר דהכא כאויר חשוב ואינם בלועין. אלא שהאמת אומר דאפילו בלוע אינו מגיע. וה"ה דה"מ לכתוב כן בני עומאה בכותל: **מעזיבה** שבין הבית לעלייה. ולא תני הכא דין מעזיבה שהיא לאויר כדקתני בני כותל מרוייהו שהיא לאויר ושהיא בין שני בתים. משום דלא בריכא דפשיטא מעזיבה שהיא לאויר כדין כותל שהוא לאויר ולר' יהודה נמי דאמר כל הכותל לבית ממילא ס"ב כל המעזיבה לבית דפשיטא דאויר לגבי בית לא מעיב. ומעזיבה שבין בית לעלייה לא תני לה אלא משום פלוגתא דר"י. דס"א הכא ס"ל לר"י מחלה לבית ומחלה לעליה קמ"ל. ולהכי לא תני הכא דין הטומד מלמעלה דפשיטא דהכא בכל מקום עדיף הטומד למעלה בין שהטומאה בלבית ובין לעליה ובין לשניהם בכל מקום אינה לעולה וס"ל לא תני ליה לעיל בכותל שבין שני בתים דל"ל לה וכדפי': **מחציה** ולמעלן העליה עמא. בתוי"ע הביא לכאן קושית הכ"מ מן הטומד למעלה ועשות נזקק לפניו דהא כאן בהמעזיבה לא הוזכר דמתני' כלל דין הטומד למעלה. ולאמתי בהמעזיבה הכתיב הרבה בדברי תוי"ע שהם של מחלה למחלה שניהם שמאין דקתני בהמתני' ולא הוצרכו לזה לתכתי מה שנין טומד מלמעלה לכאן ולא הוזכר בהמשנה כלל. וקושית הכ"מ בהמעזיבה שהיא לאויר דהני

לא

יכין תפארת ישראל בועז

דהרי בהאהיל מקלת על מקלת סגי [כפ"ג מ"ד ופ"י מ"ח ורתוי"ע שם ד"ה מקלת ושם מ"ג] (ז): (לא) דסדינן להזיה כמונח בבית וכמונח בכותל דלחומרא חזלינן כאן וכאן. ולפיכך הבית עמא. וגם הטומד בחוץ למעלה כנגד הטומאה עמא. מיהו ר"ל דבטומד בחלי שלבים למעלה נגד הטומאה. גם ר"מ מודה דטהור מלד ממ"ש. דאל"כ הו"ל תרתי דסתרי אהדדי: לב) דס"ל דסדינן הטומאה שהוא בכותל בתר הבית [כל דלא מסתבר ליפוך] וכר' יהודה לקמן [פ"י מ"ג] ולא שייך הכא לומר אין דרך טומאה להכנס דבכוסה ועומדת חשבינן לה. הלכך הבית עמא. והטומד נגדה למעלה אפי' בחלי שלחוץ טהור: לג) אפי' כולה מונחת בחלי של חוץ: לד) ופשוט דהטומד למעלה בכל מקום טהור: לה) וג"ל דהא הטומד למעלה כנגד הטומאה טהור. ומעטה הכ"ל [פי' נ"ח]: לו) נ"ל דמדנקט הך דינא דכלים בבבא דכותל בין ב' בתים. ולא בבבא דרישא בכותל שבין בית לשוק. מסתבר דדוקא בכותל שבין ב' בתים אמרינן דכלים שמונחים בחלי כותל שסמוך להבית הטהור טהורים. דכמונחים באהל הטהור דמי. משום דהשתא הבית הטהור חשיב כמו תשמיש הבית העמא. וכיון דמונחים סמוך להבית הטהור. מוכרע עפי דלבית הטהור שייכי. אבל כלים שמונחים בכותל שבין הבית להשוק לא נתלר. דאין השתא חשוב כל כך כהשמיש הבית. כלי שאני דהשמישי הבית הן. בחלי שלאחון. אפ"ה עמאים משום דכמונחים בבית דמי. ומע"ג דבמונח עומאה שם לא שדינן לה בתר הבית. כלי שאני דהשמישי הבית הן. ושייכים עפי להבית: לז) שמחין אותה ממעל להתקרה [כ"מ פ"י מ"ב וכלים פ"ב מ"ה]: לח) והיא רלוקה בהמעזיבה: לט) דכמו לעיל במחלה על מחלה שדינן העומאה כאילו היא בב' הבתים. ה"ל שדינן להטומאה כאילו היא הכא והכא. ועשה הדבר דכמו דהתם ה"ע דמשום דהכותל עשוי לעורך

דחכמים נראה כיון שחלק שלד פניה הוי כמונחת באהל ממילא הסמוך לה אין לה דין לעולה אחין נקבה לעולה אא"כ שמונה מכל לד ון היא פתוחה לאהל. ועוד משמעה דשדינן לאיזון בתר הפנימי דכיון דלאד אין ליכא פתח שדי כולי' בתר הפנימי. ונראה דר"מ דמהני' לעמני' דלקמן פ"ו מ"ג בני תרומה בפיתח ומקלתה בנגד תרומה עמא וכנגד תרומה עמא. וכ' יהודה דאמר הסם הבית עמא וכנגד תרומה מהור כחכמים דהכא וסיימו כדפי' דשדינן כולי' בתר מקלתו של בית שדרך עומאה לצאת דרך פתח הבית ולא ליכנס לתרומה אחין בה פיתח עפה. וכ' יוסי דאמר הסם אם יש בטומאה כדי שמחלק וכו' ופסקינן הסם אלכתא דוחי'. וכאן לא הוזכרה כלל שבבת כ' יוסי. משום דר' יוסי לית ליה הך מלתא כלל דטומאה לעולה בוקעת דאיהו ס"ל דאינה בוקעת כדאמרינן בפרק הטור והרופא דף קכ"ה ולדידיה הטומד מלמעלה בכל עניין מהור אפילו טומאה טולה מחלין ועי' במוי"מ שפ"ד. ויש לדקדק הכמ' תני מהלה למחלה ובפ"ו תני מקלתה בבית ומקלתה כנגד תרומה ואמתי שני בלישנא. ולמתי דפי' י"ל דהכמ' דוקא מהלה למחלה דאי הוה לגד אחד שדי מיטומאה בתר הוה. אבל הכא אפילו הוה כנגד תרומה הבית עמא מעמא לבוד כדפי' שם מעמייהו: **ד** כותל שבין שני בתים. קשה למאי תני לה כיון דתני לה בכותל שהוא לאויר אלד מקבוד לבית מידון כאויר הבית ממילא דס"ה בשני בתים. גם הר"ש כתב כל מקבה זו פשוטה היא. ולמאי דפי' לעיל הא בלד שפנימי מידון בבית משום שאותו לד חשוב כמחוסר אלא כאילו הוא אויר. והשתא הר"מ בשני בתים כל הכותל כאויר משום וסרי שניהם שמומים זה לזה ואין כאן לשער איזה קרוב לטומאה ולעולם שניהם שמאין קמ"ל דכולי האי לא אמרינן. ואפשר נמי משום דר' יהודה פליג לעיל ואמר כל הכותל לבית ודר"א דס"ה הכא ס"ל כל הכותל לשניהם ואין לאלק אם קרוב לאחד מהן ולעולם שניהם שמאין קמ"ל דהכא לא פליג ר"י אלא הכותל מידון מהלה למחלה ומיושב נמה הא דתנן דהכא תני נמי דין כלים בכותל ומומאה בשתים. ולעיל לא תני בה דין כלים בכותל משום דלעיל המסיק בפלוגתא דר"י לא לשה להפסיק בכלים בכותל ותני מיד ממני' דכותל בין שני בתים כאילו היא מדברי ר"י לאמשמעינן דהכא לא פליג ר"י. ומדין דהכא כלים בכותל ומומאה בבתים שמעינן דס"ה בכן לעיל דינא הכי: **הקרוב** לטומאה עמא. והטומד מלמעלן מהור וגי"ל לאיתני דסמיך לדלעיל וכן מהלה למחלה שניהם שמאין והטומד מלמעלה מהור אפילו לר"מ דפליג לעיל דהתם מיהא מקלתה לעולה והכא ליכא לעולה כלל: **וכלים** בכותל. הא דלריך לאיתני כלים בכותל דינם כמו עומאה בכותל. משום דסד"א דוקא עומאה בכותל ומעמא כלים שבבית שדרך עומאה לצאת ומתפשטת בבית. אבל עומאה בבית אדרבה מין דבר עומאה ליכנס לכותל קמ"ל דהכא לאו משום שדרכה לצאת אלא שהכותל כאויר חשוב והוי אויר אחד עם הבית ולפ"ז אין חילוק בין כלים בכותל ובין עומאה בכותל. ולשון הרמב"ם בפירושו שכתב אל התחתה היות הכלים מיטמאין אפ"פ שהם בלועין שבבלוע אינו מגיע ע"ב ולמה הוצרך לזה וה"ל לומר דהכא כאויר חשוב ואינם בלועין. אלא שהאמת אומר דאפילו בלוע אינו מגיע. וה"ה דה"מ לכתוב כן בני עומאה בכותל: **מעזיבה** שבין הבית לעלייה. ולא תני הכא דין מעזיבה שהיא לאויר כדקתני בני כותל מרוייהו שהיא לאויר ושהיא בין שני בתים. משום דלא בריכא דפשיטא מעזיבה שהיא לאויר כדין כותל שהוא לאויר ולר' יהודה נמי דאמר כל הכותל לבית ממילא ס"ב כל המעזיבה לבית דפשיטא דאויר לגבי בית לא מעיב. ומעזיבה שבין בית לעלייה לא תני לה אלא משום פלוגתא דר"י. דס"א הכא ס"ל לר"י מחלה לבית ומחלה לעליה קמ"ל. ולהכי לא תני הכא דין הטומד מלמעלה דפשיטא דהכא בכל מקום עדיף הטומד למעלה בין שהטומאה בלבית ובין לעליה ובין לשניהם בכל מקום אינה לעולה וס"ל לא תני ליה בכותל שבין שני בתים דל"ל לה וכדפי': **מחציה** ולמעלן העליה עמא. בתוי"ע הביא לכאן קושית הכ"מ מן הטומד למעלה ועשות נזקק לפניו דהא כאן בהמעזיבה לא הוזכר דמתני' כלל דין הטומד למעלה. ולאמתי בהמעזיבה הכתיב הרבה בדברי תוי"ע שהם של מחלה למחלה שניהם שמאין דקתני בהמתני' ולא הוצרכו לזה לתכתי מה שנין טומד מלמעלה לכאן ולא הוזכר בהמשנה כלל. וקושית הכ"מ בהמעזיבה שהיא לאויר דהני

מחלה ולפניה הבית עהור וכ"כ הרמב"ם בהטהור התם משום שכאלו הכותל מעלה לאויר ואין שם אהל מאהיל על הטומאה. והכא הטומאה תחת אהל המקלה שבתוך הבית ושם פשוט ואיתא השתא כיון דכל הדינים בעומאה בכותל עד השתא אייבי בלעולה בכותל. ואמתי לא תני לן אם אין לעולין שיש בתוכו ע"ע מה דינם והשתא איתא דתני לה הכא בקורות אם יש שם פ"ע והי"ל לכולהו דיני כותל כדפי': **אם** יש שם פ"ע הכל עמא. דהוי כקבר פתוח ומעמא כל הבבר ומעלה הבית הבית והעליה ממחיצה ובפיפה אין שם פ"ע הוי לעלה ומעמאה כנגדה לגד. ומשמע מדברי הרמב"ם כאן דהבית ועליה מהוחה אלא כנגדה אחפי' שהיא בתוך האהל וכה"ג כתב ג"כ רפ"ש בני חורת בטוקבות לבורת ואין הבורת עמא אלא כנגד הזית. אבל מ"מ לומר כן לכתה משניות מוכיחות דלעלה שבתוך האהל מעמא כל האהל כלקמן פ"ש מ"ע בתוכה לא כפיה וכן בשני זיתין אפי"ל וכקופין זר ע"ג זר רפ"ו וכפ"ח מ"ה והרמב"ם עלמו בתוכו כ"כ כתב"ל מ"ג. וכ"כ עוד בתוכו פ"ח דין ד' בני מוכני אם היא לעלה בתוך הבית הבית עמא ע"כ וכ"כ הר"ש רפ"ל לעיל בני מגדל אם הטומאה לעלה בין המגדל לאדן לא ביטו לקורות בוקעת ושלה ובוקעת ויורדת ונכנסת לאהל המגדל ומשם לבית. וכאן נמי הבית והעליה מעמאים שבוקעת לעמה ולמעלה ומשבאה לעליה כל העליה ממאה והחילוק בין יש בה פ"ע ובין אין בה אינו אלא לפנין הבתלים כמ"ש הרמב"ם. אבל הכ"ב בבכה בפיפה כאילו הוא אוצר והבית עהור וכ"כ הר"ש ומ"ש לעמיה דלא תניא בלעולה בכותל. ואמתי לא תני לן אם אין לעולין שיש בתוכו ע"ע מה דינם והשתא איתא דתני לה הכא בקורות אם יש שם פ"ע והי"ל לכולהו דיני כותל כדפי': **אם** יש שם פ"ע הכל עמא. דהוי כקבר פתוח ומעמא כל הבבר ומעלה הבית הבית והעליה ממחיצה ובפיפה אין שם פ"ע הוי לעלה ומעמאה כנגדה לגד. ומשמע מדברי הרמב"ם כאן דהבית ועליה מהוחה אלא כנגדה אחפי' שהיא בתוך האהל וכה"ג כתב ג"כ רפ"ש בני חורת בטוקבות לבורת ואין הבורת עמא אלא כנגד הזית. אבל מ"מ לומר כן לכתה משניות מוכיחות דלעלה שבתוך האהל מעמא כל האהל כלקמן פ"ש מ"ע בתוכה לא כפיה וכן בשני זיתין אפי"ל וכקופין זר ע"ג זר רפ"ו וכפ"ח מ"ה והרמב"ם עלמו בתוכו כ"כ כתב"ל מ"ג. וכ"כ עוד בתוכו פ"ח דין ד' בני מוכני אם היא לעלה בתוך הבית הבית עמא ע"כ וכ"כ הר"ש רפ"ל לעיל בני מגדל אם הטומאה לעלה בין המגדל לאדן לא ביטו לקורות בוקעת ושלה ובוקעת ויורדת ונכנסת לאהל המגדל ומשם לבית. וכאן נמי הבית והעליה ממחיצה ב

לעורך הבית לבד. משא"כ מעזיבה שבטיה לעלייה. כמו שהיא בטויה לבית]: ה טומאה בין הקורות. פי' הר"ב בין קורות התקרה כו' ומתניתין כר"י כו'. שא"ל לישב משנה זו כרבנן דהשתא במעזיבה עלמה מחליה ולמטה הבית טמא. כ"ש הר"ש. בין הקורות. כ"כ הר"ש. והרמב"ם מפרשה לרבנן. והקשה עליו הראב"ד למה לא הזכירו במשנה למעלה במעזיבה טומאה רצופה כו' ותירץ הכ"מ דאין כל המקומות שוים. שהרי שניו בתוספתא כותל של בנין ידון מחלה על מחלה. ושל שלש בקליפת השוש. והשתא יצפינן לחלק ממעזיבה לקורה. דכשם שחילקו בין כותל שלש לכותל בנין. כך חלקו לעלייה: רבי יהודה אומר וכו'. ואין הלכה כר"י: ה טומאה בין הקורות. בין קורות התקרה שהנסרים עליהן והמעזיבה על גבן. ומתניתין כר"י דאמר כל מעזיבה לעלייה. והשתא קאמר שאם היתה טומאה בקורות שתחת המעזיבה. ומחילה שהיא דקה בקליפת השוש חוצלת בין הטומאה לבית שאין הטומאה נראית בבית: אם מחצה למחצה. הרי הן טמאין מ) • רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה מא): ה טומאה בין הקורות מב) • ותתחתיה בקליפת השוש מג) •

ציונים

ה טומאה שם הלכה ח

חלופי גרסאות

ה ותחתיה נד"ל וד"ו ותחתיהן וכ"ם עפ"נ"ג.

תוספות חדשים

משנה ה [הי"ט ד"ה] טומאה כו' לעומר רצופה בתרן ע"כ. גם הרא"ש הקשה על פירוש הר"ש דכתב על הא דתולין כלילו הוא תועה דאינו בוקעת למעה בבית. דמי נגע מנשם אשמה דבוקעות לאוה

גרלאים למרלאים הנין. שהרי עכ"ם יש דבר החוצן]: הבית טמא. ופלייה טהורה. הר"ש: ן בית המשמש את הכותל. המערות שתחת הקרקע כשחופרים טוך כו' כמו שנזכר בספ"ו דכ"ב [דף קא]: ועליהן בקליפת השוש טהורין. ל' הר"ב ואין דינם כדין כותל שבין שני בתים. משום דנעשה מאליו. כ"ל מהר"ש. והרמב"ם בפכ"ד מהט"מ [הלכה ו] כתב שכיון שנעשה מגוף הארץ. הרי היא ככותל שלש דבתוספתא דלעיל: טומאה תחת העמוד. [*פירש הר"ב והיא רוצלת שאין בה טפח על טפח.ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח על רוס טפח הרי היא בקבר סתום ומטמא כל סביביו. הוס' הביאוה הר"ש והרמב"ם ועיין בר"פ דלקמן]: [*טומאה בוקעת ועולה כו']. כתב מהר"ם מדפלינ ריב"ן הכא בסיפא בכלים שתחת הפרח ולא פליג לקמן בפ' טורת וכבמה דוכתי במכילתין. דבכל דוכתא משמע דטומאה תחת הכלי ורצולה אינה בוקעת אפילו כנגד הטומאה והו לא. כ"ל דהכא מיירי שהטומאה ממלא כל תחת העמוד וכאן דבוקעת כל כנגד טובי העמוד קסבר ריב"ן דהפרח בטל לגבי העמוד וכלים הבית טמא: ן בית המשמש את הכותל מב). ידון בקליפת השוש *מב). כיצד כותל שבין שני כוכין נ) או בין שתי מערות. טומאה בבתים נא). וכלים בכותל. ועליהם בקליפת השוש טהורין. טומאה בכותל. וכלים בבתים ועליה בקליפת השוש טהורין נב). טומאה תחת העמוד נג) טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת נד): כלים

ציונים

בית המשמש. שם ס"ו. טומאה תחת העמוד. שם פכ"ם ס"ג:

חלופי גרסאות

ן ועליהם נד"ל וד"ן רשש גמו ס"ג: ועליה נד"ל ודל"ו ועליהן.

תוספות חדשים

משנה ו [הר"ב ד"ה] טומאה תחת העמוד אם יש עמוד כו'. והרמב"ם פי' תחת העמוד הוא שהיה הטומאה תחת הממחלה זו אשר מוצלת בין שני הכוכין והבית הטומאה נראית שם ע"ש:

תוס' אנשי שם

תו"ם ד"ה הבית טמא ועלייה טהורה. לכאו' תמוה ושעמא בעי הרי בין יש בה פ"ט בין אין בה פ"ט תנן במתני' ועליה במ"ש טומאה ולמה תני' טהורה כאן. ונ"ל דמייירי באין בה פ"ט וחוזל דנראית בתוך הבית לא מקרית לוטס דהוי כאילו נפתחה לבית אמנם לטוס בכ' בין יש פ"ט בין אין פ"ט העליה טהורה אא"כ לטולמו אבל משמעות ל' הרמב"ם כל הבית טמא משמע גם העליה. (כ"ם): ן בחו"ח סד"ה הר"ב ד"ה טומאה כו' ותהיה הטומאה נראית. ולא הבנתי טוצת הרמב"ם בזה ונפי הוס ניחא לי הוס כתוב ושלא תהי' הטומאה נראית שם כמו במשנה הקודמת. (הר"מ):

תוספות יום טוב

מלאכת שלמה

הבית טמא. אפילו אין שם טפח על טפח והעליה טהורה: ן ידון בקליפת השוש. כך מצאתי בקליפת. הרי"ף ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל נ"ל ומש"ה קרי לי' במתני' דלעיל כותל המשמש את הבית: ועליהם בקליפת השוש טהורים. ובתוספתא משמע לר' יהודה דכל דין זה בכותל עב יותר משמה שפחים אבל פחות מכאן נידון מחלה על מחלה כמו שבינו בכותל שבין שני בתים: טומאה בכותל וכלים בבתים ועליהם. מצאתי

מוגה

יכין

שתחת התור מחשב כתור מדדרך לבטלו התור: מט) שע"י חגול הבית נעשה הכותל. וכגון שחפרו ב' מערות זו אצל זו ועי"ז נעשה כותל מפסיק בין הרוחות. אבל כותל בית שע"ג קרקע הוא בהיפוך שע"י הכותלים נעשה חגול הבית מופרד. מחגול שחוצה לו. ולהכי כותל כזו נקרא כותל המשמש לבית:*מט)ולא אזלינן בתר קורבה ולבעיל בכותל שבין ב' בתים. דהכא הכותל נעשה ממילא מקרקע עולם. ולא נעשה להבית: נ) שהיו רגילין לחתור בכותלי המערות כמין חורין לתוך עומק קרקע הכותל והיה אורך כל חור כאורך חרון של מת. ומרגילין החרון שהמת בתוכו לתוך אותו החור [ועי' נ"ב ספ"ו] וכך עושין במערה אחת כמה כוכין זה אצל זה נמצא שהכותל שמפסיק בין כוך לחבירו ג"כ נעשה מקרקע עולם: נא) ר"ל בחגול המערות לא בחגול הכוכין [והא דלא נקט הכא בסדר דלעיל [מ"ג ודל'] דהייגו מחלה מומאה בכותל ואח"כ טומאה בבית. ה"מ משום דהכא דמייירי מכוכין ומערה. מצי מפי' שיהיה הטומאה בחלון משתתיה מון הכותל]: נב) ר"ל הכלים טהורים ולא דיינינן בהו דין קורבה מידהו ולאי שטומאה שבכותל בוקעת ועולה ויורדת כנגדה. ואפילו יש במקום הטומאה טע"ט. דאף דאין עליה דין קבר סתום לטמא כל החלנים שיסבבוה. מדאין על הטומאה בתין בולע ע"ג הקרקע [ועי' בקרית ארבע סי' ג] עכ"פ כל שאין הטומאה מתפשטת לגדיים מדים כותל מפסיק לא כל שכנגד האויר טע"ט שהטומאה טמונה שם וסתום מכל הגדיים בוקע ועולה ויורד כנגדה. וג"ל דנקט תרוייהו כוכין ומערות. דקמ"ל דלא מבעיא כוכין שאין כותל שביניהן גבוה רק ז' טפחים. ואינה מיעור כותל דיומא שהא כותל הכוך ובטל לגבי כוך. אלא קרקע שלם הוא. אלא אפי' כותל שבין ב' מערות שגובה הכותל הוא ד' אמות [כספ"ו דכ"ב] ולהכי סד"א הך כותל ודאי ככותל שבין ב' בתים הוא. ויהיה דינו כמותו. קמ"ל: נג) שם כמין עמוד בתוך המערה לתמוך התקרה אלא השול (ע): נד) ואע"ג דנם בשהטומאה בתוך העמוד כך הוא הדין. וא"כ ל"ל דנקט שהטומאה תחת העמוד. ותו ל"ל כלל דנקט עמוד הרי גם בכותל שבין ב' כוכין או בין ב' המערות דנקט בריש"ג כך הוא הדין. דבין שהטומאה בתוך הכותל או תחתיה. טומאה בוקע ועולה ויורדת. ל"ל דעמוד דמחיתין אינה של בנין אלא הוא מנוף הקרקע שבאמצע מערה. ומדנקט שתחת משמע אף שאין הטומאה רצופה. אלא אף שיש במקום הטומאה רוחב טע"ט והוא סתום מכל לד [ודלא בהר"ב] לפיכך סד"א דכיון דאויר טע"ט. שהטומאה בתוכו תחת העמוד. והעמוד עליו מלמעלה בולט. ובליעת העמוד ניכר מכל לדדיו. להכי יהיה דינו כקבר סתום שאפשר בטי עליו. לשמא כל המערה שסביב לו. קמ"ל דכיון דהעמוד נעשה ממילא ולא בבנין ממש להכי אין דינו כקבר סתום. דכל כותל שנעשה בידי שמים אף שם בתוכו אויר טע"ט אין דינו כקבר סתום. וכותל שונים לקמן [רפ"ו וכ"ב מחלוקין בתוספתא לענין דין מחלה על מחלה בין תלילה שבידי אדם או בידי שמים ע' שם פ"ו] (י). וקמ"ל דשאר דטומאה שמונחת תוך כותל

תפארת ישראל

בועז

ולומר דמשנה ה' מייירי בתקרה שאין עליה מעזיבה (כסוכה פ"ו ג') אבל לשאר רבותינו אפי' עוקי הכי ק'. אולם לרא"מ (פכ"ד מטו"מ) יתישבו כל קושיתינו הנ"ל. במה דאמרינן בתוספתא של בנין ידון מחלה על מחלה. ושל שלש ידון בקליפת השוש. וא"כ י"ל דהא דקאמר הכא טומאה בין הקורות לאו בטומאת הטומאה בין קורה לחבירתה. אלא שמונחת בהאור שבקורה עצמה. וא"כ י"ל דוקא בטומאה הטומאה במעזיבה שמונחת בידי אדם. הו"ל כטומאה בבנין שנידון מחלה על מחלה. אבל בטומאה הטומאה באור שבקורה. הו"ל כטומאה באור שבשלש. שבשניהן נעשה הפסק שבין הטומאה לקרווה שבבית ושבעליה בידי שמים. דיינינן לה בקליפת השוש. ועל כרחך דהכי נמרינן לתלק זה בהלכה למשה מסיני בכל הלכות טומאה: (ט) ולרמב"ם תחת עמוד דלהכא. הייגו תחת הכותל המפסיק בין הכוכין. וקש"ל דא"כ למה לא כלליגהו תנא בחדא בבא בהדי כותל דריש א. והכי הול"ל טומאה בכותל או תחתיו. דהרי גם בשהטומאה תוך הכותל אמרינן דבוקע ועולה. ותו מ"ש לעיל דקרי לה כותל. והכא שם חדש קורא לה עמוד ול"ע: (י) ומ"ש בתוספתא (פ"ז) דבית במקום הטומאה שבעמוד עע"ש דיינו כקבר סתום. הרי מפורש שם דבעמוד שבבית מייירי. והייגו מדאות בבנין. ונ"ל עוד דמה"ש נקט הך דינא בטומאה תחת עמוד שבמערה. ולא נקט בשהטומאה תחת הכותל דנקטה בריש א. דהייגו בכותל שבין הכוכין. ה"מ משום דכל מה דבעי לאשמעינן הכא. היינו שאין דינו כקבר סתום. אף שיש רווח בכל גדדי הבליפה שעל הטומאה. והרי בהכותל שבין כוכין שאין רווח סביב לו. פשיטא שאין בליעת הכותל נידון כנפש על הקבר:

ציונים

ה טומאה בין הקורות. אם הלכה ח

חלופי גרסאות

ה ותחתיה נד"ל וד"ו ותחתיהן וכ"ם עפ"נ"ג.

תוספות חדשים

משנה ה [הי"ט ד"ה] טומאה כו' לעומר רצופה בתרן ע"כ. גם הרא"ש הקשה על פירוש הר"ש דכתב על הא דתולין כלילו הוא תועה דאינו בוקעת למעה בבית. דמי נגע מנשם אשמה דבוקעות לאוה

תוספות יום טוב

מלאכת שלמה

הבית טמא. אפילו אין שם טפח על טפח והעליה טהורה: ן ידון בקליפת השוש. כך מצאתי בקליפת. הרי"ף ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל נ"ל ומש"ה קרי לי' במתני' דלעיל כותל המשמש את הבית: ועליהם בקליפת

מוגה

רבי מאיר מטמא. דסדינן ליה לכותל בתר בית ובתר לויר לחומרא · וחכמים מטהרים. דלגמרי סדינן ליה בתר בית. והלכה כחכמים: כל הכותל לבית. אפילו עומדת הטומאה בחלי של גד הלויר. הרי היא כאילו מונחת בתוך הבית: ד כותל שבין שני בתים. כותל המפסיק בין שני בתים: טומאה באחד מהן. באחד מן הבתים: מעזיבה. תקרה המפסקת בין בית לעלייה

בתוכו. בית הקרוב לטומאה. טמא. והקרוב לטהרה. טהור (לד). מחצה למחצה שניהם טמאין (לה). טומאה באחד מהן וכלים בכותל (לו). מחציו וכלפי טומאה. טמאין (לז). מחציו וכלפי טהרה. טהורין. מחצה למחצה. הרי הן טמאין. מעזיבה (לח) שבין הבית לעליה טומאה בתוכה (לט). מחציה ולמטן הבית טמא. ועליה טהורה. מחציה ולמעלן העליה טמאה. והבית טהור. מחצה למחצה שניהן טמאין (מ). טומאה באחד מהן וכלים במעזיבה. מחציה וכלפי טומאה. טמאין (מא). מחציה וכלפי טהרה. טהורין.

מחצה

שהכנס טומאה לבית ולא תתפשט למעלה. ממאי דסייך לומר במעזיבה. ולריך טעם למה עכ"ל. וכ"ל לומר טעם בדבר שהכותל בעוי לעורך

מלאכת שלמה

ד כותל שבין שני בתים וכו' מחצה למחצה שניהם טמאים. בתוספתא רבי אליעזר אומר שורפים עליהם את התרומה ואין

יכין

דהרי בהאהיל מקלת על מקלת סגי [כפ"ג מ"ד ופ"י מ"ח ותוי"ט שם ד"ה מקלת ושם מ"ג] (ז): לא) דסדינן להזית כמונח בבית וכמונח בכותל דלחומרא אזלינן כאן וכאן. ולפיכך הבית טמא. וגם העומד בחוץ למעלה כנגד הטומאה טמא. מיהו כ"ל דבעומד בחלי שלפנים למעלה נגד הטומאה. גם ר"מ מודה דטהור מלד ממ"נ. דאל"כ הו"ל תרתי דסתרי אהדדי: לב) דס"ל דסדינן הטומאה שהיא בכותל בתר הבית [כל דלא משתבר לחיפן] וכר' יהודה לקמן [פ"י מ"ג] ולא סייך הכא לומר אין דרך טומאה להכנס דכבוסה ועומדת תסדינן לה. הלכך הבית טמא. והעומד נגדה למעלה אפי' בחלי שלחוץ טהור: לג) אפי' כולה מונחת בחלי של חוץ: לד) ופשוט דהעומד למעלה בכל מקום טהור: לה) וכ"ל דהא העומד למעלה כנגד הטומאה טהור. ומעטעם הכ"ל [פי' ל"ח]: לו) נ"ל דמדנקט הך דינא דכלים בבבא דכותל בין ב' בתים. ולא בבבא דרישא בכותל שבין בית לשוק. משתבר דדוקא בכותל שבין ב' בתים אמרינן דכלים שמונחים בחלי כותל שסמוך להבית הטהור טהורים. דכמונחים בחלל הטהור דמי. משום דהשמים הבית הטהור חשיב כמו השמים הבית הטמא. וכיון דמונחים סמוך להבית הטהור. מוכרע מפי דלבית הטהור שייכי. אבל כלים שמונחים בכותל שבין הבית להשוק או לאחר. דאין השמים חשוב כל כך כהשמים הבית [ומשמ"ג]. להכי כשהטומאה בבית אף שהכלים מונחים בחלי שלחוץ. אפ"ה טמאים משום דכמונחים בבית דמי. ואע"ג דבמונח טומאה שם לא שדינן לה בתר הבית. כלי שאני דהשמישי הבית הן. ושייכים טפי להבית: לז) שטחן אותה ממעל להתקרה [ב"מ פ"י מ"ב וכלים פ"כ מ"ה]: לח) והיא רצופה בהמעזיבה: לט) דכמו לעיל במחלה על מחלה שדינן הטומאה כאילו היא בב' הבתים. ה"נ שדינן להטומאה כאילו היא הכא והכא. וטעם הדבר דכמו דהתם ה"ט דמשום דהכותל עשוי לעורך

תפארת ישראל

(ז) ואעפ"כ נראה קלת לדקדק. דמדלא קאמר הכא קרוב לפנים הבית טמא וכו'. קרוב לחוץ הבית טהור וכו' מחלה למחלה וכו' וכלשונא דקאמר לקמן (מ"ד) גבי כלים בכותל. ש"מ דלא ראי זה כראי זה. דהתם מחלה על מחלה דקאמר היינו שמונח הכלי במרחק שוה מנפנים כמבחוץ. אבל הכא דקא מזכיר התנא חצי כותל. ועלה מסיק מחלה על מחלה ע"כ ר"ל

על

דהתם נראה כיון שחלק שלנד פנים הוי כמונחת בחלל ממילא הסמוך לה אין לה דין רצופה אלא אח"כ סתומה מכל לד וז' היא פתוחה לחלל שבלדה אזה שלנד פנים דין אהל יש לה כלאמרן והחלק המילון הוי כפתוח לחלל. ושוד תסתבנא דסדינן לחילון בתר הפנימי שדרך טומאה לצאת דרך פתח הבית וכיון דלנד חוץ ליכא פתח שדי כולי' בתר הפנימי. ומלאה דר"מ דתתני' לעטמי' דלקמן פ"י מ"ג גבי חרונה אחון בה פותח עפה ומקלתה עומאה בבית ומקלתה כנגד חרונה ר"ל לר"מ כי הכא הבית טמא וכנגד חרונה טמא. וכ' יהודה דאמר התם הבית טמא וכנגד חרונה טהור כחכמים דהכא והיינו כדפי' דסדינן כולי' בתר מקלתו של בית שדרך עומאה לצאת דרך פתח הבית ולא ליכנס לחרונה אחון בה פותח עפה. וכ' יוסי דאמר התם אם יש בעומאה כדי שתחלק וכו' ופסקינן התם הלכתא כוותי'. וכאן לא הוזכרה כלל קבלת ר' יוסי. משום דר' יוסי לית ליה הך מלתא כלל דעומאה רצופה בוקעת דהיינו ס"ל דאינם בוקעת כדאמרינן בפרק השור והמועד דף קכ"ה ולדידיה העומד מלמעלה בכל ענין טהור אפילו עומאה טלה מחלים ולאחון ועי' בתוי"ט שם ד"ה. ויש לדקדק דהכא תני מחלה למחלה ובפ"י מני מקלתה בבית ומקלתה כנגד חרונה ואמאי תני בלישנא. ולאחלי דפי' י"ל דהכא דוקא מחלה למחלה דאי רוצה לגד אחד שדי מיטעא בתר רוצה. אבל התם אפילו רוצה כנגד חרונה בבית אמא מעטם לבוד כדפי' שם מעמייהו: ד כותל שבין שני בתים. קשה לתאי תני לה כיון דתני לה בכותל שהוא לחויר דלד בקרוב לבית נידון כלויר הבית ממילא דה"ה בשני בתים. גם הר"ש כתב כל מקנה ז' פשוטה היא. ולאחלי דפי' לעיל הא בלד הפנימי נידון בבית משום שאותו לד אינו חשוב כמחוש אלא כאילו הוא לויר. והשתא הל"ל בשני בתים כל הכותל כלויר חשוב וסרי שניהם שחוחים זה לזה ואין כאן לשער איזה קרוב לעומאה ולטולם שניהם שמאין קמ"ל דכותל הא לא אמרינן. ואפשר נמי משום דר' יהודה פליג לעיל ואמר כל הכותל לבית ודל"ל דה"ה הכא ס"ל כל הכותל לשניהם ואין לאלק אם קרוב לאחד מהן ולטולם שניהם שמאין קמ"ל דהכא לא פליג ר"י אלא הכותל נידון מחלה למחלה ומיושב זה הא דבסך דהכא תני נמי דין כלים בכותל ועומאה בבתים. ולעיל לא תני בה דין כלים בכותל משום דלעיל דמסיק בפלוגתא דר"י לא רצה להפסיק בכלים בכותל ותני מיד ממני' דכותל בין שני בתים כאילו היא מדברי ר"י לאמתוניתן דהכא לא פליג ר"י. ומדין דהכא כלים בכותל ועומאה בבתים שמעינן דה"ה בכך דלעיל דינא הכי: הקרוב לעומאה עמא. והעומד מלמעלן עהור ול"ל למיתני דסמיך אדלעיל וכן מחלה למחלה שניהם שמאין והעומד מלמעלה עהור אפילו לר"מ דפליג לעיל דהתם מיהא מקלתה רצופה והכא ליכא רצופה וכלים בכותל: הא דלריך למיתני כלים בכותל דינם כמו עומאה בכותל. משום דקד"ל דוקא עומאה בכותל ממש כלים שבבית שדרך עומאה לצאת ומתפשטת בבית. אבל עומאה בבית אדרבה אין דרך עומאה ליכנס לכותל קמ"ל דהכא לאו משום שדרכה לצאת אלא שהכותל כלויר חשוב ואי לויר אחד עם הבית ולפ"ז אין חילוק בין כלים בכותל ובין עומאה בכותל. ולעון הרמב"ם נפיקותו שכתב אל אתמה הוא הכלים מיטמאין אע"פ שהם בצופין שבצופה אינו מגיע ע"ב ולמה הולרך לזה וה"ל לומר דהכא כלויר חשוב ואינם בצופין. אלא שהאמת אומר דאפילו בצופה אינו מגיע. וה"ה דה"מ לכתוב כן בני עומאה בכותל: מעזיבה שבין הבית לעליה. ולא תני הכא דין מעזיבה שהיא לאויר ודהיא בין שני בתים. משום דלא לריכא דפשיטא מעזיבה שהיא לאויר כדין כותל שהוא לאויר ולר' יהודה נמי דאמר כל הכותל לבית ממילא ה"ג כל המעזיבה לבית דפשיטא דלויר לגבי בית לא חשיב. ומעזיבה שבין בית לעליה לא תני בה אלא משום פלוגתא דר"י. דה"א בהא ס"ל לר"י מחלה לבית ומחלה לעליה קמ"ל. ולהכי לא תני הכא דין העומד מלמעלה דפשיטא דהכא בכל ענין טהור העומד למעלה בין בעומאה שבלבת לבית ובין לעליה ובין לשניהם בכל ענין אינה רצופה וה"ל לא תני ליה הכא דין העומד מלמעלה. ולאחלי דמשניות המדשיס שהגיהו בדברי תוי"ט שבסס פל מחלה למחלה שניהם שמאין דקתני במתני' ולא הוציאו בזה דאכתי מה ענין עומד מלמעלה לכאן ולא הזכר במתני' כלל דין העומד למעלה. וקומות הכ"מ מעזיבה שהיא לאויר דתני

בועז

דמחלה לבית. ומחלה לעליה. ומ"ל דהא דתני בכלים בכותל ומחלה לבית

הבית טמא : ן בית המשמש את הכותל מט). **ידון בכליפת השום** *מט). **כיצד כותל שבין שני כובין** נ) **או בין שתי מערות. טומאה בבתים** נא). **וכלים בבותל. ועליהם בכליפת השום טהורין. טומאה בבותל, וכלים בבתים ועליה בכליפת השום טהורין** נב). **טומאה תחת העמוד** נג) **טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת** נד):

מלאכת שלמה

הבית טמא. אפילו אין שם טפח על טפח והעליה טהורה: **ן ידון בכליפת השום**. כך מצאתי בכליפת. הרי"א ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל נ"ל ומש"ה קרי לי' במתני' דלעיל כותל המשמש את הבית: **ועליהם בכליפת**

ן בית המשמש את הבותל. המערות שתחת הקרקע כשחופרים כוך למת מלד זה וכוך למת מלד השני נמלא הכותל עשוי מאליו משו"ה קרי ליה בית המשמש את הכותל שע"י החפירה נעשה הכותל. אבל בין שעל גבי קרקע הכותל גורם לבית שיהיה בית.ומש"ה קרי ליה [נעיל מ"ג] כותל המשמש את הבית: **טומאה בבתים**. בכוכין ובמחילות: **ועליהן בכליפת השום טהורין**. דמפסיק לטומאה ואין דינם כדין כותל שבין שני בתים: **טומאה תחת העמוד**. אם יש עמוד בתוך הכוך. או בתוך המערה וטומאה תחתיו והיא רוצלת שאין בה טפח על טפח ברוס טפח: **טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת**. וכל שכנגד הטומאה למעלה ולמטה טמא כדין כל טומאה מכוסה ומן האדדים מהור. והוא הדין לעמוד שבבית: **כלים פרח** בכלים שתחת הפרח ולא פליג לקמן בפ' כורת ובכמה דוכתי במכילתין. דבכל דוכתא משמע דטומאה תחת הכלי ורצולה אינה בוקעת אפילו כנגד הכלי עצמו אלא כנגד הטומאה והו לא. כ"ל דהכא מייתי שהטומאה ממלא כל תחת העמוד וכאן דבוקעת כל כנגד עובי העמוד קסבר ריב"ן להפרח בטל לגבי העמוד וכלים **שתחתיו שלמה** השום טהורים. ובתוספתא משמע לר' יהודה בכל דין זה כשהכותל עב יותר משמה טפחים אבל פחות מכאן נידון מחצה על מחצה כמו שמינו בכותל שבין שני בתים: **טומאה בבותל וכלים בבתים ועליהם**. מלאתי

מונה

יכין **תפארת** **ישראל** **בועז**

שתחת התנור מחשב כתנור מדרך לעצמו התנור: מט) שע"י חגול הבית נעשה הכותל. וכגון שחפרו ב' מערות זו אצל זו ועי"ז נעשה כותל מפסיק בין הרווחים. אבל כותל בית שע"ג קרקע הוא בהיפוך שע"י הכותלים נעשה חגול הבית מופרד. מחגול שחוצה לו. ולהכי כותל כזו נקרא כותל המשמש לבית:*מט)ולא אזלינן בתר קורבה וכלעיל בכותל שבין ב' בתים. דהכא הכותל נעשה ממילא מקרקע עולם. ולא נעשה לבית: נ) שהיו רגילין לחתור בכותלי המערות כמין חורין לתוך עומק קרקע הכותל והיה אורך כל חור כאורך ארון של מת. ומרילין הארון שהמת בתוכו לתוך אותו החור [ועי' ב"ב מפ"ז] וכך עושין במערה אחת כמה כוכין זה אצל זה ונמלא שהכותל המפסיק בין כוך לחבירו ג"כ נעשה מקרקע עולם: נא) ר"ל בחגול המערות או בחגול הכוכין [והא דלא נקט הכא כסדר נלעיל [מ"ג וד'] דהיינו מחלה עומאה בכותל ואח"כ עומאה בבית. ה"מ משום דהכא דמייתי מכוכין ומערה. מצוי שפי שיהיה הטומאה בתלגן משתהיה שון הכותל]: נב) ר"ל הכלים טהורים ולא דיינינן בהו דין קורבה. מידהו ודאי שטומאה שבכותל בוקעת ועולה ויורדת כנגדה. ואפילו יש במקום הטומאה טע"ט. דלקמן עליה דין קבר שהוס לטמא כל החללים שיסבבוה. מדאין על הטומאה בין בולע ע"ג הקרקע [ופי' בקרית ארבע פי' ג] עכ"פ כל שאין הטומאה מתפשטת לאדדים מדים כותל מפסיק אז כל שכנגד האויר טע"ט שהטומאה טמונה שם וסתום מכל האדדים בוקע ועולה ויורד כנגדה. וג"ל דנקט תרוויהו כוכין ומערות. דקמ"ל דלא מצטיע כוכין שאין כותל שביניהן גבוה רק ז' טפחים. ואינה מיעור כותל דומיא שהא הכוך ובטל לגבי כוך. אלא קרקע עולם הוא. אלא אפי' כותל שבין ב' מערות שגובה הכותל הוא ד' אמות [כספ"ו דכ"ב] ולהכי מד"א הך כותל ודאי ככותל שבין ב' בתים הוא. ויהיה דינו כמותו. קמ"ל: נג) שם כמין עמוד בתוך המערה לתמוך התקרה שלא תפול (ט) (נד) **ואע"ג** דגם כשהטומאה בתוך העמוד כך הוא הדין. וא"כ ל"ל דנקט שהטומאה תחת העמוד. ותו ל"ל כלל דנקט עמוד הרי גם בכותל שבין ב' כוכין או בין ב' המערות דנקט בריש ג"כ כך הוא הדין. דבין שהטומאה בתוך הכותל או תחתיה. טומאה בוקע ועולה ויורדת. ג"ל דעמוד דמתניתין אינה של בנין אלא הוא מנוף הקרקע שבאמצע מערה. ומדנקט סתמא משמע אף שאין הטומאה רצולה. אלא אף שם במקום הטומאה רווח טע"ט והוא סתום מכל לד [ודלא כהר"ב] לפיכך סד"א דכיון דאיר טע"ט. שהטומאה בתוכו תחת העמוד. והעמוד עליו מלמעלה בולט. ובליטת העמוד ניכר מכל לדדיו. להכי יהיה דינו כקבר סתום שנפש בטי עליו. לטמא כל המערה שסביב לו. קמ"ל דכיון דהעמוד נעשה ממילא ולא בנין ממש להכי אין דינו כקבר סתום. דכל כותל שנעשה בידי שמים אף שם בתוכו אויר טע"ט אין דינו כקבר סתום. וכותל שנית לקמן [רפ"ז וכ"ב מחלקינן בתוספתא לענין דין מחלה על מחלה בין חלילה שבידי אדם או בידי שמים פי' שם פ"ז] (י). וקמ"ל דשטומאה שמונחת תוך כותל שנעשה

חלופי גרסאות

ן ועליהם נל"ע וד"ק ושם בגמ' ס"ל: ועליה נה"ל וה"ע ועליהן.

תוספות חדשים

משנה ו [הר"ב ד"ה] **טומאה** תחת העמוד אם יש עמוד כו'. והרמב"ם פי' תחת העמוד הוא שהיה הטומאה תחת המחילה זו אשר חוללת בין שני הכוכין והיה הטומאה נראית שם ע"ש:

תוס' אנשי שם

תי"ט ד"ה **הבית** עמא ועליה טהורה. לכאו' תמוה ועשמא כעי הרי בין יש בה פ"ט בין אין בה פ"ט תנן במתני' דעליה במג"ש עמאה ולמה תני' שהורה כאן. וג"ל דמיירי באין בה פ"ט והואיל דנראית בתוך הבית לא מקרית אוהל דהוי כאילו נפתחה לבית אמנם לשונם שכ' בין יש פ"ט בין אין פ"ט העליה טהורה אינה להולמו אבל מפשטות ל' הרמב"ם כל הבית עמא משמע גם העליה. (כ"ם): **ן בתו"ח** סד"ה בר"ב ד"ה **טומאה** כו' **והיה** הטומאה נראית. ולא הבנתי כוונת הרמב"ם בזה ועפי' הוא ניחא אי הוא כתוב ולא תהי' הטומאה נראית שם כמו במשנה הקודמת. (הר"מ):

משנה אחרונה

אפי' הקורה רקה ברליפת השום הוי תיקה. והשתא קאמר שאם הטומאה אינה מכוסה אלא שדבוקה בקורה ונראית לבית הא"ר כמונחת בקרקע שבבית ואין זו לגלה שהרי היא מונחת בתוך האהל ומשום דסד"א דדבוקה תשיב בשקופה בכותל נידון מחלה למחלה קמ"ל דאין זו כדין טומאה בכותל אלא כשאר עומאה בבית: **ן בית** המשמש את הכותל. כיון שאין הכותל משמש לבית אינו נגרר אחר הבית: **טומאה** בכותל וכלים בבתים. כולה מתני' מייירי בטומאה רצולה בכותל דומיא דכותל המשמש את הבית דלעיל דאייירי בלגלה ולכך אין הטומאה שבכותל מטמא כלים שבבתים שהרצולה אינה בוקעת אלא בעולה ולא בבתים. אבל אם יש במקום הטומאה פותח מפח כלים שבבתים ממילא כמו ביב שיש בה פ"מ ואין ביליאתה פ"מ הטומאה בנטו הבית עמא לעיל בפ"ב וה"ג אחרי' בפי"ח בכלים שבין שפתי הכפשה לשפתי המדות אלא ודאי בלגלה אייירי ואמ"ג דנפמ"ו מ"ד מטמא לאפילו לגלה מטמא הבית כבר נתקשה הכא"ם שם בזה וכתבו מזה בפ"ד סוף מ"ח. והכא מייירי שכותלי הכוכין מגיעין לתקרה שמ"ג בעצין שאין עליהן אהל לטמאה אשם לא כן הא קיימא לן לגלה שבתוך שאהל אשמא כל האהל כדפי' במתני' לעיל ואמאי כוכין הם בענין זה שהרי הכותל נעשה מחלה ולא ניחל אשם שום שבר בידים: **טומאה** תחת העמוד

מונה

ן פרח. דבר בולט ורחב שיולא ברלחם העמוד. לו בלמלטו"): כלים שתחת הפרח טהורים. הכא לייני בעמוד העומד ברה"ל לו בגיבה ומומלה תחתיו. והפרח בולט מן העמוד טפח לחוץ. ומלהיל על הכלים שתחתיו: טהורים. הטומלה בוקעת ועולה וכל שבגלדיים טהור: ור' יוחנן בן נורי מטמא. דפרח כעמוד וכשהטומלה בוקעת חוזרת על הכלים שהפרח מלהיל עליהם. ולין הלכה כריב"ן: הטומלה והכלים שתחת הפרח. כגון שהפרח מלהיל על הטומלה ועל הכלים: פותח טפח. שבולט הפרח [חוץ] לעמוד טפח:

*) נדל"ל לעי.

ן כלים שתחת הפרח נה). טהורים נו). רבי יוחנן בן נורי מטמא נז). והטומאה והכלים שתחת הפרח. אם יש שם פותח טפח נח). טמאין נט). ואם לאו. טהורין ס).

ח"ג. ז והכלים נדל"ל בכלים.

שני

שתחתיו טומלים וס"ל דהלכתא נמירא לה לו מדרבנן נזר לחבל לם לין הטומלה מלילה תחת העמוד לפילו כנגד העמוד כולו לינה בוקעת לולא כנגד הטומלה ולו לא וכ"ם תחת הפרח דלא עכ"ל: ן כלים שתחת הפרח. כתב הר"ב הכא לייני בעמוד העומד ברה"ר. וכ"כ הר"ם ולימה דהא לעיל בעמוד העומד בתוך הכוך ומערה לומרינן דבוקעת ועולה כו' ופשיטא דכוך מקורה וכן מערה נמי. וכ"פ הר"ב דמערה מקורה במשנה ה פ"ה דב"ק. ועוד שהרי הר"ב כתב בהדי' לעיל דה"ה לעמוד שבבית. והרמב"ם העתיק משנתינו ברפכ"ה מהט"מ. וכתב עמוד העומד בתוך הבית וכו' ועיין בריש פרק דלקמן: [*טהורים. עיין מ"ש בפרק דלקמן בסוף משנה ח]: [*רבי יוחנן בן טרי ממטא]: ז"ל [ל"ה טומלה]]: הטומלה והכלים שתחת הפרח. ומהר"ם העתיק תחת הפרח: ואם לאו טהורין. לאין שלא במקום טומלה שהתת הפרח

פרדסקיס

מלאכת שלמה

מונה ועליה דקאי לטומלה: ן כלים שתחת הפרח טהורים. הכא לייני בעמוד העומד ברה"ר וכולי' לשון רש"ל לומר המלקט כתב ה"ר לפרים לשכנו ז"ל כך מוכרח מכח הסיפא ע"כ לבל הרמב"ם ז"ל בר"פ בתרא דהלכות טומלה מת כתב עמוד העומד בתוך הבית וכו': הטומלה והבלים שתחת הפרח. כלומר טומלה רלולה תחת הפרח לם יש שם פותח טפח נעולף ממלים הכלים כדהתן לקמן רפט"ו ועל לחר ללם וכלים נטוחה

הפרח

יבין תפארת

שנעשה מלילו. לא הוה כמונחת בכותל שבבנין. שהחבת כמונחת תוך הבית. וקמ"ל סיפא דטומלה שמונחת תחת עמוד שנעשה מלילו. לע"ג שהעמוד ניכר מכל לדדיו לפ"ה לין דיו כעפר הבנוי על לקבר ולינו מתפשט לכל הלילים שסביב לוגה) הוא כמו עצרה שברלחם העמוד לנוי. ונקרא קיטולל בל"ל. וקלות שפת העצרה שברלחם מתעקם ובולט בשפוע סביב. טפח סביב. והבליטה זו עשויה כעלי פרח שוכן סביב לרלחם העמוד: נו) דמשום שהטומלה שתחת העמוד בקעה רק לנמל' ולמטה לא התפשטה כלל לגדלין תחת הפרח: נז) ב"ל דריב"ל ס"ל לכמו דלמרינן [פ"ז מ"ב] בלהל משופע דלם הטומלה רלולה תחת לד ל' מהלהל לפי' הטומלה רלולה במקומה לפ"ה מתפשטת מעט לגד הלחר של הלהל לף שהלויר שתחת הלפוע לינו מעורב עם הלויר של הלהל רק ע"י סדק דק. ה"ל הלבינן לחלול שתחת העמוד שהטומלה שם כלילו הוא חלול ל' עם הלול שתחת הפרח. לף שלין ב' הלוירין מעורבין רק ע"י סדק משהו לשר נשלר לחר שעמדו שם הטומלה בתחתיתו ולהכי כלים שתחת הפרח טמלים. ולם הרוחב שהטומלה שם תחת העמוד הוא טע"ע י"ל דלף שהעמוד נעשה ממילא מחשב ליה כקבר שהוס. ומעמה כל הלהלים סביב. [ורתוי"ט כ' בשם מהר"ם דהכא מייני שהטומלה ממלאה כל תחתית העמוד. ולהכי בעל פרח לגבי עמוד. ותמוה דמל"ל לרבינו הא לחלות זה בזה. ותו ממלא מלן דכר שמיה. ותו לו יהא שספרא כעמוד. והכי גם עמוד גופי' כשהטומלה תחת בוג תחתיתו כלים שנגלה תחת הלעמוד עהורים. ולו דמוקי הכא שתחת הפרח יש לויר טע"ע. מ"כ לתה לגיך שתהיה הטומלה למלאות כל תחתית העמוד. ומ"ש מלהל משופע [לקמן פ"ז מ"ב] שהבאתו לראיה מיהה דל"ל שתמלא הטומלה כל השפוע]. מיהו ולפי דלריב"ל מדהתפשטה טומלה תחת הפרח. התפשטה מסם לכל התחתית תקרת המערה וכל הכלים שבמערה זו טמלים

יבין ישראל

וכב' זיזין [פ"ד מ"ט]. ולפ"ה לא פליג ריב"ל ברישא כשלין פרח ברלחם העמוד דימת נמי דהחלול שתחת התקרה יהיה נחשב כלילו הוא חלול ל' עם החלול שתחת העמוד. דשתי הם. דלין חלול הגדול של המערה שייך כלל להעמוד שיחשב עמו כלהל ל'. לבל הכא הפרח והרווח שתחתיו שייכים שפיר להדדי. עם העמוד וכנוף ל' הוו. אמנם בעמוד שבבית מדהא בבנין. לכ"ע בית שם שם במקום הטומלה טע"ע הו"ל קבר סהוס שמונמת כל סביביו גם בלין פרח ברלחם העמוד. ורק כשלין במקום הטומלה טע"ע שם. הטומלה בוקעת ועולה ויורדת: נח) שים תחת הפרח טע"ע ברוס טפח שבולט ממעל להטומלה והכלים שתחתיו: נט) לף דהפרח והעמוד הן מקרקע עולם ומלילו מעשה הלהל. הרי קיי"ל דגם הלהל שממילא מחשב הלהל [בלעיל פפ"ג]. מיהו לפי' לריב"ל לעיל דלא מחלק בין שים טע"ע מטמא. התם מדהטומלה תחת העמוד. ע"כ שים שם חלול קלת להכי לף שלין תחת הפרח טע"ע מלטרף החלול שתחת הפרח עם החלול שתחת העמוד במקום הטומלה. לבל הכא שתחת העמוד לעוס. והטומלה מונחת תחת הפרח פשיטא שלריך תחת הפרח לבד לויר טע"ע. ומיירי הכא ע"כ בשהעמוד עם הפרח שברלחם עומד תחת לויר השמים. דלפי תחת תקרת מערה. לפי' לין תחת הפרח טע"ע. הרי ודלי מלטרף לויר שתחתיו עם הלויר שתחת התקרה [כרישא דמשנה ה' נפ"ד וכ"כ בטומלה תחת השפוע נפ"ז מ"ב] ומתטמלים עי"ז כל הכלים שתחת התקרה. וכ"ש הכלים שתחת הפרח עלמו. [וב"ל דלא כתבו הר"ש והר"ב ברש משנתינו בעמוד העומד ברה"ר מייני]: ס) ולפי' יש על הטומלה להל טפח ועל הכלים להל טפח רק שלין ב' הלויריס

מתוברין

ציונים

ן כלים שם:

תוספות חדשים

משנה ז [במשנה] ריב"ל מעמא. מדריב"ל לא מעמא לגל הכלים שתחת הפרח לף דהפרח בולט טפח וממילא ע"י התפשטותיה לכלים שבל תחתיה לפי שמי הטומלה לגיה ל"ל ע"כ דלייני בעומד בחוץ ולק"מ על הר"ב ול"ש:

חדושי מהרי"ח

משנה ז [תוי"ט ד"ה] כלים כו' ותימה דהא כו' עכ"ל. ול"ג באמת ברישא אפי' עומד בבית רק הסיפא הטומאה והכלים

תוספות אנשי שם

ן תו"ט ד"ה כלים כו' ותימה כו'. ולפי בעניי המיט לי לפיכל לפי דלכו של הרמב"ם טיכל מס' לטיבל דמתני' הטומלה והכלים שתחת הפרח לם לין שם פ"ע עהורין ולמלי והרי הטומלה והכלים תחת להל הבית ושוב לליתי להרב ע"ש שכ' דגלה לחתן כן לריב"ב והר"ש ולא ידענא לחלי לא מקשה מינה להרמב"ם כדלמרן ולפשר דלהרמב"ם מהוקמא שהעמוד הוא בכותל הבית והפרח יולא לתון ולכך לינו תחת להל הבית ובתנוחו בפר"ה שהעתיק דין מתניתין הטמיט דינא דסיפא הטומלה והכלים שתחת הפרח ולא ידענא לחלי ע"ש. (ס"ל): בר"ב ד"ה הטומאה והכלים כו' שהפרח מלהיל כו'. ולי הר"ש עומלה לגולה כו' ולא הבנתי דהא מלשון המשנה משמע שהטומלה נגד הפרח והפרח מלהיל עליה וכמ"ש הר"ב ול"ש גם טומלה לגולה גם לא ידעתי למה הבית ממשנה דפפ"ז הא דין זה דטפח מבית הטומלה פשיט בכמה דוכתי, (לה"מ):

משנה אחרונה

לא"ב דכבר תני לן במתני' דלעיל ובכמה דוכתי דלגולה בוקעת ועולה גרלה דתני לה לכאן דבני למתני פלוגתא בכלים שתחת

הפרח ומ"מ לריך מעם דעד השתא בטומלה שבטתל לייני וכן לקמן עד סוף הפרק בטומלה שבכתלים היא ולמה הבנים בינינם טומלה שתחת העמוד והפרח ולמלי לפי' לעיל י"ל דלהכי תני לה הכא דסתם עמוד הוא שהתקרה נשען עליו והעמוד מחזיק התקרה ומשום דבטוכן ע"כ מייני נמי בכה"ג שמגיעין הכתלים לתקרה תני לעמוד בהדייהו כלומר דכל דלגלה שבתוך הבל לא תתרוכן דבוקעת כנגדה לבד אח"כ מגיעין עד לתקרה שאין הבל פ"ג הגלוגה כדפי' לעיל: ן כלים שתחת הפרח עולים. פי' הר"ב הכא לייני בעמוד העומד בדה"ר ולעיל פי' שעומד ברה"ר ושתמה הכי הוא דבל עמוד לאחזוקי מקרה מביל. ל"ל דהכא משום סיפא הולרכו לפרש כן דקתני הטומלה וכלים שתחת הפרח לם יש שם פ"ע ממלין ולם לגו עהורין. ולו בעמוד שבבית לפילו לין שם פ"ע לגו לגולה שתחת הבל שמעמ כל הבל כדפי' לעיל. ועוד לאויר פתות מעשה שמחובר עם לויר של הבית הוי כשפופי הכלים כדפי' נפ"ד. והרמב"ם בתבוחו שכתבה בעומד בתוך הבית הוא לא העתיקה דברה"ו לין חילוק דלפילו לין שם פ"ע ממלין ולו בה"ר לא הולרך לכתבה דפשיטא דבל פתות מעשה לינו מעמא מן הבל אלא כנגדה. והא דכפנ"ו מ"ד מני נמי בה"ג כלים שבתוך לם יש שם פ"ע ממלין ולם לגו עהורין ופירשה הר"ב שהכלים עם הטומלה נתלן בהך דהכא. התם קמ"ל דלפילו הם בבית חשיבי לגולה כיון שהתלן תניא עד התקרה ולין הבל ע"ג הבלן שלין הבל פתות מעשה והרמב"ם בתבוחו גם שם פי' בע"ה דפ"ה מהש"ת. ומ"מ יש לדקדק לי בעמוד העומד ברה"ר לייני מלי קמ"ל בסיפא בטומלה וכלים שתחת הפרח לם יש שם פ"ע ממלין ולם לגו עהורין פשיטא ומהר"ם כתב דקמ"ל שלין בלא בטקום טומלה כי סיכי דהפרח בעל לגבי הטומלה שבל"ד מעמע דלריב"ל לילעריך. לבל לא יתבן לפנ"ד שהרי מהר"ם עלמו כתב לעיל דבכולהן מעמע דטומלה רלולה תחת הכלי לינה בוקעת כנגד כל הכלי לינה מכולהן מעמע דטומלה לגד ע"כ ולא"כ הא שמעינן לאין שלא כנגד הטומלה בעל לגבי מקום הטומלה ולכמי מלי קמ"ל הכא. ולפילו לריב"ל דהפרח בעל לגבי העמוד הייט שהפרח שפל לעמוד משלא"כ הכא. ולע"ד נרלה דקמ"ל לם יש שם פ"ע ממלין דקד"ל כיון דבטיקר העמוד לין שם פ"ע שדינן פרח בתר עמוד ולפילו יש תחת הפרח פ"ע כתלן לדיתי הוא לחלולין בתר עיקרו כדלמרינן לעיל גבי כותל המשמש לת הבית דלולין הטומלה שבכותל כלילו סיא בבית. וה"ל בפפ"ד גבי מוכני בתר מוכני שהטומלה בתוכה והבית מלהיל עליה מעוד דשדי מוכני בתר מגדל. וכן בפפ"ח במערה שבבות דשדי פרח בתר מערה אע"פ שהפרח בתחל הטומלה קמ"ל דהכא לא שדינן לה בתר עמוד ולם יש שם פ"ע ממלין. והמילוק משום דכותל הוא לרך לבית ומשמש לו וכן פרח המערה שהבר יושב עליו ומשמש הוא בדין שהוא בעל לגב הבלי. לבל פרח שבעמוד לינו משמש בלום ולינו לגא לגוי ולא חביב יד: אם יש שם פ"ע ממלין. והעמוד מלמעלה ע"ג הפרח מעור ולם לין שם פ"ע הבלים שבגלדו עהורין והעמוד מלמעלה בעבד הטומלה ממא דבוקעת ועולה ולינו הטומלה ע"ג העמוד והטומלה תחת הפרח לעולם מעור לגיב"ל דעמוד

ספרה בטל לגבי מקום טומאה שתחתיו. כי היכי דבטל הפרח לגבי העמוד. מהר"ם: הוא והבית טמא. כתב הר"ב ואפי' הטומאה מחליט על כותל ולחון. מסיים מהר"ם ואע"ג דמשמע לעיל [במשנה ה] גבי טומאה בין הקורות דטומאה רלוקה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת לבית ולעליה ודוקא כנגדה. אבל שלא כנגדה מה שבבית ובעלייה טהור. מדקתני אם יש שם פותח טפח הכל טמא.

שני פרדסקים(א) זה בצד זה, או זה על גב זה (ב). נפתח אחד מהן. הוא והבית טמא (ג). חברו

ת"ע. הוא והבית נר"ע הבית וג"ע הוא.

*) נר"ח הוא והבית.

אין שם פותח טפח רואין את הטומאה כאילו היא אוטם ובוקעת וכו'. ואז לא אמרי' הכל טמא. דכשבוקעת לא אמרי' שתתפשט הטומאה בכל העלייה או בכל הבית לאחר שבוקעת לתוכו. דשאני הכא. דכותל בית בתר בית שדינן ליה. ולא חשיבא רלוקה לגבי בית כדאמר לעיל כותל המשמש הבית ידון [מחלה] למחלה ואע"פ שהיא רלוקה בכותל. גבי בית לא חשיבא רלוקה כדפי' התם. ודוקא

נפתח

מלאכת שלמה

טפח. הר"ש ז"ל. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל ברוב הספרים מצאתי הטומאה בכלים שתחת הפרח*): פרדסקים. עמודים חלולים ומומאה תחת אותם עמודים ולא בטומאה בתוכן מיירי דא"כ אפילו הדלת מוגף הוא והבית טמא שכוח הטומאה לצאת אלא בטומאה תחת העמודים הר"ש והרא"ש ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל פי' וז"ל בפ' בתרא דהלכות טומאת מת שני

*) מ"ש וכן נראה שכ"ל גילתה הר"מ בפירושו פ"ש.

פרדסקים זה בצד זה אלו זה על גב זה וטומאה מונחת באחת מהן ונפתח הוא והבית טמא וחבירו טהור היתה טומאה רלוקה בתוך הבנין רואין את הפרדסקים כאילו הן אטומין ודון מחלה למחלה ע"כ ומה שאמו מחזיקין אותו כאטום התועלת היא כדי לידון מחלה על מחלה שבכנס גם אבל הפרדסקין מחשבון שהלי כאילו היה בטי בולו כמו שהאריך הרמב"ם ז"ל בפירושו למשנתינו:

ורואין

יכין תפארת ישראל יכין

מחוברין. וכגון שבין אויר זה לזה. אין הפרח בולט טפח. אין הטומאה מתפשטת ממקום למקום תחת דבר שפחות מטפח [וכפי' מ"ג]: סא) פרדסק הוא כמין ארגז שראגק בל"א שהיא תוך עובי הכותל [ערוך]: סב) לא מיירי שהטומאה תוך הפרדסק. דא"כ קבר שהוא ומטמא כל אהל שסמוך לו [וכרפ"ז] ופרדסק הבני אמאי טהור. ותו מ"כ אפי' היה פרדסק הטמא גדול היה הבית טמא. מדסוף טומאה לצאת דרך הבית [ולעיל במגדל גדול פ"ד מ"א]. אלא מיירי שהטומאה רלוקה תחת כותל

משנה אחרונה

לא בטל לגבי הפרח וא"ל דהא דס"ל לרב"נ דהפרח בטל לעמוד אע"ג דהלכה היא ברלוקה דאינה בוקעת אלא כנגדה משום דהעמוד בולו שמא כמ"ש מהר"ם דהטומאה כנגד כל תחתיו וזהו העמוד בולו ואזלינן בתר בולו דמדאורייתא ואשכחן הר"ג פ"ד דבטול יום מ"ג שאם היה השם מלובה הולכין אחר הכוב ובשעמא השם נעמא המקפה משום דשדי מיעוטא בתר בולו והמיעוט אמינו לאוי לעמא טמא אבל הכוב ולפ"ז ל"ע אמאי פליג ת"ק הכא אי אזלינן הר"ג בתר בולו מדאורייתא ומטמא דהלכה דאינה בוקעת אלא כנגדה ה"ג ניחא בתר בולו היכא שהנקיבה אינה בכוב הכלי אבל בשבוקעת לא נאמרה אלא בבולו אל"ל לחוות דין בולו דמדאורייתא. וא"ל דבולו כי האי לא הוי דאורייתא דהא נבי איסורין קי"ל בשביכר האיסור לא בטל והכיא דמקפה מדבנן לחמיר ומיהו בכמה דוכתי משמע דבכה"ג אמי אייך בולו דנבי שאינה אמרינן בולו של אחד כמוהו כתב הל"ן דבכל הטורה אמרינן הכי ונאמת ל"ש בענין זה בענין אחד שמקלתו ממא ומקלתו טהור כהך דהכא שאינה בוקעת אלא כנגדה. וכן הכיא דמקפה שמקלתה חולין ואינה נפסלת בע"י. אי אמרינן דה מדאורייתא בשהכוב ממא בשמא גם המיעוט דבפ"ק דחולין לא שמעינן אלא בולו דאינה לאינה קמן כגון ע' הציות וקנהדרין א"ב בולו דאינה קמן כגון קמן וקנה שמא הן סריסים. דבל הני מסתבכא מלתא דחזינן דבולו אלו סריסים אית לן לאמיר ודאי דלא ליהוה למיעוטא. וכן הא דקי"ל בכל הטורה חד בתרי בטל בשאינו ניכר האיסור בשאוכל אחד מהם אמרינן זהו דאיתר דמבולו פרים. ובשניכר האיסור אין ה"ב דלא בטל. אבל בנידון דהכא בגוף אחד שמקלתו טהור וניכר הפסול לעצמו בכה"ג אל"ל דמדאורייתא נגרר המיעוט אחר הכוב. ועוד דבסיסורין בשלא ניכר האיסור דבטל לא משום דאמרינן דמבולו פרים אלא מתחרי הנים להעות כדפי' רש"י ובפלק לא יחפוד ד' כ"ד אחר כתב ה"מ מדב' מיא אלא ה"מ בולו דאורייתא אחרו התוספות שם דחשיב ליה בולו דאינה קמן. ובפרק כל היד דף י"ח בשלבה מקומות הלכו אחרים אחר הכוב. אתם שמי בולו דאינה קמן ומשום דאינה מחקה בנגדה אמ"ש התוספות שם אבל בגוף אחד בהכא לא שמעינו. אינה מהא דאינה שמקבת בגבי נזיר ד' מ"ב ג"ר אמאי בגיה דבר לוקה זאת אומרת מזבו בטולו מדאורייתא מדבתיב גבי נזיר יגלחו אמאי שייר שמי שערות לא יגלח פ"מ דבעלמא בולו בטולו פ"ב. משמע דאמאי לאשמעינן אפילו בגוף אחד אי לאו דבתיב יגלחו הוי אבי בכוב ומיעוט שייר הוי בלא שייר. אע"ג דגבי שמיעה אבן בהדיא בולו של אחד כמוהו. ה"ל דוקא הלכות שמיעה דלא בתיבי וטולבו הל"מ ובכי גמירי להו אבל בעלמא לא קמ"ל דמדאורייתא הוא אפילו בניכר האיסור. ושוב ראיתי מעבה עבוכה היא פ"ג דמנחות מ"ה הטעבון משונו מעבב אם בולו וכן הקומץ והקלת והיין והשמן ובולבו יליף לבו אתם

יכין

הבית מכוון תחת הפרדסק. וג"ל עוד דמיירי דוקא שכל פרדסק רחב טע"ע ברוס טפח דאז כאהל בפ"ע דמי. ואפ"ה כיון שהטומאה רלוקה תחת הפרדסק. אע"ג שבוקעת לתוכו. אינה מתפשטת בתוכו. אלא רק נגד הטומאה טמא [ועי' בקרית ארבע בדיני טומאה רלוקה]. אבל אם היה כל פרדסק פחות מטע"ע. אז מדאין בו תורת אהל. ככותל הבית חשוב. ואפי' נעול כפתוח דמי [וכמ"ג]: סג) משום שהטומאה שתחת הפרדסק בקע לתוכו. וכיון שפתח הפרדסק פתוח. מתפשטת הטומאה

מהפרדסק

מקרא בגמ' ע"מ דאי לאו קרא אמרינן דובו בטולו. אלמא דפשיטא ליה להש"ס דאין לחלק בתר דבלי קרא דאזלינן בתר דובא בין דובא דאיתא קמן ובין דליתא קמן. ה"ה נמי בגוף אחד שאינו קאמו מקאמו אולכין אחר הדוב ולעולם המיעוט נגרר אחר הכוב. וקלת קבה אמאי לא דייק ר' אחא בריה דרב איקא אמתני' דמנחות זאת אומרת דבולו ככולו מדאורייתא ובפ' בהמה המקבה דף ע' בהא דתנן יצא בולו ה"ז יקבר פרוך אילימא בולו ממש עד שאתא לא אשמעינן בולו ככולו. משמע דפשיטא ליה דבגוף אחד ובכר המיעוט שדי בתר דוב כמו בכל התורה. והדרן לפירושא דמתני' דפלוגתייהו דרב"ג ות"ק דתנ"ק סבר נהי דבכל דוכתא שדי מיעוטא בתר דובא הכא הלכה היא שאינה בוקעת אלא כנגדה ולא מיתסין לבולא וריב"ג סבר דבמקום דאינה דוב לא נאמרה הלכה. ואיכא למידק אי מדאורייתא בגוף אחד נמי שדינן מיעוטא בתר דובא הא אמרינן פ"ק דשבת ידו של אדם אינה לא כלי"ו ולא ככה"ר. ואמאי לא נימא נמי התם שדי מיעוטא בתר דובא. י"ל דהתם לענין מילוק דבום לא שייך למיתר שידו שהיא ברה"ר מחשב כרה"ר. ולא שדינן בתר דובא אלא לענין הדין שמתנין למיעוטא הדין של הדוב כהך דהכא שיהא דין דלולה לפרח כמו לפמוד. וכן בהיא דמקפה בפסל החולין המועבר כמו התבומה המנוסה. אבל לענין מילוק דבום הא מ"מ דבום אחרת היא. וכן בחולין המומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר דפליגי בפ"ק דשבת אי שדינן נופו בתר עיקרו הייטו לענין אי חשיב נופו במקום אהבפה הוא"ל ויש בעיקרו אהבפה. אבל ליתשב הנוף ברה"י מבום עיקרו לכ"ע לא אמרינן. והא דתנן בפ"ג דמעבדות אינן המומד בארץ ונופו נוטה לחו"ל לענין מעשר ובתי ערי חומה הולכין אחר העיקר. התם שהנוף והפירות יונקין מן העיקר הרי הפירות בגדלין במקום העיקר. והלכך לענין ערי מקלט שאין אמו דינן כל הפירות אלא כל הבולת אם נקלט תחת הנוף מדינא לא נקלט אלא מבום לחקל בדיני נפשות אמרו שנקלט. וכן לענין פירות מעשר שני הבאים תחת הנוף שהוא בתוך ניכומלים ועיקרו נפנים לא אמרינן מקומו של הנוף הוי כמקומו של העיקר אלא הולכין אחר שניהם לאמיר כלאמר התם. והא דנמי בכה בפ' המקבה דף ע' יצא חלוי בבוב אבר אי אמרינן שדי מיעוטא שבפנים בתר דובו. התם מבום שבופו לגאת: שני פרדסקין. פי' הר"ב ובומאה תחתיהן. דאי בתוכן אפילו לא נפתח הבית טמא שבוף טומאה לצאת אלא הטומאה תחתיהן והיא רלולה ובשבוקעת לפרדסק אחלה נטמא הפרדסק ובשנפתח יצאת הטומאה לבית אבל לא נפתח אין יוצאת לבית אע"ג דקי"ל אפילו בפתח בעוד הבית טמא שדבר טומאה לצאת שאני הכא שאין עיקר הטומאה בפרדסק אלא תחתיו. כך נראה לפי פי' הר"ב והר"ש: הוא והבית טמא. הוא עצמו לטומס טמא

ציונים

שני פרדסקין. שם פ"ה:

אליהו רבא

שני פרדסקין זה בצד זה כו'. פרדסקין הן תיבות הנוטות בכותל דהנית בתוספתא תיבה שעשאה פרדסקין: נפתח ח' מהן. כגון שיש בתוכן תיבות פ"ע בכל אחת וכי לא נפתח הטומאה באחת מהן הו"ל כקבר סתום ומטמא כל שביניו והבית נמי טמא. והכא הואיל ונפתח אחד שבו הטומאה לבית הוא והבית טמא וחבירו טהור. הואיל ויש בו פ"ע אבל בפ"ע הוא ומליל ולא מיטמא בפני בית בכיב קמור דפ"ב אם יש בו פ"ע טהור:

חדושי מהרי"ה

והכלים שתחת הפרח אם יש שם פותח טפח בו' ע"כ אירדי שהעמוד הוא באויר דאם הוא בבית אף שאין בפרח פותח טפח הרי הבית מאהיל על הטומאה ועל הכלים ושמאים אלא ע"כ שעומד באויר ומשום סיפא פי' הר"ש והרב ר"ע דאירדי באויר וק"ל:

תוספות אנשי שם

ת"ס ר"ה ואם לא סו' כי היכי דבטל הפרח בו'. מדנרין נראה דאף טיפת הטומאה והכלים כו' מדבני ריב"ג הוא ומטמא ורשב"ל אפי' בשאין הפרח בולט טפח דלא כדעת הר"ש והר"ב. (לה"מ): ד"ה הוא והבית בו' דבשבוקעת לא אמרינן בו'. והא דבפי"ז מ"ה בעלים טומאה היינו דדוקא לגין הקורות אינה מתפשטת אבל בבות הטומאה בבקיעתה לתוך אבל פתח בעליים שם המלא מקום להכנס לפנים שבני אין מי שיחזון שם בפנים. (מ"ע כת"י): בשה"ד שהתעלים לבי' הר"ב בו'. לא אבין שהרי לפי' הך משנה דבין הקורות ר"י היא אבל לרבנן קושטא דגם בין הקורות הבית בולו טמא וכן לבאר טומאה בכותל לר"י אפי' מחליו ולחון הבית טמא ות"ל אין כאן לא קושי' ולא תירוץ דהא גם מה שפי' מהר"ם בכותל בית בתר בית שדינן ליה בו' קושטא דגם בטעוינה וקורות לרבנן אלו בתר לטעלה ואלו בתר בית שדינן ואלו היו פרדסקין בין הקורות המעוינה היה הבית טמא אפילו מחליו ולחון. (מ"ע כת"י):

נפתח להכי שייכן טומאה שבתיו השני בתר פיתחא. אבל לא נפתח לא. דלא שייך בטומאה רצוצה סוף טומאה לעלות דרך הבית. דדוקא טומאה במגדל שאינה רצוצה שייך לומר כן. ואפי' פתח מגדל סגור ע"כ. ולפי מ"ש לעיל גבי טומאה בין הקורות. דבזקצתו במגדל חזר לפרש דטומאה מתפשטת. ליתנהו לדברים הללו. אבל לפי שהם עולים לפירוש הר"ב. העתקתים:

ר' עובדיה מברטנורה

ורואין את הפרדסקין כאילו הן אוטם. כלומר אם הדלת נעול ולא נפתח. רואין אותן כאילו אין שם חלל כלל ואם טומאה התחיתן נדון הכותל מחלה על מחלה. ככל הני דתנן לעיל מחליו ולפנים הבית טמא. מחליו ולחוץ הבית טהור: וחברו טהור סד). ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אוטם סה). ידון מחצה למחצה סו) להביא את הטומאה לבית: וחברו טהור. פי' חלק חליו השני של הפרדסקים השני שאינו אלא הבית. דאי שאלא הבית טמא כיון דהבית טמא. אי נמי כיון דבית גופיה לא מיטמא מגופיה אלא מכח פרדסקים שאלו. דיי לנו אם נטמא הבית ולא הכותל. מהר"ם:

מלאכת שלמה

ורואין את הפרדסקין כאילו הן אוטם. כך ל"ל. שול הבית שם כרמב"ם ז"ל תוספתא בלשון הזה חור גדול שבעובי הכותלים שדרך בני אדם לעשותו לתשמיש והוא הנקרא פרדסיק שהיתה הטומאה מונחת בתוכו ויש עליו לתות סגורות הבית טהור ע"כ ומלאתי כתוב בכתיבת יד פרדסיק כזאת בערבי ע"כ:

יכין תפארת

מהפרדסק להבית דרך הפתח: סד) דהרי אפי' היתה הטומאה ממש בהבית לא היתה מתפשטת לתוך הפרדסק הנעול. דכאהל בפ"ע דמי ודינו כאילו טומאה בבית שהמגדל הנעול טהור. מדאין דרך טומאה להכנס [כלעיל פ"ד מ"ח] ואפי' היו הפרדסקין מכוונין זה תחת זה והטומאה התחיתן לא אמרינן דהטומאה שהחת הכותל כמו שבוקעת לפרדסק התחתון תבקע ג"כ להפרדסק העליון. ליתא דזהו דוקא כשאינן נעולים אז ודאי טומאה בוקעת אפי' לכמה אהלים שזה ע"ג זה. לטמא בכל מ' מה שכנגד הטומאה שלמטה וכמ"ש בס"ד במקום הנ"ל. אבל בשנפתח מ' מהאהלים התפשטה הטומאה בכל אותו אהל הפתוח. והתקרה שעל גביו חוללת שלא תבקע שוב ממנו ולמעלה. והרי גם אם היה קבר שהוס דהיינו דמקום הטומאה היה טע"ע תחת הכותל. וכמה אהלים ע"ג. זה ע"ג זה. כיון שנפתח מ' מהן. אין הטומאה בוקעת שוב להאהל שע"ג [כפ"ז מי' ז']. מיהו כשהפרדסק התחתון נשאר נעול והעליון נפתח. אז בתחתון הנעול עומדת רק נגד מקום הטומאה. ומדלא יכלה ללאת משם דהרי נעול הוא. לכאי חוזרת ובוקעת מהתחתון להעליון. ומשם מתפשטת להבית דרך הפתח הפתוח: סה) ר"ל הא דאמרינן וחברו טהור דמשמע דגם אפילו

ישראל יכין

כשהתחתון נעול והעליון נפתח אמי דינא הכי. אבל בכה"ג אין הכוונה שהנעול טהור לגמרי. אלא דטהור רק מהתפשטות הטומאה מהבית לתוך כולו. אבל עכ"פ רואין הפרדסק הנעול כאילו הוא אטום. כלומר כחומה עבה. והטומאה שלמעה ממנה בוקעת לתוכה. לטמא שם כל מה שכנגד הטומאה שתחתיה. ומשם בוקעת לפרדסק העליון הפתוח: סו) ר"ל ואם הבקוע הזה פוגם בחלי כותל שלפנים אז אפי' שניהן נעולים הבית טמא [וכלעיל מ"ג]. ואע"ג דהכא עיקר הטומאה מונחת תחת הכותל. דיינינן לה כאילו מונחת רצוצה תוך עובי הכותל. ואם מונחת הטומאה תחת הכותל נגד חלי הכותל שלאחון. הבית טהור כשהפרדסקין נעולים. ואין אומרים בכה"ג דרך טומאה לעלות משם דרך הבית. אפי' היתה בלמעה טומאה ממש מונחת שם. מדאין מקום הטומאה שייך כלל להבית [וכלעיל מ"ג] וכ"ש הכא שאין כאן רק התפשטות הטומאה שתחת הכותל בחלי ששייך לאחון. מיהו בכה"ג שהטומאה תחת חלי כותל החיצון וב' הפרדסקין נעולים כיון שרואין התחתון הנעול כאילו הוא אטום. בוקע למעלה גם להפרדסק העליון. כל שבתוכו נגד הטומאה שלמעה ממה. וגם העומד למעלה על ראש הכותל נגד הטומאה ממה. ורק הבית נשאר בטהרתו [כלעיל מ"ג]:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ו

פ"ו משנה א אדם אפילו טהור. וכלים אפי' הוא ממין שאמק"ם [חוץ מבא במדה] בין שהאהלו הן עצמן על טומאה וטהרה יחד. או שהם העמידו האהל מטעל להטומאה והטהרה. ואפילו האהל עצמו שהעמידו היה ג"כ ממין שאמק"ם. מביא הטומאה לכל שתחתיו. אבל אינו חוצץ בפני הטומאה כשאר אהל. דבין שהטומאה למעלה מהאהל והטהרה למטה מהאהל. או איפכא. כל שכנגד האהל למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום ממא [נמצא דכשהטומאה למעלה מהאהל. האויר העליון אומר להתחתון. ממאיך. דהיינו הכוית טומאה שלמעלה מהאהל שבקע וטימא האויר שתחת האהל. לא טמאני. דהרי האויר העליון. רק בצד הטומאה היה. ולא נטמא בו ואתה טמאתני. דמשבקע הטומאה ללמטה מהאהל. נטמא כל האויר שלמטה מהאהל. ותוחר האויר הזה שלמטה וטימא כל האויר שכנגדו למעלה] ורק עם דפנות אהלים חוצצת כלי שאמק"ם. אבל שאר אהל בעלמא. שאין האהל או תומכו מאהל או כלי. ואפי' היה האהל או תומכו בע"ח. או כלי הבא במדה. מביא הטומאה לכל שתחתיו. וגם חוצץ בפני הטומאה:

משנה ב ואפי' מחיצה שנעשית ע"י אדם או כלי בעצמן. או שהעמיד על ידיהן אינו חוצץ. ואפי' כשביטל הדבר ששמה בו המחיצה. שישאר שם לעולם. אבל הדבר הרוא נתמך מכלי לעמוד כמחיצה אינו חוצץ. רק אם בחתלה נתמך המחיצה ע"י אדם כגון שהחם דלת הבית בפני הטומאה. ואח"כ נם כשיסיר ידו. תשאר הדלת סתום. או שעשה מחיצה בקנקנים; ומדלא יכלו להשאר כמחיצה מחה אותן בטיט. והרי בתחלה בעוד שהטיט לח. אם יסיר הקנקנים. יפול מחיצת הטיט. אבל לאחר שנתיבש גם כשיסיר הקנקנים ישאר הטיט כמחיצה. הרי אלו חוצצין. אע"ג שעדיין אוחז האדם בהדלת והקנקנים בהטיט:

משנה ג אע"ג שכשיש התפשטות לטומאה במקומה. או מחיצת טיט שיכול לעמוד בפ"ע חוצץ בפניה. אפ"ה כשהטומאה רצוצה במקומה. כגון שטמונה בכותל רצוצה. אין מחיצת טיט או שום מחיצה חוצץ בפניה. ולפיכך אם הטומאה רצוצה מחצי כותל ולפנים או אפילו במרחק שוה מלפנים כלחוץ. הו"ל כמונחת בהבית. הטמא כל מה שבבית ומה"ט אז כשעומד אדם או כלי אף למעלה ממש ממקום הטומאה טהור. ורק כשהטומאה מונחת בחצי עובי הכותל שלחוץ העומד למעלה מהטומאה טמא:

משנה ד ואם טומאה רצוצה בכותל בין ב' בתים. אותו הבית שקרוב להחצי שהטומאה שם טמא [ואפשר דבכה"ג לא דיינינן דין חצי כותל רק אזלינן בתר קרבת הטומאה להכי או להכי. וצ"ע. כשהכותל כנגד הטומאה עבה או דקה משאר גובה הכותל מירו מכלים בסיפא לא משמע כן] ובמחצה על מחצה שניהן טמאין. מעזיבה שבין בית לעליה בין שהטומאה בבית או בעליה והכלים תוך המעזיבה או איפכא. אולינן בתר קרבה. ובמחצה על מחצה שניהן טמאין:

משנה ה טומאה שמונחת בתקרה בין קורה לחבירתה. ופתום מקומה מכל צד. אם יש טע"ט במקום הטומאה. הו"ל כקבר סתום. וטמא להבית ולהעליה. כין שהוא דחוק או קרוב להטומאה. ובאין מקום הטומאה טע"ט אף שבולט להבית. אפ"ה דינה כרצוצה. ורק בוקעת ועולה ויורדת. אולם בגראית טומאה תוך הבית או העליה אין בה דין קורבה. ומטא רק המקום שנראה שם:

משנה ו כותל שנעשה מאליו מקרקע עולם בין מערה למערה וכדומה. וטימאה מטונה בהכותל. אם חוצץ רק בקליפת השום. אף הקרוב להטומאה שבכותל טהור. והטומאה רק בוקעת למטה ולמעלה וכשהטומאה במקום סגור שם טע"ט. כל כנגד הרווח ההוא ממא למטה ולמעלה. וכ"כ כשהטומאה תחת עמוד שבמערה מגוף הקרקע. אף שהעמוד ניכר בליטתו סביב מכל צד. עכ"פ מראינו בנין רק מגוף הקרקע. להכי אף שיש טע"ט במקום הטומאה. אינו כקבר סתום. רק עולה ויורד:

משנה ז ואפילו בולט מצד ראש העמוד הנ"ל בליטה. לא השבינן להאויר שתחת הבליטה כאילו הוא אהל משופע עם החלול שתחת העמוד שתתפשט הטומאה מתחת העמוד להכלים שתחת הבליטה (כפ"ו מ"ב). דהתם שאני. דהחלול שבמקום הטומאה. והחלול שתחת האהל עצמו מחוברין יחד ע"י אויר שבינתיהן. משא"כ הכא דמי שפי' לטומאה תחת הדריך (שם) וב"ש דכשהטומאה וכלים תחת בליטת ראש העמוד הנ"ל. לא נטמאו הכלים רק כשיש תחת הבליטה טע"ט. בלי צירוף החלול שתחת העמוד. ואם יש טומאה תחת כותל בנוי. ויש בהכותל עצמו ב' ארגזים זה אצל זה. או זה למעלה מזה. ושניהן למעלה מהטומאה. אם נפתח א' מהארגזים התפשטה הטומאה שבקעה לשם. משם להבית. ורק בנפתח התחתון. העליון טהור. ובנפתח העליון נשאר התחתון ממא רק נגד הטומאה ובהפתוח מתפשטת. ובשניהן פתוחין. הרי שניהן והבית טמאין. דבהתחתון מתפשטת הטומאה שבקעה לתוכה מתוכה שוב להבית ובהעליון התפשטה הטומאה שוב מהבית. ובשניהן נעולין. אולינן בתר קרבה לענין לטמא הבית:

פ"ז משנה א אדם אפילו טהור. וכלים אפי' הוא ממין שאמק"ם [חוץ מבא במדה] בין שהאהלו הן עצמן על טומאה וטהרה יחד. או שהם העמידו האהל מטעל להטומאה והטהרה. ואפילו האהל עצמו שהעמידו היה ג"כ ממין שאמק"ם. מביא הטומאה לכל שתחתיו. אבל אינו חוצץ בפני הטומאה כשאר אהל. דבין שהטומאה למעלה מהאהל והטהרה למטה מהאהל. או איפכא. כל שכנגד האהל למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום ממא [נמצא דכשהטומאה למעלה מהאהל. האויר העליון אומר להתחתון. ממאיך. דהיינו הכוית טומאה שלמעלה מהאהל שבקע וטימא האויר שתחת האהל. לא טמאני. דהרי האויר העליון. רק בצד הטומאה היה. ולא נטמא בו ואתה טמאתני. דמשבקע הטומאה ללמטה מהאהל. נטמא כל האויר שלמטה מהאהל. ותוחר האויר הזה שלמטה וטימא כל האויר שכנגדו למעלה] ורק עם דפנות אהלים חוצצת כלי שאמק"ם. אבל שאר אהל בעלמא. שאין האהל או תומכו מאהל או כלי. ואפי' היה האהל או תומכו בע"ח. או כלי הבא במדה. מביא הטומאה לכל שתחתיו. וגם חוצץ בפני הטומאה:

משנה ב ואפי' מחיצה שנעשית ע"י אדם או כלי בעצמן. או שהעמיד על ידיהן אינו חוצץ. ואפי' כשביטל הדבר ששמה בו המחיצה. שישאר שם לעולם. אבל הדבר הרוא נתמך מכלי לעמוד כמחיצה אינו חוצץ. רק אם בחתלה נתמך המחיצה ע"י אדם כגון שהחם דלת הבית בפני הטומאה. ואח"כ נם כשיסיר ידו. תשאר הדלת סתום. או שעשה מחיצה בקנקנים; ומדלא יכלו להשאר כמחיצה מחה אותן בטיט. והרי בתחלה בעוד שהטיט לח. אם יסיר הקנקנים. יפול מחיצת הטיט. אבל לאחר שנתיבש גם כשיסיר הקנקנים ישאר הטיט כמחיצה. הרי אלו חוצצין. אע"ג שעדיין אוחז האדם בהדלת והקנקנים בהטיט:

משנה ג אע"ג שכשיש התפשטות לטומאה במקומה. או מחיצת טיט שיכול לעמוד בפ"ע חוצץ בפניה. אפ"ה כשהטומאה רצוצה במקומה. כגון שטמונה בכותל רצוצה. אין מחיצת טיט או שום מחיצה חוצץ בפניה. ולפיכך אם הטומאה רצוצה מחצי כותל ולפנים או אפילו במרחק שוה מלפנים כלחוץ. הו"ל כמונחת בהבית. הטמא כל מה שבבית ומה"ט אז כשעומד אדם או כלי אף למעלה ממש ממקום הטומאה טהור. ורק כשהטומאה מונחת בחצי עובי הכותל שלחוץ העומד למעלה מהטומאה טמא:

משנה ד ואם טומאה רצוצה בכותל בין ב' בתים. אותו הבית שקרוב להחצי מביא כמו רצוצה בכותל כמו מחת אסקופה לקמן בפי"ב. פפיתם הדלת אינו מוציא מידי רצוצה ונעשה נידון מחלה למחלה. ונראה שלכך מפרש הרמב"ם ז"ל דלא כרצוצה אחרי אלא שהטומאה בתוך הספרדסק ומיקר מתני' קמ"ל דאבכו טהור דלא ניחא לאיל והפרדסק כולו בתוך הכותל הוי כטומאה בכותל ונידון מחלה למחלה קמ"ל כיון דיש בפרדסק פותח פפח אינו נידון מחלה למחלה דלא מיתתי מחלה למחלה אלא נרצוצה כדלמר בר"פ ובא דתני נפתח אחד מהן ה"ה לא נפתח אלא משום רטומה דאבכו טהור תני לה דאפילו אבכו הוא סתום לטומאה במחלה בל לד הטומאה ואפילו נפתח הדלת שהטומאה ממש אלא טהור דאין בזה דין מחלה למחלה כלפי'. וסיפא דאין את הפרדסקין כאילו הוא אוסם אם אין בפרדסק פותח בפפח דהתתא הוי כרצוצה בכותל ונידון מחלה למחלה ולא מביא את הטומאה לאבכו הסתום לו אלא אף להבית לבים. כך ל"ל לפי מסמנות המתנה אם"פ שלמין הרמב"ם בתנורו אינו כן:

תוספות אנשי שם

הוי"מ ר"ה וחברו כו' ל"ב כו'. לדעתי זה אינו דבלמת כיון דנפתח הפרדסק שבו הטומאה הוי הטומאה כמונח בבית כיון דיש בפרדסיק עפח ונפתח הוי הכל אהל א' עם הבית ואפ"ה אבני שהוא נעול טהור דהא ביב שקמור תחת הבית דלף דקרקע הבית נחשב הבית ואפ"ה בכיש בביב פ"ע הטומאה בבית מה שבתוכו טהור כפ"ג מ"ו ואפי' בבית נופיה אם תלקו לשנים טומאה בחלק של תוך בלוס שנפנים טהורין כפב"ו מ"ו ול"ב ה"ג בפרדסק הפיה בשהוא נעול ויש בו פ"ע מהני בו בתפילה שהוא נעול ולכך מה שבתוכה טהור אבל בהא דכותל הבית נידון מחלה למחלה אירי שאין במקום הטומאה טפח בדפי' הר"ב והתי"ע אם דלי יש שם פ"ע מבואר ברפ"ו דכל העליות שע"ג עמא אפי' הטומאה מחליו ולחוץ וכ"כ בהדיה בפב"ו מ"ו בשתלקו לבית אם יש בו פ"ע מה שבתוכו טהור אין בו פ"ע מה שבתוכו טמא ול"ב הכא מה שבפרדסק הנעול טהור אף מה שבנגד חלק הבית אף שהטומאה בבית דלא כדברי התי"ע. (מש"ה). ידון מחלה כו'. וכ"ש בתנורו בעתיק וידון בוי"ו (כ"ד):

משנה אחרונה

אפילו לא נפתח שהרי בוקעת לתוכו. ולא נקב נפתח אלא משום הבית ואיידי דקתני ומבנו טהור נקט הוא ממא: וחברו טהור. דאייני שהפרדסק יש בו פותח טפח ואפי' הטומאה בתוכו מונן על העליון מע"ג: ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אוטם. פי' הר"ב אם לא נפתח רואין וכ"ב הר"ש והרא"ש ואינו מוכן מה ענין נפתח לענין אוטם אם הטומאה תחת הפרדסק רואין את הפרדסקין כאילו הוא אוטם. אם אין בהתיבות פ"ע רואין אותן בכמותן כאילו אטום ומתליו ולפנים הבית טמא ומתליו ולחוץ הבית טהור. הגיה בתוספתא תיכה שעשאה פרדסקין אע"פ שמתחתם הם טהורה היתה טומאה ועשאה פרדסקין ממחה עד שיקבעה כמסמר פרדסקין שהוא בתוה לבית מונף וטומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה ליכנס:

תוספות אנשי שם

הוי"מ ר"ה וחברו כו' ל"ב כו'. לדעתי זה אינו דבלמת כיון דנפתח הפרדסק שבו הטומאה הוי הטומאה כמונח בבית כיון דיש בפרדסיק עפח ונפתח הוי הכל אהל א' עם הבית ואפ"ה אבני שהוא נעול טהור דהא ביב שקמור תחת הבית דלף דקרקע הבית נחשב הבית ואפ"ה בכיש בביב פ"ע הטומאה בבית מה שבתוכו טהור כפ"ג מ"ו ואפי' בבית נופיה אם תלקו לשנים טומאה בחלק של תוך בלוס שנפנים טהורין כפב"ו מ"ו ול"ב ה"ג בפרדסק הפיה בשהוא נעול ויש בו פ"ע מהני בו בתפילה שהוא נעול ולכך מה שבתוכה טהור אבל בהא דכותל הבית נידון מחלה למחלה אירי שאין במקום הטומאה טפח בדפי' הר"ב והתי"ע אם דלי יש שם פ"ע מבואר ברפ"ו דכל העליות שע"ג עמא אפי' הטומאה מחליו ולחוץ וכ"כ בהדיה בפב"ו מ"ו בשתלקו לבית אם יש בו פ"ע מה שבתוכו טהור אין בו פ"ע מה שבתוכו טמא ול"ב הכא מה שבפרדסק הנעול טהור אף מה שבנגד חלק הבית אף שהטומאה בבית דלא כדברי התי"ע. (מש"ה). ידון מחלה כו'. וכ"ש בתנורו בעתיק וידון בוי"ו (כ"ד):

משנה אחרונה

אפילו לא נפתח שהרי בוקעת לתוכו. ולא נקב נפתח אלא משום הבית ואיידי דקתני ומבנו טהור נקט הוא ממא: וחברו טהור. דאייני שהפרדסק יש בו פותח טפח ואפי' הטומאה בתוכו מונן על העליון מע"ג: ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אוטם. פי' הר"ב אם לא נפתח רואין וכ"ב הר"ש והרא"ש ואינו מוכן מה ענין נפתח לענין אוטם אם הטומאה תחת הפרדסק